Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 21ης Δεκεμβρίου 2021 *

[Κείμενο όπως έχει διορθωθεί με διάταξη της 15ης Μαρτίου 2022]

«Προδικαστική παραπομπή – Απόφαση 2006/928/ΕΚ – Μηχανισμός για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου στη Ρουμανία όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς – Φύση και έννομα αποτελέσματα – Δεσμευτική ισχύς για τη Ρουμανία – Κράτος δικαίου – Ανεξαρτησία των δικαστών – Άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Καταπολέμηση της διαφθοράς – Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης – Άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ – Σύμβαση PIF – Ποινικές διαδικασίες – Αποφάσεις του Curtea Constituțională (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ρουμανία) σχετικά με τη νομιμότητα της διεξαγωγής ορισμένων αποδείξεων και τη σύνθεση των δικαστικών σχηματισμών σε σοβαρές υποθέσεις διαφθοράς – Υποχρέωση των εθνικών δικαστών να εξασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των αποφάσεων του Curtea Constituțională (Συνταγματικού Δικαστηρίου) – Πειθαρχική ευθύνη των δικαστών σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις εν λόγω αποφάσεις – Εξουσία των δικαστών να αφήνουν ανεφάρμοστες αποφάσεις του Curtea Constituțională (Συνταγματικού Δικαστηρίου) οι οποίες δεν συνάδουν με το δίκαιο της Ένωσης – Αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 και C-840/19,

με αντικείμενο πέντε αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υποβλήθηκαν από το Înalta Curte de Casație şi Justiție (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Ρουμανία) με αποφάσεις της 6ης Μαΐου 2019 (C-357/19), της 13ης Μαΐου 2019 (C-547/19), της 31ης Οκτωβρίου 2019 (C-811/19) και της 19ης Νοεμβρίου 2019 (C-840/19), οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο, αντιστοίχως, στις 6 Μαΐου, στις 15 Ιουλίου, στις 4 Νοεμβρίου και στις 19 Νοεμβρίου 2019, καθώς και από το Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείο Bihor, Ρουμανία) με απόφαση της 14ης Μαΐου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Μαΐου 2019 (C-379/19),

στις ποινικές διαδικασίες κατά των

PM (C-357/19)

RO (C-357/19),

SP (C-357/19),

TQ (C-357/19),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

KI (C-379/19),

LJ (C-379/19),

JH (C-379/19),

IG (C-379/19),

FQ (C-811/19),

GP (C-811/19),

HO (C-811/19),

IN (C-811/19),

NC (C-840/19),

παρισταμένων των:

Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție (C-357/19, C-811/19 και C-840/19),

QN (C-357/19),

UR (C-357/19),

VS (C-357/19),

WT (C-357/19),

Autoritatea Națională pentru Turism (C-357/19),

Agenția Națională de Administrare Fiscală (C-357/19),

SC Euro Box Promotion SRL (C-357/19),

Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial Oradea (C-379/19),

JM (C-811/19),

καθώς και στη διαδικασία

CY,

Asociația «Forumul Judecătorilor din România»

κατά

Inspecția Judiciară,

Consiliul Superior al Magistraturii,

Înalta Curte de Casație și Justiție (C-547/19),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, S. Rodin, προέδρους τμήματος, M. Ilešič, T. von Danwitz (εισηγητή), M. Safjan, F. Biltgen και N. Piçarra, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η PM, εκπροσωπούμενη από τους V. Rădulescu και V. Tobă, avocați,

– ο RO, εκπροσωπούμενος από τους M. O. Țopa και R. Chiriță, avocați,

– ο TQ, εκπροσωπούμενος από τον M. Mareș, avocat,

– οι KI και LJ, εκπροσωπούμενοι από τους R. Chiriță και F. Mircea και την O. Chiriță, avocați,

– η CY, εκπροσωπούμενη από τον P. Rusu, avocat, και την C. Bogdan,

– η Asociația «Forumul Judecătorilor din România», εκπροσωπούμενη από τον D. Călin και την L. Zaharia,

– ο FQ, εκπροσωπούμενος από τον A. Georgescu, avocat,

– ο NC, εκπροσωπούμενος από τους D. Lupașcu και G. Thuan Dit Dieudonné, avocats,

– η Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție, εκπροσωπούμενη από τον C. Nistor και την D. Ana,

– η Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial Oradea, εκπροσωπούμενη από την D. Ana,

– η Inspecția Judiciară, εκπροσωπούμενη από τον L. Netejoru,

– το Consiliul Superior al Magistraturii, εκπροσωπούμενο από την L. Savonea,

– η Ρουμανική Κυβέρνηση εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον C.-R. Canțăr, τον S.-A. Purza, την E. Gane, την R. I. Hațieganu και την L. Lițu και στη συνέχεια από τον S.-A. Purza, την E. Gane, την R. I. Hațieganu και την L. Lițu,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τους J. Baquero Cruz, I. Rogalski, P. Van Nuffel, M. Wasmeier και H. Krämer και στη συνέχεια από τους J. Baquero Cruz, I. Rogalski, P. Van Nuffel και M. Wasmeier,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Μαρτίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν, κατ' ουσίαν, την ερμηνεία του άρθρου 2 και του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), του άρθρου 1, παράγραφος 1, και του άρθρου 2, παράγραφος 1, της Σύμβασης η οποία καταρτίσθηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 26 Ιουλίου 1995 και επισυνάπτεται ως παράρτημα στην πράξη του Συμβουλίου, της 26ης Ιουλίου 1995 (ΕΕ 1995, C 316, σ. 48, στο εξής: Σύμβαση PIF), της απόφασης 2006/928/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου στη Ρουμανία όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς (ΕΕ 2006, L 354, σ. 56), καθώς και της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης.

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο:

– ποινικών διαδικασιών κατά των PM, RO, TQ και SP (C-357/19), KI, LJ, JH και IG (C-379/19), FQ, GP, HO και IN (C-811/19), και NC (C-840/19) για αδικήματα, μεταξύ άλλων, διαφθοράς και φοροδιαφυγής σχετικά με τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ)·

– ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της CY και της Asociația «Forumul Judecătorilor din România» (στο εξής: «Forum δικαστών της Ρουμανίας») και, αφετέρου, της Inspecția Judiciară (Δικαστικής Επιθεώρησης, Ρουμανία), του Consiliul Superior al Magistraturii (Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, Ρουμανία) και του Înalta Curte de Casație și Justiție (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Ρουμανία), με αντικείμενο την επιβολή πειθαρχικής κυρώσεως στην CY (C-547/19).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η Σύμβαση PIF

3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της Σύμβασης PIF έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης, απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συνιστά:

α) όσον αφορά τις δαπάνες, κάθε εκ προθέσεως πράξη ή παράλειψη, σχετικά με:

– τη χρήση ή την υποβολή πλαστών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, με αποτέλεσμα την αχρεώστητη είσπραξη ή παρακράτηση πόρων που προέρχονται από το γενικό προϋπολογισμό των Κοινοτήτων ή από τους προϋπολογισμούς των οποίων η διαχείριση ασκείται από τις Κοινότητες ή για λογαριασμό τους,

– την αποσιώπηση πληροφοριών κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, με τα αυτά αποτελέσματα,

– την μη κατά προορισμό χρήση αυτών των πόρων, για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους χορηγήθηκαν αρχικώς·

β) όσον αφορά τα έσοδα, κάθε εκ προθέσεως πράξη ή παράλειψη σχετικά με:

– τη χρήση ή την υποβολή πλαστών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, με αποτέλεσμα την παράνομη μείωση των πόρων του γενικού προϋπολογισμού των Κοινοτήτων ή των προϋπολογισμών των οποίων η διαχείριση ασκείται από τις Κοινότητες ή για λογαριασμό τους,

[…]».

4 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Σύμβασης ορίζει τα εξής:

«Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε οι αναφερόμενες στο άρθρο 1 συμπεριφορές, καθώς και η συνέργεια, η ηθική αυτουργία και η απόπειρα που συνδέονται με αυτές να επισύρουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις, που να περιλαμβάνουν, τουλάχιστον στις περιπτώσεις βαρείας απάτης, στερητικές της ελευθερίας ποινές για τις οποίες χωρεί ενδεχομένως έκδοση. Ως βαρεία θεωρείται κάθε απάτη που αφορά ένα συγκεκριμένο ελάχιστο ποσό, οριζόμενο από τα κράτη μέλη και μη δυνάμενο να υπερβεί τα 50 000 [ευρώ].»

5 Με πράξη της 27ης Σεπτεμβρίου 1996, το Συμβούλιο κατήρτισε το πρωτόκολλο της Σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 1996, C 313, σ. 1). Το εν λόγω πρωτόκολλο, σύμφωνα με τα άρθρα του 2 και 3, καλύπτει τις πράξεις της παθητικής και της ενεργητικής δωροδοκίας.

Η Συνθήκη Προσχώρησης

6 Η Συνθήκη μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2005, L 157, σ. 11, στο εξής: Συνθήκη Προσχώρησης), η οποία άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2007, ορίζει στο άρθρο 2, παράγραφοι 2 και 3, τα εξής:

«2. Οι όροι προσχώρησης και οι προσαρμογές των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση, τις οποίες συνεπάγεται η προσχώρηση αυτή, οι οποίοι όροι και προσαρμογές εφαρμόζονται από την ημερομηνία προσχώρησης μέχρι την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, καθορίζονται στην Πράξη που προσαρτάται στην παρούσα Συνθήκη. Οι διατάξεις της Πράξης αυτής αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της παρούσας Συνθήκης.

3. […]

Οι πράξεις που εκδίδονται πριν από την έναρξη ισχύος του Πρωτοκόλλου που μνημονεύεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, βάσει της παρούσας Συνθήκης ή της Πράξης που μνημονεύεται στην παράγραφο 2, παραμένουν σε ισχύ και τα έννομα αποτελέσματά τους διατηρούνται μέχρι την τροποποίηση ή την κατάργηση των πράξεων αυτών.»

Η Πράξη Προσχώρησης

7 Η Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, και των προσαρμογών των συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2005, L 157, σ. 203, στο εξής: Πράξη Προσχώρησης), η οποία τέθηκε σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2007, προβλέπει στο άρθρο 2 τα εξής:

«Από την ημερομηνία προσχώρησης, οι διατάξεις των αρχικών Συνθηκών και οι πριν από την προσχώρηση θεσπισθείσες πράξεις των οργάνων και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεσμεύουν τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και εφαρμόζονται στα εν λόγω κράτη, υπό τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες αυτές και στην παρούσα Πράξη.»

8 Το άρθρο 37 της Πράξης Προσχώρησης έχει ως εξής:

«Εάν η Βουλγαρία ή η Ρουμανία παραλείψουν να εκπληρώσουν δεσμεύσεις που ανέλαβαν στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων προσχώρησης, συμπεριλαμβανομένων των δεσμεύσεων για οποιαδήποτε τομεακή πολιτική που αφορά οικονομικές δραστηριότητες με διασυνοριακές επιπτώσεις, προξενώντας έτσι σοβαρή βλάβη ή άμεσο κίνδυνο σοβαρής βλάβης στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, η Επιτροπή δύναται, εντός τριών ετών από την προσχώρηση, κατόπιν αιτιολογημένης αιτήσεως κράτους μέλους ή εξ ιδίας πρωτοβουλίας, να λαμβάνει τα δέοντα μέτρα.

Τα μέτρα είναι αναλογικά, προτιμώνται δε τα μέτρα που διαταράσσουν το λιγότερο τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, και, ενδεχομένως, η εφαρμογή των υφιστάμενων τομεακών μηχανισμών διασφάλισης. Τα εν λόγω μέτρα διασφάλισης δεν χρησιμοποιούνται ως μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ή συγκεκαλυμμένων περιορισμών στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Επίκληση της ρήτρας διασφάλισης χωρεί ακόμα και πριν από την προσχώρηση βάσει των ευρημάτων της παρακολούθησης, τα δε μέτρα που θεσπίζονται τίθενται σε ισχύ από την πρώτη ημέρα της προσχώρησης, εκτός αν προβλέπουν μεταγενέστερη ημερομηνία. Τα μέτρα παραμένουν σε ισχύ μόνον επί όσο διάστημα είναι απολύτως απαραίτητο και, εν πάση περιπτώσει, αίρονται μόλις εκπληρωθεί η οικεία δέσμευση. Μπορούν όμως να εφαρμόζονται και πέραν της περιόδου που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο ενόσω δεν

έχουν εκπληρωθεί οι οικείες δεσμεύσεις. Ως ανταπόκριση στην πρόοδο που σημειώνει το ενδιαφερόμενο νέο κράτος μέλος στην εκπλήρωση των δεσμεύσεών του, η Επιτροπή μπορεί να προσαρμόζει προσηκόντως τα μέτρα. Η Επιτροπή ενημερώνει εγκαίρως το Συμβούλιο προτού καταργήσει τα μέτρα διασφάλισης και λαμβάνει δεόντως υπόψη τις τυχόν παρατηρήσεις του Συμβουλίου επ' αυτού.»

9 Το άρθρο 38 της Πράξης Προσχώρησης ορίζει τα εξής:

«Εάν στη Βουλγαρία ή τη Ρουμανία ανακύψουν σοβαρές ελλείψεις ή διαφανεί άμεσος κίνδυνος σοβαρών ελλείψεων στη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, την πορεία της υλοποίησης ή την εφαρμογή των αποφάσεων-πλαίσιο ή άλλων συναφών δεσμεύσεων, μέσων συνεργασίας και αποφάσεων περί αμοιβαίας αναγνωρίσεως στον χώρο του ποινικού δικαίου βάσει του Τίτλου VI της Συνθήκης ΕΕ και των οδηγιών και κανονισμών περί αμοιβαίας αναγνωρίσεως σε θέματα αστικού δικαίου βάσει του Τίτλου IV της Συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή δύναται, εντός τριετίας από την προσχώρηση, κατόπιν αιτιολογημένης αιτήσεως κράτους μέλους ή εξ ιδίας πρωτοβουλίας και κατόπιν διαβουλεύσεως με τα κράτη μέλη, να θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα προσδιορίζοντας τους όρους και τον τρόπο εφαρμογής τους.

Τα μέτρα αυτά μπορούν να λαμβάνουν τη μορφή της προσωρινής αναστολής της εφαρμογής των οικείων διατάξεων και αποφάσεων στις σχέσεις μεταξύ της Βουλγαρίας ή της Ρουμανίας και οιουδήποτε άλλου κράτους μέλους ή κρατών μελών, χωρίς να επηρεάζεται η συνέχιση της στενής δικαστικής συνεργασίας. Επίκληση της ρήτρας διασφάλισης χωρεί ακόμα και πριν από την προσχώρηση βάσει των ευρημάτων της παρακολούθησης, τα δε μέτρα που θεσπίζονται τίθενται σε ισχύ από την πρώτη ημέρα της προσχώρησης, εκτός αν προβλέπουν μεταγενέστερη ημερομηνία. Τα μέτρα παραμένουν σε ισχύ μόνον επί όσο διάστημα είναι απολύτως απαραίτητο και, εν πάση περιπτώσει, αίρονται μόλις θεραπευθούν οι ελλείψεις. Μπορούν όμως να εφαρμόζονται και πέραν της περιόδου που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο ενόσω οι ελλείψεις αυτές εξακολουθούν να υφίστανται. Ως ανταπόκριση στην πρόοδο που σημειώνει το ενδιαφερόμενο νέο κράτος μέλος στη θεραπεία των ελλείψεων, η Επιτροπή μπορεί να προσαρμόζει προσηκόντως τα μέτρα κατόπιν διαβουλεύσεως με τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή ενημερώνει εγκαίρως το Συμβούλιο προτού καταργήσει τα μέτρα διασφάλισης και λαμβάνει δεόντως υπόψη τις τυχόν παρατηρήσεις του Συμβουλίου επ' αυτού.»

10 Το άρθρο 39, παράγραφοι 1 έως 3, της Πράξης Προσχώρησης προβλέπει τα εξής:

«1. Αν αποδειχτεί σαφώς, βάσει της διαρκούς παρακολούθησης εκ μέρους της Επιτροπής των δεσμεύσεων που ανέλαβαν η Βουλγαρία και η Ρουμανία κατά τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, ιδίως δε από τις εκθέσεις παρακολούθησης της Επιτροπής, ότι η πορεία της προετοιμασίας για την υιοθέτηση και την εφαρμογή του κεκτημένου βρίσκεται σε τέτοιο στάδιο στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία ώστε να δημιουργείται σοβαρός κίνδυνος να βρεθεί οποιοδήποτε από τα δύο αυτά κράτη εμφανώς απροετοίμαστο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ιδιότητας του μέλους σε ορισμένους σημαντικούς τομείς έως την ημερομηνία προσχώρησης της 1ης Ιανουαρίου 2007, το Συμβούλιο δύναται, με ομοφωνία και βάσει σύστασης της Επιτροπής, να αποφασίσει ότι η ημερομηνία προσχώρησης του κράτους αυτού αναβάλλεται κατά ένα έτος, ήτοι έως την 1η Ιανουαρίου 2008.

2. Ανεξάρτητα από την παράγραφο 1, το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής, να λάβει την απόφαση της παραγράφου 1 για τη Ρουμανία, εφόσον έχουν διαπιστωθεί σοβαρές ελλείψεις όσον αφορά την εκ μέρους της Ρουμανίας εκπλήρωση μιας ή περισσότερων από τις υποχρεώσεις και τις απαιτήσεις που παρατίθενται στο Παράρτημα IX, σημείο I.

3. Ανεξάρτητα από την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου 37, το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής και μετά από λεπτομερή αξιολόγηση που θα πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 2005 σχετικά με την πρόοδο της Ρουμανίας στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού, να λάβει την απόφαση της παραγράφου 1 για τη Ρουμανία, εφόσον έχουν διαπιστωθεί σοβαρές ελλείψεις όσον αφορά την εκ μέρους της Ρουμανίας εκπλήρωση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας ή μιας ή περισσότερων από τις υποχρεώσεις και τις απαιτήσεις που παρατίθενται στο Παράρτημα IX, σημείο II.»

11 Το παράρτημα IX της Πράξης Προσχώρησης, το οποίο επιγράφεται «Συγκεκριμένες δεσμεύσεις που ανέλαβε και απαιτήσεις που έκανε δεκτές η Ρουμανία κατά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στις 14 Δεκεμβρίου 2004 (μνημονεύονται στο άρθρο 39 της Πράξης Προσχώρησης)», περιέχει στο σημείο Ι το ακόλουθο χωρίο:

«Όσον αφορά το άρθρο 39 παράγραφος 2

[…]

4) Δέσμευση να ενταθεί η καταπολέμηση της δωροδοκίας, ιδίως δε της δωροδοκίας υψηλού επιπέδου, εξασφαλίζοντας αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας κατά της δωροδοκίας καθώς και την ουσιαστική ανεξαρτησία της Εθνικής Εισαγγελίας για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας (PNA) και υποβάλλοντας ετησίως, από τον Νοέμβριο του 2005 και μετά, πειστικές εκθέσεις επιδόσεων της PNA όσον αφορά την καταπολέμηση της δωροδοκίας υψηλού επιπέδου. Πρέπει να διατεθούν στην PNA το προσωπικό, οι οικονομικοί και εκπαιδευτικοί πόροι και ο εξοπλισμός που χρειάζεται για να μπορέσει να εκτελέσει το έργο της.

5) […] [Η Εθνική Στρατηγική κατά της Δωροδοκίας] πρέπει να περιέχει τη δέσμευση για αναθεώρηση της χρονοβόρου ποινικής δικονομίας μέχρι τα τέλη του 2005 ώστε να εξασφαλίσει ότι οι υποθέσεις δωροδοκίας διεκπεραιώνονται κατά ταχύ και διαφανή τρόπο, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιβολή κατάλληλων αποτρεπτικών ποινών· […]

[…]».

Η απόφαση 2006/928

12 Η απόφαση 2006/928 εκδόθηκε στο πλαίσιο της προβλεπόμενης για την 1η Ιανουαρίου 2007 προσχώρηση της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 37 και 38 της Πράξης Προσχώρησης. Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 6 και 9 της απόφασης έχουν ως εξής:

«(1) Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στο κράτος δικαίου, κοινή αρχή σε όλα τα κράτη μέλη.

(2) Οι τομείς της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και της εσωτερικής αγοράς, οι οποίοι δημιουργήθηκαν με τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, βασίζονται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη ότι οι διοικητικές και δικαστικές αποφάσεις καθώς και οι πρακτικές όλων των κρατών μελών σέβονται πλήρως το κράτος δικαίου.

(3) Αυτό προϋποθέτει για όλα τα κράτη μέλη την ύπαρξη αμερόληπτου, ανεξάρτητου και αποτελεσματικού δικαστικού και διοικητικού συστήματος κατάλληλα εξοπλισμένου, μεταξύ άλλων, για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

(4) Την 1η Ιανουαρίου 2007, η Ρουμανία θα καταστεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή, αν και διαπίστωσε τις σημαντικές προσπάθειες για να ολοκληρωθεί η προετοιμασία της [Ρουμανίας] για την προσχώρηση, εντόπισε, στην έκθεσή της της 26ης Σεπτεμβρίου 2006, εκκρεμή ζητήματα, ιδίως όσον αφορά την ευθύνη και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος και των φορέων επιβολής του νόμου, όπου είναι απαραίτητη η περαιτέρω πρόοδος για να διασφαλιστεί η ικανότητά τους να εφαρμόζουν και να επιβάλλουν τα μέτρα που θεσπίστηκαν για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς και του τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης.

(5) Το άρθρο 37 της Πράξης Προσχώρησης εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να λάβει τα ενδεδειγμένα μέτρα εάν η Ρουμανία παραλείψει να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε, με κίνδυνο να προξενήσει βλάβη στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το άρθρο 38 της Πράξης Προσχώρησης εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να λάβει τα ενδεδειγμένα μέτρα εάν στη Ρουμανία ανακύψουν σοβαρές ελλείψεις όσον αφορά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, την πορεία της υλοποίησης ή την εφαρμογή των πράξεων που θεσπίστηκαν βάσει του Τίτλου VI της συνθήκης ΕΕ και των πράξεων που θεσπίστηκαν βάσει του Τίτλου IV της συνθήκης ΕΚ.

(6) Τα εκκρεμούντα ζητήματα της ευθύνης και αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και των φορέων επιβολής του νόμου απαιτούν τη δημιουργία ενός μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου της Ρουμανίας όσον αφορά την επίτευξη ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς.

[…]

(9) Η παρούσα απόφαση θα πρέπει να τροποποιηθεί εάν η εκτίμηση της Επιτροπής επισημάνει την ανάγκη προσαρμογής των στόχων αναφοράς. Η παρούσα απόφαση θα πρέπει να ανακληθεί όταν θα έχουν εκπληρωθεί ικανοποιητικά όλοι οι στόχοι αναφοράς.»

13 Το άρθρο 1 της αποφάσεως 2006/928 προβλέπει τα εξής:

«Η Ρουμανία θα υποβάλλει, έως τις 31 Μαρτίου κάθε έτους, και για πρώτη φορά έως τις 31 Μαρτίου 2007, έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε σχέση με την εκπλήρωση του κάθε στόχου αναφοράς που προβλέπεται στο παράρτημα.

Η Επιτροπή δύναται, ανά πάσα στιγμή, να παράσχει τεχνική βοήθεια μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων ή να συγκεντρώσει και να ανταλλάξει πληροφορίες σχετικά με τους στόχους αναφοράς. Επίσης, η Επιτροπή δύναται, ανά πάσα στιγμή, να διοργανώσει αποστολές εμπειρογνωμόνων στη Ρουμανία για το σκοπό αυτό. Οι ρουμανικές αρχές παρέχουν την αναγκαία υποστήριξη για το σκοπό αυτό.»

14 Το άρθρο 2 της απόφασης ορίζει τα εξής:

«Η Επιτροπή θα διαβιβάσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο τις παρατηρήσεις και διαπιστώσεις της σχετικά με την έκθεση της Ρουμανίας για πρώτη φορά τον Ιούνιο του 2007.

Η Επιτροπή θα υποβάλει εκ νέου έκθεση εν συνεχεία, όταν απαιτείται, και τουλάχιστον κάθε έξι μήνες.»

15 Το άρθρο 4 της απόφασης ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη.»

16 Το παράρτημα της ίδιας απόφασης έχει ως εξής:

«Οι προς επίτευξη στόχοι αναφοράς για τη Ρουμανία, οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 1, είναι:

1) Να διασφαλιστεί διαφανέστερη και αποτελεσματικότερη δικαστική διαδικασία ιδίως με την ενίσχυση της ικανότητας και της υποχρέωσης λογοδοσίας του Ανώτατου […] Συμβουλίου του Δικαστικού Σώματος. Να αναφέρεται και να παρακολουθείται ο αντίκτυπος του νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και Ποινικής Δικονομίας.

2) Να συσταθεί, όπως προβλέπεται, οργανισμός ακεραιότητας με αρμοδιότητες όσον αφορά τον έλεγχο περιουσιακών στοιχείων, την έλλειψη συμμόρφωσης και την ενδεχόμενη σύγκρουση συμφερόντων, καθώς και την έκδοση δεσμευτικών αποφάσεων βάσει των οποίων μπορούν να επιβληθούν αποτρεπτικές ποινές.

3) Να ενισχυθεί η πραγματοποιηθείσα πρόοδος, να συνεχιστεί η διεξαγωγή επίσημων, αμερόληπτων ερευνών για καταγγελίες διαφθοράς υψηλού επιπέδου.

4) Να λαμβάνονται περαιτέρω μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς, ιδίως στο πλαίσιο των τοπικών αρχών.»

Το ρουμανικό δίκαιο

Το ρουμανικό Σύνταγμα

17 Ο τίτλος ΙΙΙ του Constituția României (ρουμανικού Συντάγματος), ο οποίος επιγράφεται «Εξουσίες της Πολιτείας», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το κεφάλαιο VI, σχετικά με τη «Δικαστική Εξουσία», στο οποίο περιλαμβάνεται το άρθρο 126 του Συντάγματος. Το εν λόγω άρθρο ορίζει τα εξής:

«(1) Η δικαιοσύνη απονέμεται από το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο και από τα λοιπά δικαιοδοτικά όργανα που έχουν συσταθεί νομίμως.

[…]

(3) Το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο διασφαλίζει την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου από τα λοιπά δικαστήρια, σύμφωνα με την αρμοδιότητά του.

(4) Η σύνθεση του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου και οι κανόνες λειτουργίας του θεσπίζονται με οργανικό νόμο.

[…]

(6) Ο δικαστικός έλεγχος των διοικητικών πράξεων των δημόσιων αρχών διασφαλίζεται από τα διοικητικά δικαστήρια, εξαιρουμένων των πράξεων που αφορούν τις σχέσεις με το Κοινοβούλιο και των πράξεων οι οποίες συνιστούν στρατιωτικές εντολές. Τα διοικητικά δικαστήρια είναι αρμόδια να επιλαμβάνονται προσφυγών που ασκούνται από πρόσωπα τα οποία ζημιώθηκαν, κατά περίπτωση, από κανονιστικές πράξεις ή διατάξεις κανονιστικών πράξεων, οι οποίες έχουν κριθεί αντισυνταγματικές.»

18 Ο τίτλος V του ρουμανικού Συντάγματος, ο οποίος αφορά το Curtea Constituțională (Συνταγματικό Δικαστήριο, Ρουμανία) (στο εξής: Συνταγματικό Δικαστήριο), περιλαμβάνει τα άρθρα 142 έως 147. Το άρθρο 142, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συγκρότηση», ορίζει στις παραγράφους 1 έως 3 τα εξής:

«(1) Το Συνταγματικό Δικαστήριο αποτελεί τον εγγυητή της υπεροχής του Συντάγματος.

(2) Το Συνταγματικό Δικαστήριο συγκροτείται από εννέα δικαστές, οι οποίοι διορίζονται για θητεία εννέα ετών, η οποία δεν μπορεί να παραταθεί ή να ανανεωθεί.

(3) Τρεις δικαστές διορίζονται από την Camera Deputaților [(Βουλή των Αντιπροσώπων)], τρεις από τη Senat [(Γερουσία)] και τρεις από τον Președintele României [(Πρόεδρο της Ρουμανίας)].»

19 Το άρθρο 143 του ρουμανικού Συντάγματος έχει ως εξής:

«Οι δικαστές του Συνταγματικού Δικαστηρίου πρέπει να διαθέτουν άριστα νομικά προσόντα, επαγγελματική επάρκεια υψηλού επιπέδου και δεκαοκταετή κατ' ελάχιστον επαγγελματική πείρα στον τομέα του δικαίου ή στην ανώτατη νομική εκπαίδευση.»

20 Το άρθρο 144 του ρουμανικού Συντάγματος ορίζει τα εξής:

«Το λειτούργημα του δικαστή του Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο δημόσιο ή ιδιωτικό καθήκον, εξαιρουμένων των εκπαιδευτικών καθηκόντων σε ανώτατες νομικές σχολές.»

21 Το άρθρο 145 του ρουμανικού Συντάγματος ορίζει τα εξής:

Οι δικαστές του Συνταγματικού Δικαστηρίου χαίρουν ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και δεν μπορούν να απομακρυνθούν από τη θέση τους καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους.»

22 Το άρθρο 146 του ρουμανικού Συντάγματος προβλέπει τα εξής:

«Το Συνταγματικό Δικαστήριο έχει τα ακόλουθα καθήκοντα:

[…]

d) αποφαίνεται επί ενστάσεων αντισυνταγματικότητας νόμων και κανονιστικών πράξεων, οι οποίες εγείρονται ενώπιον των τακτικών δικαστηρίων ή των εμπορικών διαιτητικών δικαστηρίων· η ένσταση αντισυνταγματικότητας μπορεί να προβληθεί απευθείας από τον Συνήγορο του Πολίτη·

e) επιλύει νομικές συγκρούσεις συνταγματικής φύσεως μεταξύ δημοσίων αρχών, κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της Ρουμανίας, του προέδρου ενός εκ των δύο σωμάτων του Κοινοβουλίου, του primului-ministru [(Πρωθυπουργού)] ή του προέδρου του [Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου]·

[…]».

23 Το άρθρο 147 του ρουμανικού Συντάγματος ορίζει στην παράγραφο 4 τα εξής:

«Οι αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου δημοσιεύονται στη *Monitorul Oficial al României* [(Επίσημη Εφημερίδα της Ρουμανίας)]. Από την ημερομηνία δημοσιεύσεως, οι αποφάσεις αυτές αποκτούν γενική δεσμευτική ισχύ και παράγουν έννομα αποτελέσματα μόνο για το μέλλον.»

24 Το άρθρο 148, παράγραφοι 2 έως 4, του ρουμανικού Συντάγματος ορίζει τα εξής:

«(2) Κατόπιν της προσχώρησης, οι διατάξεις των ιδρυτικών Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και οι λοιπές δεσμευτικές κοινοτικές ρυθμίσεις υπερισχύουν των αντίθετων διατάξεων του εθνικού δικαίου, σύμφωνα με την Πράξη Προσχώρησης.

(3) Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 εφαρμόζονται κατ' αναλογίαν και για την προσχώρηση στις πράξεις οι οποίες αναθεωρούν τις ιδρυτικές Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(4) Το Κοινοβούλιο, ο Πρόεδρος της Ρουμανίας, η Κυβέρνηση και η δικαστική εξουσία εγγυώνται την τήρηση των υποχρεώσεων οι οποίες πηγάζουν από την Πράξη Προσχώρησης και από τις διατάξεις της παραγράφου 2.»

Ο Ποινικός Κώδικας

25 Το άρθρο 154, παράγραφος 1, του Codul penal (ποινικού κώδικα) προβλέπει τα εξής:

«Οι προθεσμίες παραγραφής της ποινικής ευθύνης είναι οι ακόλουθες:

a) 15 έτη, όταν η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη τιμωρείται με ισόβια κάθειρξη ή ποινή καθείρξεως άνω των 20 ετών·

b) 10 έτη, όταν η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη τιμωρείται με κάθειρξη άνω των δέκα 10 ετών, η οποία όμως δεν υπερβαίνει τα 20 έτη·

c) 8 έτη, όταν η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη τιμωρείται με κάθειρξη άνω των 5 ετών, η οποία όμως δεν υπερβαίνει τα 10 έτη·

d) 5 έτη, όταν η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη τιμωρείται με ποινή φυλάκισης άνω του ενός έτους, η οποία όμως δεν υπερβαίνει τα 5 έτη·

e) 3 έτη, όταν η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη τιμωρείται με ποινή φυλάκισης η οποία δεν υπερβαίνει το ένα έτος ή με πρόστιμο.»

26 Το άρθρο 155, παράγραφος 4, του ποινικού κώδικα προβλέπει τα εξής:

«Οι προθεσμίες παραγραφής του άρθρου 154, εφόσον έχει παρέλθει χρονικό διάστημα διπλάσιο του προβλεπόμενου, θεωρούνται ότι έχουν συμπληρωθεί ανεξαρτήτως του πόσες φορές διακόπηκαν.»

Ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

27 Το άρθρο 40 του Codul de procedură penală (κώδικα ποινικής δικονομίας) ορίζει τα εξής:

«Το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο δικάζει, σε πρώτο βαθμό, εγκλήματα εσχάτης προδοσίας και εγκλήματα διαπραχθέντα από τους γερουσιαστές, τους βουλευτές και τους Ρουμάνους Ευρωβουλευτές, τα μέλη της Κυβέρνησης, τους δικαστές του Συνταγματικού Δικαστηρίου, τα μέλη του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, τους δικαστές του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου και τους εισαγγελείς της Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (εισαγγελίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου)].»

28 Το άρθρο 142, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας, όπως ίσχυε πριν από τις 14 Μαρτίου 2016, όριζε τα εξής:

«Ο εισαγγελέας διενεργεί παρακολούθηση με τεχνικά μέσα ή μπορεί να διατάξει τη διενέργειά της από το ανακριτικό όργανο, από το ειδικευμένο προσωπικό της αστυνομικής αρχής ή άλλα ειδικευμένα όργανα του κράτους.»

29 Το άρθρο 281, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Επιφέρει πάντοτε ακυρότητα η παράβαση των διατάξεων που αφορούν:

[…]

b) την καθ' ύλην αρμοδιότητα και την ratione personae αρμοδιότητα των δικαστηρίων, όταν η απόφαση έχει εκδοθεί από κατώτερο δικαστήριο από εκείνο που είναι αρμόδιο κατά νόμο·

[…]».

30 Το άρθρο 342 του κώδικα ποινικής δικονομίας ορίζει τα εξής:

«Αντικείμενο της διαδικασίας ενώπιον του τμήματος προδικασίας είναι ο έλεγχος, μετά την παραπομπή ενώπιον δικαστηρίου, της αρμοδιότητας του εν λόγω δικαστηρίου και της νομιμότητας της παραπομπής, καθώς και ο έλεγχος της νομιμότητας της διεξαγωγής των αποδείξεων και της εκτέλεσης των πράξεων των επιφορτισμένων με τις ποινικές διώξεις οργάνων.»

31 Το άρθρο 426, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπει τα εξής:

«[Σ]το πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, μπορεί να ασκηθεί έκτακτο ένδικο μέσο με αίτημα την εξαφάνιση τελεσίδικων ποινικών αποφάσεων στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[…]

d) όταν η σύνθεση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου δεν είναι σύμφωνη με τον νόμο ή όταν συνέτρεχε περίπτωση ασυμβιβάστου·

[…]».

32 Το άρθρο 428, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπει τα εξής:

«Το ένδικο μέσο με αίτημα την εξαφάνιση αποφάσεως για τους λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 426, στοιχεία a και c έως h μπορεί να ασκηθεί εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση της αποφάσεως του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου.»

Ο νόμος 47/1992

33 Το άρθρο 3 του Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale (νόμου 47/1992 σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία του Συνταγματικού Δικαστηρίου), της 18ης Μαΐου 1992 (αναδημοσιευθέντος στη *Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 807 της 3ης Δεκεμβρίου 2010), προβλέπει τα εξής:

«1. Οι αρμοδιότητες του Συνταγματικού Δικαστηρίου καθορίζονται στο Σύνταγμα και τον παρόντα νόμο.

2. Κατά την άσκηση των εξουσιών που του έχουν ανατεθεί, το Συνταγματικό Δικαστήριο αποφαίνεται αποκλειστικά το ίδιο σχετικά με την αρμοδιότητά του.

3. Η αρμοδιότητα του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η οποία καθορίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 2, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από καμία δημόσια αρχή.»

34 Το άρθρο 34, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«Το Συνταγματικό Δικαστήριο επιλύει νομικές συγκρούσεις συνταγματικής φύσεως μεταξύ δημοσίων αρχών, κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της Ρουμανίας, του προέδρου ενός εκ των δύο σωμάτων του Κοινοβουλίου, του Πρωθυπουργού ή του προέδρου του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου.»

Ο νόμος 78/2000

35 Το άρθρο 5 του Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sanctionionarea faptelor de corupție (νόμου 78/2000 για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταστολή πράξεων διαφθοράς), της 18ης Μαΐου 2000 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 219, της 18ης Μαΐου 2000), ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, τα αδικήματα στα οποία αναφέρονται τα άρθρα 289 έως 292 του Ποινικού Κώδικα αποτελούν αδικήματα διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες αυτά διαπράττονται από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 308 του Ποινικού Κώδικα.»

36 Τα άρθρα του Ποινικού Κώδικα που αναφέρονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, του νόμου 78/2000 αφορούν, αντιστοίχως, τα εγκλήματα της παθητικής δωροδοκίας (άρθρο 289), της ενεργητικής δωροδοκίας (άρθρο 290), της αθέμιτης άσκησης επιρροής (άρθρο 291) και της ενεργητικής αθέμιτης άσκησης επιρροής (άρθρο 292).

37 Το άρθρο 29, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου προβλέπει τα εξής:

«Συγκροτούνται ειδικευμένοι δικαστικοί σχηματισμοί για την εκδίκαση σε πρώτο βαθμό των αδικημάτων που προβλέπει ο παρών νόμος.»

Ο νόμος 303/2004

38 Το άρθρο 99 του Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor (νόμου 303/2004 περί του καθεστώτος των δικαστών και των εισαγγελέων), της 28ης Ιουνίου 2004 (αναδημοσιευθέντος στη *Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 826 της 13ης Σεπτεμβρίου 2005), όπως τροποποιήθηκε με τον Legea nr. 24/2012 (νόμο 24/2012), της 17ης Ιανουαρίου 2012 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 51 της 23ης Ιανουαρίου 2012) (στο εξής: νόμος 303/2004), προβλέπει τα εξής:

«Συνιστούν πειθαρχικά παραπτώματα:

[…]

ο) η μη τήρηση των διατάξεων που αφορούν την τυχαία κατανομή των υποθέσεων·

[…]

ş) η μη συμμόρφωση προς τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου […]·

[…]».

39 Το άρθρο 100 του νόμου 303/2004 προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οι πειθαρχικές κυρώσεις οι οποίες μπορούν να επιβληθούν στους δικαστές και στους εισαγγελείς, αναλόγως της βαρύτητας των παραπτωμάτων, είναι οι εξής:

[…]

e) ο αποκλεισμός από το δικαστικό σώμα.»

40 Το άρθρο 101 του ως άνω νόμου ορίζει ότι:

«Οι προβλεπόμενες στο άρθρο 100 πειθαρχικές κυρώσεις επιβάλλονται από τα τμήματα του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, υπό τους όρους που προβλέπει ο οργανικός του νόμος.»

Ο νόμος 304/2004

41 Ο Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (νόμος 304/2004 περί της οργανώσεως του συστήματος απονομής δικαιοσύνης), της 28ης Ιουνίου 2004 (αναδημοσιευθείς στη *Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 827 της 13ης Σεπτεμβρίου 2005), τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, από:

– τον Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor (νόμο 202/2010 περί μέτρων επιταχύνσεως της δίκης), της 25ης Οκτωβρίου 2010 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 714 της 26ης Οκτωβρίου 2010)·

– τον Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale (νόμο 255/2013 για την εφαρμογή του νόμου 135/2010 περί του κώδικα ποινικής δικονομίας και για την τροποποίηση και συμπλήρωση ορισμένων κανονιστικών πράξεων που θεσπίζουν διατάξεις σχετικές με την ποινική δικονομία), της 19ης Ιουλίου 2013 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 515 της 14ης Αυγούστου 2013)·

– τον Legea nr. 207/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (νόμο 207/2018 για την τροποποίηση και τη συμπλήρωση του νόμου 304/2004 περί της οργανώσεως του συστήματος απονομής δικαιοσύνης), της 20ής Ιουλίου 2018 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 636 της 20ής Ιουλίου 2018).

42 Το άρθρο 19, παράγραφος 3, του νόμου 304/2004, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον νόμο 207/2018 (στο εξής: τροποποιημένος νόμος 304/2004), ορίζει τα εξής:

«Στην αρχή κάθε έτους, το Συμβούλιο Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, κατόπιν προτάσεως του προέδρου ή του αντιπροέδρου του, μπορεί να εγκρίνει τη συγκρότηση ειδικευμένων δικαστικών σχηματισμών στο πλαίσιο των τμημάτων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, αναλόγως του αριθμού και της φύσεως των υποθέσεων, του όγκου της δραστηριότητας κάθε τμήματος, καθώς και της ειδίκευσης των δικαστών και της ανάγκης να αξιοποιηθεί η επαγγελματική εμπειρία τους.»

43 Το άρθρο 24, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου προβλέπει τα εξής:

«Οι πενταμελείς δικαστικοί σχηματισμοί δικάζουν εφέσεις κατά των αποφάσεων τις οποίες εκδίδει σε πρώτο βαθμό το ποινικό τμήμα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, αποφαίνονται επί αιτήσεων αναιρέσεως κατά των αποφάσεων που εκδίδουν κατ' έφεση οι πενταμελείς δικαστικοί σχηματισμοί, αφού προηγουμένως έχει εγκριθεί η εξέτασή τους, επιλαμβάνονται των προσφυγών κατά των διατάξεων που εκδίδονται κατά τη διάρκεια της δίκης σε πρώτο βαθμό από το ποινικό τμήμα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, αποφαίνονται επί πειθαρχικών υποθέσεων σύμφωνα με τον νόμο και επί άλλων υποθέσεων στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που τους έχουν απονεμηθεί κατά νόμον.»

44 Το άρθρο 29, παράγραφος 1, του ως άνω νόμου έχει ως εξής:

«Το Συμβούλιο Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

a) εγκρίνει τον κανονισμό οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας, καθώς και τους πίνακες που περιλαμβάνουν το δυναμικό και τα μέλη του προσωπικού του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου·

[…]

f) ασκεί τις λοιπές αρμοδιότητες που προβλέπονται στον κανονισμό οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.»

45 Το άρθρο 31, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου ορίζει τα εξής:

«Όσον αφορά τις ποινικές υποθέσεις, οι δικαστικοί σχηματισμοί συγκροτούνται ως εξής:

a) στις υποθέσεις για τις οποίες, κατά νόμον, αρμόδιο σε πρώτο βαθμό είναι το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, ο δικαστικός σχηματισμός συγκροτείται από τρεις δικαστές·

[…]».

46 Το άρθρο 32 του τροποποιημένου νόμου 304/2004 προβλέπει τα εξής:

«(1) Στην αρχή κάθε έτους, κατόπιν προτάσεως του προέδρου ή των αντιπροέδρων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, το Συμβούλιο Διοικήσεως εγκρίνει τον αριθμό και τη σύνθεση των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών.

[…]

(4) Οι δικαστές των ως άνω δικαστικών σχηματισμών διορίζονται, κατόπιν κλήρωσης η οποία λαμβάνει χώρα σε δημόσια συνεδρίαση, από τον πρόεδρο ή, σε περίπτωση απουσίας του, από έναν εκ των δύο αντιπροέδρων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Η σύνθεση των μελών των δικαστικών σχηματισμών μπορεί να μεταβληθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, βάσει των αντικειμενικών κριτηρίων τα οποία καθορίζονται στον κανονισμό οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

(5) Στους πενταμελείς δικαστικούς σχηματισμούς προεδρεύει ο πρόεδρος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, ένας εκ των αντιπροέδρων ή οι πρόεδροι τμήματος, εφόσον έχουν διοριστεί ως μέλη του δικαστικού σχηματισμού σύμφωνα με την παράγραφο 4.

(6) Εφόσον κανείς εκ των ανωτέρω δεν έχει διοριστεί ως μέλος των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών, κάθε δικαστής προεδρεύει του σχηματισμού εκ περιτροπής, κατά σειρά αρχαιότητας στο δικαστικό σώμα.

(7) Οι υποθέσεις αρμοδιότητας των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών κατανέμονται τυχαία μέσω ηλεκτρονικού συστήματος.»

47 Μετά την τροποποίησή του από τον νόμο 202/2010, το άρθρο 32 του νόμου 304/2004 όριζε τα εξής:

«(1) Όσον αφορά τις ποινικές υποθέσεις, στην αρχή κάθε έτους συγκροτούνται δύο πενταμελείς δικαστικοί σχηματισμοί, η σύνθεση των οποίων περιλαμβάνει αποκλειστικά μέλη του ποινικού τμήματος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

[…]

(4) Το Συμβούλιο Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου εγκρίνει τη σύνθεση των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών. Οι δικαστές των ως άνω δικαστικών σχηματισμών διορίζονται από τον πρόεδρο ή, σε περίπτωση απουσίας του, από τον αντιπρόεδρο του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Η σύνθεση των μελών των δικαστικών σχηματισμών μπορεί να μεταβληθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, βάσει των αντικειμενικών κριτηρίων τα οποία

καθορίζονται στον κανονισμό οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

(5) Στους πενταμελείς δικαστικούς σχηματισμούς προεδρεύει ο πρόεδρος ή ο αντιπρόεδρος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Σε περίπτωση απουσίας τους, καθήκοντα προέδρου του δικαστικού σχηματισμού μπορεί να εκτελεί πρόεδρος τμήματος ο οποίος ορίστηκε προς τον σκοπό αυτό από τον πρόεδρο ή, σε περίπτωση απουσίας του, από τον αντιπρόεδρο του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

(6) Οι υποθέσεις αρμοδιότητας των δικαστικών σχηματισμών των παραγράφων 1 και 2 κατανέμονται τυχαία μέσω ηλεκτρονικού συστήματος.»

48 Μετά την τροποποίησή τους από τον νόμο 255/2013, η διατύπωση των παραγράφων 1 και 6 του άρθρου 32 του νόμου 304/2004 ήταν σχεδόν όμοια με τη διαλαμβανόμενη στην προηγούμενη σκέψη, ενώ οι παράγραφοι 4 και 5 του ίδιου άρθρου προέβλεπαν τα εξής:

«(4) Το Συμβούλιο Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου εγκρίνει τον αριθμό και τη σύνθεση των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών, κατόπιν προτάσεως του προέδρου του ποινικού τμήματος. Οι δικαστές των ως άνω δικαστικών σχηματισμών διορίζονται, κατόπιν κλήρωσης η οποία λαμβάνει χώρα σε δημόσια συνεδρίαση, από τον πρόεδρο ή, σε περίπτωση απουσίας του, από τον αντιπρόεδρο του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Η σύνθεση των μελών των δικαστικών σχηματισμών μπορεί να μεταβληθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, βάσει των αντικειμενικών κριτηρίων τα οποία καθορίζονται στον κανονισμό οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

(5) Στους πενταμελείς δικαστικούς σχηματισμούς προεδρεύει ο πρόεδρος ή ο αντιπρόεδρος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, εφόσον μετέχει στον δικαστικό σχηματισμό, σύμφωνα με την παράγραφο 4, ο πρόεδρος του ποινικού τμήματος ή το αρχαιότερο μέλος της συνθέσεως, κατά περίπτωση.»

49 Το άρθρο 33 του τροποποιημένου νόμου 304/2004 ορίζει τα εξής:

«(1) Ο πρόεδρος ή, σε περίπτωση απουσίας του, ένας εκ των αντιπροέδρων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου ασκεί καθήκοντα προέδρου της ολομέλειας, του δικαστικού σχηματισμού που είναι αρμόδιος για την εκδίκαση των υπέρ του νόμου ασκούμενων ενδίκων μέσων καθώς και του αρμόδιου για νομικά ζητήματα δικαστικού σχηματισμού, των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών και οποιουδήποτε δικαστικού σχηματισμού των τμημάτων, εφόσον μετέχει στη σύνθεση.

[…]

(3) Οι πρόεδροι τμημάτων μπορούν να ασκούν καθήκοντα προέδρου οποιουδήποτε δικαστικού σχηματισμού του τμήματος, ενώ οι υπόλοιποι δικαστές ασκούν καθήκοντα προέδρου εκ περιτροπής.»

50 Το άρθρο 33, παράγραφος 1, του νόμου 304/2004, μετά την τροποποίησή του από τον νόμο 202/2010, προέβλεπε τα εξής:

«Ο πρόεδρος ή, σε περίπτωση απουσίας του, ο αντιπρόεδρος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου ασκεί καθήκοντα προέδρου της ολομέλειας, των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών καθώς και οποιουδήποτε δικαστικού σχηματισμού των τμημάτων, εφόσον μετέχει στη σύνθεση.»

51 Το ως άνω άρθρο 33, παράγραφος 1, του νόμου 304/2004, μετά την τροποποίησή του από τον νόμο 255/2013, όριζε τα εξής:

«Ο πρόεδρος ή, σε περίπτωση απουσίας του, ένας εκ των αντιπροέδρων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου ασκεί καθήκοντα προέδρου της ολομέλειας, του δικαστικού σχηματισμού που είναι αρμόδιος για την εκδίκαση των υπέρ του νόμου ασκούμενων ενδίκων μέσων καθώς και του αρμόδιου για νομικά ζητήματα δικαστικού σχηματισμού, των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών και οποιουδήποτε δικαστικού σχηματισμού των τμημάτων, εφόσον μετέχει στη σύνθεση.»

Ο κανονισμός οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου

52 Το άρθρο 28 του Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea administrativă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie (κανονισμού οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), της 21ης Σεπτεμβρίου 2004 (στο εξής: κανονισμός οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας), όπως τροποποιήθηκε με την Hotărârea nr. 3/2014 pentru modificarea şi completarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea administrativă a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie (απόφαση 3/2014 για την τροποποίηση και συμπλήρωση του κανονισμού οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας), της 28ης Ιανουαρίου 2014 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 75 της 30ής Ιανουαρίου 2014), όριζε τα εξής:

«1. Το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο περιλαμβάνει πενταμελείς δικαστικούς σχηματισμούς η αρμοδιότητα των οποίων ορίζεται από τον νόμο.

[…]

4. Στους πενταμελείς δικαστικούς σχηματισμούς καθήκοντα προέδρου ασκούν, κατά περίπτωση, ο πρόεδρος, οι αντιπρόεδροι, ο πρόεδρος του ποινικού τμήματος ή το αρχαιότερο μέλος της συνθέσεως.»

53 Το άρθρο 29, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού όριζε τα εξής:

«Για τη συγκρότηση των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών για την εκδίκαση ποινικών υποθέσεων, ο πρόεδρος ή, σε περίπτωση απουσίας του, ο ένας εκ των αντιπροέδρων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου διορίζει κάθε έτος, κατόπιν κλήρωσης η οποία λαμβάνει χώρα σε δημόσια συνεδρίαση, τέσσερις ή, κατά περίπτωση, πέντε δικαστές του ποινικού τμήματος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου για κάθε δικαστικό σχηματισμό.»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Κοινά στοιχεία των διαφορών των κύριων δικών

54 Οι διαφορές των κύριων δικών ανέκυψαν στο πλαίσιο μιας εκτεταμένης μεταρρύθμισης στους τομείς της δικαιοσύνης και της καταπολέμησης της διαφθοράς στη Ρουμανία. Η μεταρρύθμιση αυτή παρακολουθείται σε επίπεδο Ένωσης από το 2007 μέσω του μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο που θεσπίστηκε με την απόφαση 2006/928 επ' ευκαιρία της προσχώρησης της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (στο εξής: ΜΣΕ).

55 Οι διαφορές αυτές αφορούν ποινικές διαδικασίες στο πλαίσιο των οποίων τα αιτούντα δικαστήρια διερωτώνται αν μπορούν, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να αφήσουν ανεφάρμοστες ορισμένες αποφάσεις που εξέδωσε το Συνταγματικό Δικαστήριο μεταξύ των ετών 2016 και 2019, ήτοι τις αποφάσεις 51/2016, της 16ης Φεβρουαρίου 2016 (υπόθεση C-379/19), 302/2017, της 4ης Μαΐου 2017 (υπόθεση C-379/19), 685/2018, της 7ης Νοεμβρίου 2018 (υποθέσεις C-357/19, C-547/19 και C-840/19), 26/2019, της 16ης Ιανουαρίου 2019 (υπόθεση C-379/19), και 417/2019, της 3ης Ιουλίου 2019 (υποθέσεις C-811/19 και C-840/19).

56 Τα αιτούντα δικαστήρια παρατηρούν ότι, δυνάμει του εθνικού δικαίου, οι αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι γενικώς δεσμευτικές και ότι η μη συμμόρφωση των δικαστών προς αυτές συνιστά, βάσει του άρθρου 99, στοιχείο ș, του νόμου 303/2004, πειθαρχικό παράπτωμα. Όπως, όμως, προκύπτει από το ρουμανικό Σύνταγμα, το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν αποτελεί μέρος του ρουμανικού δικαστικού συστήματος και είναι όργανο πολιτικού-δικαιοδοτικού χαρακτήρα. Επιπλέον, το Συνταγματικό Δικαστήριο, εκδίδοντας τις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις, υπερέβη τις αρμοδιότητες που του απονέμει το ρουμανικό Σύνταγμα, σφετερίστηκε τις αρμοδιότητες των τακτικών δικαστηρίων και έθιξε την ανεξαρτησία τους. Εξάλλου, οι αποφάσεις 685/2018 και 417/2019 ενέχουν κίνδυνο συστημικής ατιμωρησίας στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς.

57 Στο πλαίσιο αυτό, τα αιτούντα δικαστήρια αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στις εκθέσεις της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο που πραγματοποίησε η Ρουμανία στο πλαίσιο του μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο, της 27ης Ιανουαρίου 2016 [COM(2016) 41 final], της 13ης Νοεμβρίου 2018 [COM(2018) 851 final, στο εξής: έκθεση ΜΣΕ του Νοεμβρίου 2018], και της 22ας Οκτωβρίου 2019 [COM(2019) 499 final].

58 Τέλος, τα εν λόγω δικαστήρια αναφέρονται επίσης στην απόφαση 104/2018 του Συνταγματικού Δικαστηρίου, θεωρώντας ότι από αυτή προκύπτει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν υπερισχύει της ρουμανικής συνταγματικής τάξεως και ότι η απόφαση 2006/928 δεν μπορεί να αποτελέσει κανόνα αναφοράς στο πλαίσιο του ελέγχου συνταγματικότητας βάσει του άρθρου 148 του ρουμανικού Συντάγματος.

Υπόθεση C-357/19

59 Με απόφαση της 28ης Μαρτίου 2017, η οποία εκδόθηκε από ποινικό τμήμα τριμελούς συνθέσεως, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο καταδίκασε, μεταξύ άλλων, την PM, η οποία κατά τον χρόνο των πράξεων που της προσάπτονται ήταν υπουργός, τον RO, τον TQ και τον SP για τη διάπραξη, μεταξύ των ετών 2010 και 2012, αδικημάτων διαφθοράς και κατάχρησης εξουσίας σε σχέση με τη διαχείριση πόρων της Ένωσης, καθώς και φοροδιαφυγής σχετικά με τον ΦΠΑ. Οι εφέσεις που άσκησαν κατά της πρωτόδικης απόφασης οι ενδιαφερόμενοι και η Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție (Εισαγγελική αρχή – εισαγγελία του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου – Εθνική υπηρεσία κατά της διαφθοράς, Ρουμανία) (στο εξής: DNA) απορρίφθηκαν με απόφαση του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου της 5ης Ιουνίου 2018, η οποία εκδόθηκε από πενταμελή δικαστικό σχηματισμό. Στη σύνθεση του πενταμελούς σχηματισμού μετείχαν ο πρόεδρος του ποινικού τμήματος και τέσσερις άλλοι δικαστές οι οποίοι είχαν ορισθεί με κλήρωση, σύμφωνα με την πρακτική του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, βάσει του κανονισμού οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας του. Η απόφαση της 5ης Ιουνίου 2018 κατέστη τελεσίδικη.

60 Με την απόφαση 685/2018, η οποία εκδόθηκε στις 7 Νοεμβρίου 2018, το Συνταγματικό Δικαστήριο, στο οποίο προσέφυγε ο Πρωθυπουργός κατ' εφαρμογήν του άρθρου 146, στοιχείο e, του ρουμανικού Συντάγματος, διαπίστωσε, κατ' αρχάς, νομική σύγκρουση συνταγματικής φύσεως μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, η οποία προκλήθηκε από τις αποφάσεις του Συμβουλίου Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου οι οποίες συνίσταντο στον ορισμό με κλήρωση, σύμφωνα με την προαναφερθείσα πρακτική, μόνον τεσσάρων εκ των πέντε συνολικά μελών των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών που δικάζουν κατ' έφεση, και όχι του συνόλου των μελών τους, κατά παράβαση του άρθρου 32 του τροποποιημένου νόμου 304/2004, εν συνεχεία δε έκρινε ότι η εκδίκαση υποθέσεως κατ' έφεση από δικαστικό σχηματισμό ο οποίος συγκροτήθηκε με τον τρόπο αυτό παρανόμως συνεπαγόταν την απόλυτη ακυρότητα της εκδοθείσας απόφασης και, τέλος, επισήμανε ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 147, παράγραφος 4, του ρουμανικού Συντάγματος, από την ημερομηνία δημοσίευσής της η εν λόγω απόφαση είχε εφαρμογή σε εκκρεμείς υποθέσεις, σε υποθέσεις επί των οποίων είχε εκδοθεί απόφαση, εφόσον υπήρχε ακόμη η δυνατότητα εμπρόθεσμης άσκησης των κατάλληλων εκτάκτων ενδίκων μέσων, καθώς και σε μελλοντικές υποθέσεις.

61 Κατόπιν της δημοσιεύσεως της αποφάσεως 685/2018 του Συνταγματικού Δικαστηρίου, οι PM, RO, TQ και SP, καθώς και η DNA, άσκησαν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 426, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας, έκτακτα ένδικα μέσα ενώπιον του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, με αίτημα την εξαφάνιση της αποφάσεως της 5ης Ιουνίου 2018 και την κίνηση νέας διαδικασίας εκδίκασης των εφέσεων. Προς στήριξη των ως άνω ενδίκων μέσων, υποστήριξαν ότι η απόφαση 685/2018 είχε δεσμευτική ισχύ και παρήγε έννομα αποτελέσματα όσον αφορά την απόφαση του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου της 5ης Ιουνίου 2018, δεδομένου ότι ο πενταμελής δικαστικός σχηματισμός που είχε αποφανθεί επί των εφέσεων δεν είχε συγκροτηθεί σύμφωνα με τον νόμο, όπως ο τελευταίος ερμηνεύθηκε από το Συνταγματικό Δικαστήριο. Το αιτούν δικαστήριο έκρινε παραδεκτά τα έκτακτα ένδικα μέσα, με το σκεπτικό, ιδίως, ότι είχαν ασκηθεί εντός της νόμιμης προθεσμίας των 30 ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης της 5ης Ιουνίου 2018 και αποφάσισε να αναστείλει την εκτέλεση των στερητικών της ελευθερίας ποινών έως ότου εκδοθεί απόφαση επί των εν λόγω έκτακτων ενδίκων μέσων.

62 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, μεταξύ άλλων, αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', και το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Σύμβασης PIF αντιτίθενται στην εφαρμογή της απόφασης 685/2018 στην υπόθεση της κύριας δίκης, εφαρμογή η οποία θα είχε ως συνέπεια την εξαφάνιση δικαστικών αποφάσεων οι οποίες είχαν καταστεί τελεσίδικες πριν από την έκδοση της απόφασης 685/2018 και την κίνηση νέας κατ' έφεση διαδικασίας σε σοβαρές υποθέσεις απάτης και διαφθοράς.

63 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να διασφαλίζουν, τηρουμένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη και των γενικών αρχών του δικαίου, την πλήρη αποτελεσματικότητα των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και να αφήνουν ανεφάρμοστες διατάξεις του εσωτερικού δικαίου οι οποίες εμποδίζουν την εφαρμογή αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων σε υποθέσεις απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Λαμβανομένης υπόψη της ανωτέρω νομολογίας, τίθεται το ζήτημα αν η υποχρέωση που υπέχουν τα κράτη μέλη από το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καθώς και από το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', και από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Σύμβασης PIF αφορά και την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων που έχουν ήδη επιβληθεί. Τίθεται επίσης το ζήτημα αν η διαλαμβανόμενη στο άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ φράση «ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης» δεν περιλαμβάνει μόνον πράξεις δωροδοκίας αυτές καθεαυτές, αλλά και απόπειρα απάτης διαπραχθείσα στο πλαίσιο δημόσιας σύμβασης η οποία

είχε ανατεθεί με δόλια μέσα και επρόκειτο να χρηματοδοτηθεί από πόρους της Ένωσης, αλλά η οποία επιβάρυνε, ωστόσο, εξ ολοκλήρου τον κρατικό προϋπολογισμό, κατόπιν της άρνησης της οικείας αρχής διαχείρισης των εν λόγω πόρων να τη χρηματοδοτήσει. Στο πλαίσιο αυτό, υπήρξε εν προκειμένω κίνδυνος προσβολής των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, αν και ο κίνδυνος αυτός δεν πραγματοποιήθηκε.

64 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, δυνάμει των άρθρων 2 και 19 ΣΕΕ, κάθε κράτος μέλος οφείλει να διασφαλίζει ότι τα δικαιοδοτικά όργανα του συστήματος ένδικης προστασίας του στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης πληρούν τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία των πολιτών. Η εγγύηση της ανεξαρτησίας προϋποθέτει, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τη δυνατότητα των δικαστών να ασκούν τα δικαστικά τους καθήκοντα με πλήρη αυτονομία, χωρίς να υπόκεινται σε οποιαδήποτε ιεραρχική σχέση, προκειμένου να προστατεύονται από εξωτερικές παρεμβάσεις και πιέσεις δυνάμενες να θίξουν την ανεξαρτησία τους και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους.

65 Επιπλέον, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της σημασίας της αρχής της νομιμότητας, η οποία απαιτεί την προβλεψιμότητα, τη σαφήνεια και τη μη αναδρομικότητα του νόμου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η έννοια του «δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως», η οποία διαλαμβάνεται στο άρθρο 47, παράγραφος 2, του Χάρτη, αντιτίθεται στην ερμηνεία στην οποία προέβη το Συνταγματικό Δικαστήριο όσον αφορά τον παράνομο χαρακτήρα της σύνθεσης των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών του αιτούντος δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου η οποία απορρέει από τις αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105), και της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936), τα εθνικά δικαστήρια, όταν αποφασίζουν να αφήσουν ανεφάρμοστες διατάξεις του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, είναι υποχρεωμένα να μεριμνήσουν για τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων που κατηγορούνται ότι διέπραξαν ποινικό αδίκημα, ενώ έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν εθνικά πρότυπα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό τον όρο ότι η εφαρμογή των εν λόγω προτύπων δεν διακυβεύει το επίπεδο προστασίας που προβλέπει ο Χάρτης, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο, ούτε την υπεροχή, την ενότητα ή την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.

66 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο είναι της άποψης ότι το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται, μεταξύ άλλων, στην εφαρμογή της απόφασης 685/2018, δεδομένου ότι η εφαρμογή της θα είχε ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση τελεσίδικων αποφάσεων του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου οι οποίες εκδόθηκαν από πενταμελείς δικαστικούς σχηματισμούς και θα αναιρούσε τον αποτελεσματικό και αποτρεπτικό χαρακτήρα των ποινών που επιβλήθηκαν σε σημαντικό αριθμό υποθέσεων σοβαρής απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Θα δημιουργούσε εντύπωση ατιμωρησίας και θα ενείχε ακόμη και συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας λόγω του ενδεχομένου παραγραφής των οικείων υποθέσεων, δεδομένης της πολυπλοκότητας και της διάρκειας των διαδικασιών που προηγούνται της έκδοσης τελεσίδικης απόφασης μετά την επανεξέτασή τους. Επιπλέον, η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών και η αρχή της ασφάλειας δικαίου αντιτίθενται στη δυνατότητα της απόφασης 685/2018 να παραγάγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα επί ποινικών αποφάσεων οι οποίες είχαν ήδη τελεσιδικήσει κατά την ημερομηνία κατά την οποία αυτή εκδόθηκε, εφόσον δεν υπάρχουν σοβαροί λόγοι ικανοί να θέσουν υπό αμφισβήτηση τον σεβασμό του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη στις οικείες υποθέσεις, όπερ επιβεβαιώνεται και από την έκθεση ΜΣΕ του Νοεμβρίου 2018.

67 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος οι απαντήσεις του Δικαστηρίου στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα να μην παράγουν αποτελέσματα στο εσωτερικό δίκαιο, λαμβανομένης υπόψη της μνημονευόμενης στη σκέψη 58 της παρούσας απόφασης νομολογίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

68 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', και το άρθρο 2, παράγραφος 1, της [Σύμβασης PIF], καθώς και η αρχή της ασφάλειας δικαίου, την έννοια ότι αντιτίθενται στην έκδοση αποφάσεως εκ μέρους οργάνου ξένου προς τη δικαστική εξουσία, δηλαδή του [Συνταγματικού Δικαστηρίου], το οποίο αποφαίνεται επί της νομιμότητας της σύνθεσης των δικαστικών σχηματισμών, καθιστώντας έτσι δυνατό να γίνουν δεκτά έκτακτα ένδικα μέσα κατά τελεσίδικων αποφάσεων που εκδόθηκαν σε καθορισμένη χρονική περίοδο;

2) Έχει το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του [Χάρτη] την έννοια ότι αναιρεί την κρίση, η οποία είναι δεσμευτική στο εσωτερικό δίκαιο, οργάνου ξένου προς τη δικαστική εξουσία, περί της έλλειψης ανεξαρτησίας και αμεροληψίας δικαστικού σχηματισμού στον οποίο μετέχει δικαστής με καθήκοντα στη διοίκηση της δικαιοσύνης, ο οποίος δεν ορίστηκε τυχαίως, αλλά με βάση διαφανή, γνωστό και μη αμφισβητούμενο από τους διαδίκους κανόνα, ο οποίος εφαρμόζεται σε όλες τις υποθέσεις των οποίων επιλαμβάνεται ο εν λόγω σχηματισμός;

3) Έχει η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης την έννοια ότι επιτρέπει στο εθνικό δικαστήριο να αφήσει ανεφάρμοστη απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε σε υπόθεση σχετική με διαφορά συνταγματικής φύσεως και η οποία είναι υποχρεωτική κατά την έννοια του εθνικού δικαίου;»

Υπόθεση C-379/19

69 Στις 22 Αυγούστου 2016 η Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial Oradea (τοπική υπηρεσία DNA του Oradea, Ρουμανία) άσκησε ποινική δίωξη ενώπιον του Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείου Bihor, Ρουμανία) κατά των KI, LJ, JH και IG, με την κατηγορία ότι οι τελευταίοι διέπραξαν τα αδικήματα της εμπορίας επιρροής, της αθέμιτης άσκησης επιρροής, της ενεργητικής δωροδοκίας, της παθητικής δωροδοκίας, καθώς και τα αδικήματα της συνέργειας σε εμπορία επιρροής και της συνέργειας σε ενεργητική δωροδοκία.

70 Στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας, οι KI και LJ ζήτησαν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 342 του κώδικα ποινικής δικονομίας, να μη ληφθούν υπόψη στη διαδικασία αποδεικτικά μέσα τα οποία συνίσταντο σε πρακτικά καταγραφής παρακολουθήσεων τηλεπικοινωνιών τις οποίες είχε πραγματοποιήσει η Serviciul Român de Informații (ρουμανική υπηρεσία πληροφοριών, στο εξής: SRI). Προς στήριξη του αιτήματός τους, οι ενδιαφερόμενοι επικαλέστηκαν την απόφαση 51/2016, με την οποία το Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε αντισυνταγματικό το άρθρο 142, παράγραφος 1, του κώδικα ποινικής δικονομίας, καθόσον επιτρέπει την εκτέλεση μέτρων παρακολούθησης, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, από «άλλα ειδικευμένα όργανα του κράτους», μεταξύ άλλων, και από την SRI.

71 Με διάταξη της 27ης Ιανουαρίου 2017, το τμήμα προδικασίας του Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείου Bihor) απέρριψε τα αιτήματα των KI και LJ με το σκεπτικό, μεταξύ άλλων, ότι εφόσον η απόφαση 51/2016 παρήγε έννομα αποτελέσματα μόνο για το μέλλον, η διεξαγωγή των αποδείξεων ήταν νόμιμη, και παρέπεμψε την υπόθεση των KI, LJ, JH και IG σε δίκη. Το ένδικο μέσο που ασκήθηκε κατά της ως άνω διάταξης απορρίφθηκε από το Curtea de Apel Oradea (εφετείο Oradea, Ρουμανία), καθώς το εν λόγω δικαστήριο έκρινε επίσης ότι η απόφαση 51/2016 δεν τύγχανε εφαρμογής στα μέτρα παρακολούθησης με τεχνικά μέσα που διατάχθηκαν εν προκειμένω, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή, η οποία είχε δημοσιευθεί στη *Monitorul Oficial al României* της 14ης Μαρτίου 2016, παρήγε, σύμφωνα με το άρθρο 147, παράγραφος 4, του ρουμανικού Συντάγματος, έννομα αποτελέσματα μόνο για το μέλλον.

72 Κατά την ποινική δίκη ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, οι IG, KI, LJ και JH ζήτησαν, κατ' ουσίαν, την αναγνώριση της απόλυτης ακυρότητας των πρακτικών των παρακολουθήσεων τηλεπικοινωνιών στην περίπτωση που η SRI είχε μετάσχει στην εκτέλεση των ενταλμάτων παρακολούθησης. Πέραν της απόφασης 51/2016, οι ενδιαφερόμενοι επικαλέστηκαν συναφώς και τις αποφάσεις 302/2017 και 26/2019, με τις οποίες το Συνταγματικό Δικαστήριο κήρυξε την αντισυνταγματικότητα του άρθρου 281, παράγραφος 1, στοιχείο b, του κώδικα ποινικής δικονομίας, καθόσον κατά το εν λόγω άρθρο δεν πλήττεται με απόλυτη ακυρότητα η παράβαση των διατάξεων που αφορούν την καθ' ύλην και την ratione personae αρμοδιότητα του επιφορτισμένου με τις ποινικές διώξεις οργάνου (απόφαση 302/2017), και διαπίστωσε την ύπαρξη νομικής σύγκρουσης συνταγματικής φύσεως ιδίως μεταξύ του Κοινοβουλίου και της Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (εισαγγελικής αρχής του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), η οποία απέρρεε από το γεγονός ότι δύο πρωτόκολλα συνεργασίας, τα οποία είχαν υπογραφεί, κατά παραβίαση της αρμοδιότητας της DNA βάσει του ρουμανικού Συντάγματος, μεταξύ της DNA και της SRI κατά τα έτη 2009 και 2016 είχαν ως αποτέλεσμα την παράβαση των δικονομικών διατάξεων που ρυθμίζουν την άσκηση της ποινικής δίωξης (απόφαση 26/2019).

73 Κατόπιν ελέγχου που διενήργησε το αιτούν δικαστήριο στην DNA, διαπιστώθηκε ότι είχαν εκτελεσθεί εννέα εντάλματα παρακολούθησης με την τεχνική υποστήριξη της SRI, καθώς και άλλα δύο, μετά τη δημοσίευση της απόφασης 51/2016, χωρίς την παρέμβαση της συγκεκριμένης υπηρεσίας.

74 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι υποχρεούται να αποφανθεί κατά προτεραιότητα επί του αιτήματος αποκλεισμού των αποδεικτικών μέσων και διερωτάται, ειδικότερα, αν πρέπει να εφαρμόσει τις αποφάσεις 51/2016, 302/2017 και 26/2019. Συγκεκριμένα, από τη συνδυασμένη εφαρμογή των τριών ως άνω αποφάσεων, θα αρκούσε η εκ μέρους του δικαστή διαπίστωση της συμμετοχής της SRI στην εκτέλεση εντάλματος παρακολούθησης προκειμένου να αναγνωριστεί η απόλυτη ακυρότητα των μέτρων συλλογής αποδεικτικών στοιχείων και να μη ληφθούν υπόψη τα αντίστοιχα αποδεικτικά μέσα.

75 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει εντούτοις ότι, κατά τους επί του παρόντος ισχύοντες εθνικούς κανόνες, το παραδεκτό του αιτήματος αποκλεισμού αποδεικτικών μέσων υπόκειται στην προϋπόθεση υποβολής της σχετικής αίτησης πριν από την περάτωση του ενώπιον του τμήματος προδικασίας σταδίου. Εξάλλου, οι συνταγματικοί κανόνες απονέμουν μόνον ex nunc ισχύ στις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Συνακόλουθα, το Συνταγματικό Δικαστήριο κατοχύρωσε νομολογιακώς την εφαρμογή των αποφάσεών του σε εκκρεμείς υποθέσεις, επιβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στα δικαστήρια την υποχρέωση να θεωρήσουν παράνομες όλες τις επίμαχες διαδικαστικές πράξεις ή τα επίμαχα αποδεικτικά μέσα, χωρίς να έχουν τη

δυνατότητα κατά περίπτωση εκτίμησης, ακόμη και στην περίπτωση που οι οικείες πράξεις είχαν πραγματοποιηθεί, όπως εν προκειμένω, βάσει κανόνων για τους οποίους ίσχυε, κατά τον χρόνο εφαρμογής τους, το τεκμήριο συνταγματικότητας.

76 Πλην όμως, αφενός, η Ρουμανία είναι υποχρεωμένη να καταπολεμήσει τη διαφθορά, η δε Επιτροπή είχε διαπιστώσει, στην έκθεση ΜΣΕ του Νοεμβρίου 2018, ότι το εν λόγω κράτος μέλος έπρεπε να συνεχίσει την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τηρώντας της προθεσμίες που όρισε η κυβέρνηση τον Αύγουστο του 2016. Αφετέρου, το Συνταγματικό Δικαστήριο έπρεπε, σύμφωνα με το άρθρο 146 του ρουμανικού Συντάγματος, να περιοριστεί στον έλεγχο της συμφωνίας του νόμου με το ρουμανικό Σύνταγμα, και να μην επεκταθεί στην ερμηνεία του νόμου, την εφαρμογή του και την επιβολή κανόνων δικαίου αναδρομικής ισχύος. Επιπλέον, η μέριμνα του Συνταγματικού Δικαστηρίου να διασφαλίσει άμεσα, με τις αποφάσεις του, τον σεβασμό των δικονομικών δικαιωμάτων των διαδίκων στο πλαίσιο μιας ποινικής διαδικασίας παρίσταται υπέρμετρη, λαμβανομένων υπόψη των μηχανισμών τους οποίους διαθέτει προς τούτο το ρουμανικό Κράτος, όπως το τεθέν σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2018 πρωτόκολλο αριθ. 16 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ). Εξάλλου, το Δικαστήριο αρνήθηκε, στην απορρέουσα από την απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107), νομολογία του να αναγνωρίσει περιορισμό στην υπεροχή του δικαίου της Ένωσης έναντι ευνοϊκότερων εθνικών θεμελιωδών δικαιωμάτων.

77 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι αυτή συνδέεται αρκούντως στενά με το δίκαιο της Ένωσης, καθόσον αφορά την άσκηση της δικαιοδοτικής του αρμοδιότητας, σύμφωνα με τις αρχές του κράτους δικαίου και της ανεξαρτησίας των δικαστών, και ότι εγείρει ζητήματα που άπτονται του χαρακτήρα και των αποτελεσμάτων του ΜΣΕ και της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έναντι της νομολογίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Το Συνταγματικό Δικαστήριο περιόρισε την απορρέουσα από το ρουμανικό Σύνταγμα και το δίκαιο της Ένωσης δικαιοδοσία των ρουμανικών δικαστηρίων στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης, κρίνοντας, με την απόφαση 104/2018, η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 58 της παρούσας απόφασης, ότι η απόφαση 2006/928 δεν μπορεί να αποτελεί κανόνα αναφοράς στο πλαίσιο ελέγχου της συνταγματικότητας βάσει του άρθρου 148 του ρουμανικού Συντάγματος.

78 Επομένως, είναι αναγκαίο το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν ο ΜΣΕ έχει δεσμευτικό χαρακτήρα και, σε καταφατική περίπτωση, αν ο χαρακτήρας αυτός πρέπει να αναγνωρίζεται όχι μόνο στα μέτρα που συνιστώνται ρητώς στις καταρτιζόμενες στο πλαίσιο του εν λόγω μηχανισμού εκθέσεις, αλλά και στο σύνολο των διαπιστώσεων που περιέχονται σε αυτές, ιδίως σε εκείνες που αφορούν εθνικά μέτρα αντίθετα προς τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημοκρατία μέσω της νομοθεσίας (Επιτροπή της Βενετίας) και της ομάδας κρατών κατά της διαφθοράς (GRECO). Πέραν τούτου, λαμβανομένων υπόψη των αρχών του κράτους δικαίου και της ανεξαρτησίας των δικαστών, τίθεται το ζήτημα κατά πόσον ο εθνικός δικαστής μπορεί, χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο να υποστεί τις ρητώς προβλεπόμενες στον νόμο πειθαρχικές κυρώσεις, να αφήσει ανεφάρμοστες, κατά την άσκηση της δικαιοδοτικής αρμοδιότητάς του, τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου, στην περίπτωση που το εν λόγω δικαστήριο υπερβαίνει τα όρια των αρμοδιοτήτων του.

79 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείο Bihor) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν ο [ΜΣΕ], ο οποίος συστάθηκε με την απόφαση [2006/928], και οι απαιτήσεις που διατυπώθηκαν στις καταρτισθείσες στο πλαίσιο του εν λόγω μηχανισμού εκθέσεις δεσμευτικό χαρακτήρα για τη Ρουμανία;

2) Έχει το άρθρο 2 ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, την έννοια ότι η υποχρέωση τήρησης εκ μέρους της Ρουμανίας των απαιτήσεων που επιβάλλονται από τις καταρτισθείσες εκθέσεις στο πλαίσιο του [ΜΣΕ], ο οποίος συστάθηκε με την απόφαση [2006/928], εμπίπτει στην υποχρέωση τήρησης εκ μέρους του κράτους μέλους των αρχών του κράτους δικαίου, όσον αφορά επίσης τη μη παρέμβαση συνταγματικού δικαστηρίου, οργάνου πολιτικού-δικαιοδοτικού χαρακτήρα, στην ερμηνεία του νόμου και στον καθορισμό του συγκεκριμένου και υποχρεωτικού τρόπου εφαρμογής του νόμου από τα δικαιοδοτικά όργανα, αρμοδιότητα η οποία έχει ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα στη δικαστική εξουσία, καθώς και τη μη παρέμβαση στη θέσπιση νέων νομοθετικών διατάξεων, αρμοδιότητα η οποία έχει ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα στη νομοθετική εξουσία; Επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης την εξάλειψη των αποτελεσμάτων τέτοιας απόφασης εκδοθείσας από συνταγματικό δικαστήριο; Αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης διάταξη του εθνικού δικαίου η οποία διέπει την πειθαρχική ευθύνη δικαστή που, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, αφήνει ανεφάρμοστη την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου;

3) Αντιβαίνει στην αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, και στο άρθρο 47 του [Χάρτη], όπως ερμηνεύθηκε από το [Δικαστήριο] [απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117)], η αντικατάσταση των αρμοδιοτήτων των δικαστών από αποφάσεις του [Συνταγματικού Δικαστηρίου] (αποφάσεις [51/2016, 302/2017 και 26/2019]), με αποτέλεσμα να καθίσταται απρόβλεπτη η ποινική διαδικασία (αναδρομική εφαρμογή) και αδύνατη η ερμηνεία και η εφαρμογή του νόμου στη συγκεκριμένη περίπτωση; Αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης εθνική διάταξη η οποία διέπει την πειθαρχική ευθύνη του δικαστή που, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, αφήνει ανεφάρμοστη την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου;»

80 Με έγγραφο της 27ης Ιουνίου 2019, το οποίο περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Ιουλίου 2019, το Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείο Bihor) πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι, με διάταξη της 18ης Ιουνίου 2019, το Curtea de Apel de Oradea (εφετείο Oradea, Ρουμανία), κατόπιν αιτήματος της DNA, εξαφάνισε την απόφαση περί αναστολής της διαδικασίας και διέταξε τη συνέχιση της εκδικάσεως της υποθέσεως όσον αφορά τα λοιπά ζητήματα πλην εκείνων που αποτελούν αντικείμενο της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Κατόπιν ερωτήματος του Δικαστηρίου, το Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείο Bihor), με έγγραφο της 26ης Ιουλίου 2019, το οποίο περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Αυγούστου 2019, διευκρίνισε ότι η απάντηση του Δικαστηρίου στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα εξακολουθούσε να είναι αναγκαία. Συγκεκριμένα, η ενώπιόν του διαδικασία συνεχίστηκε χωρίς να μπορεί να γίνει χρήση των αποδεικτικών στοιχείων που αποκτήθηκαν μέσω των μνημονευόμενων στα προδικαστικά ερωτήματα ενταλμάτων παρακολούθησης. Επιπροσθέτως, το Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείο Bihor) επισήμανε ότι η Δικαστική Επιθεώρηση είχε κινήσει πειθαρχική έρευνα για τη μη τήρηση των μνημονευόμενων στα προδικαστικά ερωτήματα αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου εις βάρος του δικαστή του αιτούντος δικαστηρίου.

Υπόθεση C-547/19

81 Η Δικαστική Επιθεώρηση κίνησε πειθαρχική διαδικασία κατά της CY, δικαστή στο Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου, Ρουμανία), ενώπιον του τμήματος πειθαρχικών υποθέσεων δικαστών του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, με την αιτιολογία ότι η CY είχε διαπράξει το πειθαρχικό παράπτωμα που προβλέπεται στο άρθρο 99, στοιχείο ο, του νόμου 303/2004.

82 Με διάταξη της 28ης Μαρτίου 2018, το τμήμα πειθαρχικών υποθέσεων δικαστών του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου απέρριψε ως απαράδεκτη την ασκηθείσα από την ένωση «Forum δικαστών της Ρουμανίας» αίτηση πρόσθετης παρέμβασης υπέρ της CY. Η ένωση «Forum δικαστών της Ρουμανίας» και η CY προσέφυγαν κατά της ως άνω διάταξης ενώπιον του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

83 Με απόφαση της 2ας Απριλίου 2018, το τμήμα πειθαρχικών υποθέσεων δικαστών του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου επέβαλε στην CY την πειθαρχική κύρωση του αποκλεισμού από το δικαστικό σώμα, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 100, στοιχείο e, του νόμου 303/2004. Η CY προσέφυγε κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

84 Οι δύο ως άνω υποθέσεις ανατέθηκαν, κατόπιν τυχαίας κατανομής, σε πενταμελή δικαστικό σχηματισμό του συγκεκριμένου δικαστηρίου και στη συνέχεια διατάχθηκε η συνεκδίκασή τους λόγω της συνάφειάς τους. Η σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού είχε οριστεί με κλήρωση πραγματοποιηθείσα στις 30 Οκτωβρίου 2017.

85 Στις 8 Νοεμβρίου 2018, το Συμβούλιο Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, κατόπιν της εκδόσεως της απόφασης 685/2018 που μνημονεύεται στη σκέψη 60 της παρούσας αποφάσεως, εξέδωσε απόφαση σχετικά με την κλήρωση των μελών των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών. Τον Δεκέμβριο του 2018, το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο εξέδωσε δύο αποφάσεις με τις οποίες έθεσε κανόνες προκειμένου να διασφαλίσει τη συμμόρφωσή του προς τις απαιτήσεις της ως άνω απόφασης. Προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις αυτές, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο προέβη εκ νέου σε κλήρωση νέων δικαστικών σχηματισμών για το έτος 2018, στην οποία συμπεριελήφθησαν ήδη κατανεμηθείσες υποθέσεις για τις οποίες δεν είχε διαταχθεί κανένα μέτρο έως τα τέλη του συγκεκριμένου έτους, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονταν και οι συνεκδικαζόμενες υποθέσεις της κύριας δίκης.

86 Ενώπιον της νέας σύνθεσης του δικαστηρίου η CY προέβαλε, μεταξύ άλλων, ένσταση μη νόμιμης σύνθεσης του δικαστικού σχηματισμού, αμφισβητώντας ιδίως τη συμβατότητα της απόφασης 685/2018 και των επακόλουθων αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου με το άρθρο 2 ΣΕΕ. Συναφώς, η CY επισημαίνει ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο και το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο είχαν υπερβεί τις αρμοδιότητές τους, προσθέτοντας ότι, αν οι δύο αυτές αρχές δεν είχαν παρέμβει στη δραστηριότητα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, δεν θα είχε παραβιαστεί η αρχή της συνέχειας της συγκρότησης του δικαστηρίου και η υπόθεση θα είχε ορθώς κατανεμηθεί σε έναν εκ των πενταμελών δικαστικών σχηματισμών.

87 Προκειμένου να αποφανθεί επί της ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας την οποία προέβαλε η CY, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει το ζήτημα αν μια παρέμβαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου στο έργο της δικαιοσύνης, όπως η απορρέουσα από την απόφαση 685/2018 παρέμβαση, είναι συμβατή με το κατοχυρωμένο στο άρθρο 2 ΣΕΕ κράτος δικαίου και με την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 19 ΣΕΕ και στο άρθρο 47 του Χάρτη.

88 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο προβάλλει, πρώτον, την πολιτική διάσταση του διορισμού των μελών του Συνταγματικού Δικαστηρίου καθώς και την ιδιαίτερη θέση την οποία καταλαμβάνει το Συνταγματικό Δικαστήριο στην οργανωτική δομή των κρατικών εξουσιών.

89 Δεύτερον, η διαδικασία διαπίστωσης νομικής σύγκρουσης συνταγματικής φύσεως μεταξύ των δημόσιων αρχών, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 146, στοιχείο e, του ρουμανικού Συντάγματος, είναι αυτή καθεαυτήν προβληματική, δεδομένου ότι, κατά την προαναφερθείσα διάταξη, η εν λόγω διαδικασία μπορεί να κινηθεί από πολιτικά όργανα. Εξάλλου, η διαχωριστική γραμμή μεταξύ του παράνομου χαρακτήρα μιας πράξης και της ύπαρξης νομικής σύγκρουσης συνταγματικής φύσεως είναι ιδιαιτέρως λεπτή και επιτρέπει σε έναν περιορισμένο κύκλο υποκειμένων του δικαίου να ασκήσουν μέσα ένδικης προστασίας παραλλήλως με εκείνα που μπορούν να ασκηθούν ενώπιον των τακτικών δικαστηρίων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την πολιτική διάσταση του διορισμού των μελών του Συνταγματικού Δικαστηρίου, επιτρέπει στο τελευταίο να επεμβαίνει στο έργο της δικαιοσύνης για πολιτικούς σκοπούς ή προς το συμφέρον προσώπων που ασκούν επιρροή σε πολιτικό επίπεδο.

90 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι η διαπίστωση του Συνταγματικού Δικαστηρίου στην απόφαση 685/2018 περί ύπαρξης νομικής σύγκρουσης συνταγματικής φύσεως μεταξύ της δικαστικής και της νομοθετικής εξουσίας είναι προβληματική. Στην απόφαση αυτή, το Συνταγματικό Δικαστήριο αντέταξε την ερμηνεία στην οποία προέβη το ίδιο όσον αφορά ορισμένες αμφιλεγόμενες διατάξεις που έχουν ιεραρχική ισχύ κατώτερη από το Σύνταγμα, ήτοι τα άρθρα 32 και 33 του τροποποιημένου νόμου 304/2004, έναντι εκείνης στην οποία προέβη το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, και προσήψε στο τελευταίο αυτό δικαιοδοτικό όργανο συστηματική μη συμμόρφωση προς τη βούληση του νομοθέτη, με σκοπό να μπορέσει να διαπιστώσει την ύπαρξη μιας τέτοιας νομικής σύγκρουσης συνταγματικής φύσεως.

91 Κατά το αιτούν δικαστήριο, τίθεται συνακόλουθα το ζήτημα κατά πόσον τα άρθρα 2 και 19 ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη αντιτίθενται, σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, στην ύπαρξη της δυνατότητας, με παρέμβαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, επιβολής ελέγχου και κυρώσεων στη νομολογία του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι μια αυθαίρετη παρέμβαση εκ μέρους του Συνταγματικού Δικαστηρίου, υπό τη μορφή ελέγχου της νομιμότητας της δραστηριότητας του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, καθ' υποκατάσταση των νομίμων δικαστικών διαδικασιών, όπως η ένδικη διοικητική προσφυγή ή οι διαδικαστικές ενστάσεις που προβάλλονται στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών, μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και στα ίδια τα θεμέλια του κράτους δικαίου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, δεδομένου ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν αποτελεί μέρος του δικαστικού συστήματος και δεν έχει περιβληθεί δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων.

92 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunalul Bihor (πλημμελειοδικείο Bihor) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν το άρθρο 2 [ΣΕΕ], το άρθρο 19, παράγραφος 1, [ΣΕΕ] και το άρθρο 47 του [Χάρτη] την έννοια ότι αντιτίθενται στην παρέμβαση συνταγματικού δικαστηρίου (οργάνου το οποίο δεν αποτελεί, κατά το εθνικό δίκαιο, δικαιοδοτικό όργανο) όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο το ανώτατο δικαστήριο έχει ερμηνεύσει και εφαρμόσει τη νομοθεσία που έχει ιεραρχική ισχύ κατώτερη από το Σύνταγμα στο πλαίσιο της συγκρότησης των δικαστικών σχηματισμών;»

Υπόθεση C-811/19

93 Με απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2018, η οποία εκδόθηκε πρωτοδίκως από τριμελή δικαστικό σχηματισμό, το ποινικό τμήμα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου καταδίκασε τους FQ, GP, HO, IN και JM σε ποινές φυλάκισης δύο έως οκτώ ετών για τα αδικήματα της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για αδικήματα που εξομοιώνονται με αδικήματα διαφθοράς, τα οποία διαπράχθηκαν μεταξύ των ετών 2009 και 2013, σε σχέση με την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο έργου, χρηματοδοτούμενου κατά το μεγαλύτερο μέρος του από μη επιστρεπτέους πόρους της Ένωσης. Τέσσερις από τους κατηγορουμένους, μεταξύ των οποίων και πρόσωπο το οποίο διετέλεσε διαδοχικά δήμαρχος, γερουσιαστής και υπουργός, καθώς και η DNA, άσκησαν έφεση κατά της ως άνω απόφασης.

94 Στο πλαίσιο της κατ' έφεση διαδικασίας, οι εκκαλούντες ζήτησαν από το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο να διαπιστώσει την ακυρότητα της απόφασης της 8ης Φεβρουαρίου 2018, για τον λόγο ότι αυτή είχε εκδοθεί από δικαστικό σχηματισμό ο οποίος, κατά παράβαση των επιταγών του νόμου, δεν ήταν ειδικευμένος σχηματισμός για υποθέσεις διαφθοράς.

95 Οι εκκαλούντες επικαλέστηκαν συναφώς την απόφαση 417/2019, η οποία είχε εκδοθεί στις 3 Ιουλίου 2019 κατόπιν αιτήματος του προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, κατά του οποίου, τη χρονική εκείνη στιγμή, εκκρεμούσε ενώπιον πενταμελούς δικαστικού σχηματισμού του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, δικάζοντος κατ' έφεση, ποινική διαδικασία για πράξεις οι οποίες ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 78/2000. Με την απόφαση 417/2019, το Συνταγματικό Δικαστήριο είχε, κατ' αρχάς, διαπιστώσει την ύπαρξη νομικής σύγκρουσης συνταγματικής φύσεως μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, η οποία προκλήθηκε από το γεγονός ότι το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν είχε συγκροτήσει τους ειδικευμένους δικαστικούς σχηματισμούς για την εκδίκαση σε πρώτο βαθμό των αδικημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 29, παράγραφος 1, του νόμου 78/2000, εν συνεχεία, είχε κρίνει ότι η εκδίκαση υπόθεσης από μη ειδικευμένο δικαστικό σχηματισμό επέφερε την απόλυτη ακυρότητα της εκδοθείσας απόφασης και, τέλος, είχε διατάξει την επανεξέταση από ειδικευμένους δικαστικούς σχηματισμούς, συγκροτηθέντες συμφώνως προς την ως άνω διάταξη, όλων των υποθέσεων επί των οποίων το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε αποφανθεί πρωτοδίκως πριν από τις 23 Ιανουαρίου 2019 και οι οποίες δεν είχαν καταστεί τελεσίδικες. Συγκεκριμένα, στην απόφαση αυτή, το Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε ότι, καίτοι κατά την ημερομηνία αυτή, ήτοι στις 23 Ιανουαρίου 2019, το Συμβούλιο Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου είχε εκδώσει απόφαση κατά την οποία όλοι οι τριμελείς δικαστικοί σχηματισμοί του έπρεπε να θεωρηθούν ειδικευμένοι για την εκδίκαση υποθέσεων διαφθοράς, η συγκεκριμένη απόφαση μπορούσε να αποτρέψει την αντισυνταγματικότητα μόνον από την ημερομηνία έκδοσής της και εφεξής και όχι αναδρομικά.

96 Προς στήριξη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα επίμαχα στην κύρια δίκη αδικήματα, όπως τα αδικήματα διαφθοράς που διαπράχθηκαν σε σχέση με διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων χρηματοδοτούμενων κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από πόρους της Ένωσης, καθώς και τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αφορούν ή δύνανται να αφορούν προσβολή των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

97 Κατά το αιτούν δικαστήριο, πρώτον, τίθεται το ζήτημα κατά πόσον το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το άρθρο 4 της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την

καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης (ΕΕ 2017, L 198, σ. 29), και το άρθρο 58 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ 2015, L 141, σ. 73), έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στην εκ μέρους εθνικού δικαστηρίου εφαρμογή απόφασης εκδοθείσας από αρχή μη αποτελούσα μέρος του δικαστικού συστήματος, όπως είναι η απόφαση 417/2019 του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η οποία έκρινε ως προς το βάσιμο τακτικού μέσου ένδικης προστασίας διατάσσοντας την αναπομπή των υποθέσεων, με συνέπεια την αμφισβήτηση ποινικών διώξεων διά της κίνησης νέας πρωτόδικης διαδικασίας. Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν αποτελεσματικά και αποτρεπτικά μέτρα για την καταπολέμηση παράνομων δραστηριοτήτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

98 Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει επίσης να καθοριστεί αν η φράση «ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης» του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καλύπτει αυτά καθεαυτά τα αδικήματα διαφθοράς, ιδίως καθόσον στο άρθρο 4 της οδηγίας 2017/1371 υπάρχει ορισμός της «παθητικής δωροδοκίας» και της «ενεργητικής δωροδοκίας». Η διευκρίνιση αυτή είναι αναγκαία, δεδομένου ότι ένας από τους κατηγορουμένους στην υπόθεση της κύριας δίκης, υπό την ιδιότητά του ως γερουσιαστής και υπουργός, φέρεται να άσκησε επιρροή σε δημοσίους υπαλλήλους, να τους παρακίνησε να ενεργήσουν κατά παράβαση των καθηκόντων τους και να προσπορίστηκε σημαντικό ποσοστό της αξίας δημοσίων συμβάσεων χρηματοδοτούμενων κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από πόρους της Ένωσης.

99 Κατά το αιτούν δικαστήριο, όπως και στην υπόθεση C-357/19, Eurobox Promotion κ.λπ., τίθεται επίσης το ζήτημα αν η αρχή του κράτους δικαίου, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, αντιτίθεται στον επηρεασμό του έργου της δικαιοσύνης από παρεμβάσεις όπως αυτή η οποία απέρρεε από την απόφαση 417/2019. Κατά το αιτούν δικαστήριο, με την απόφαση αυτή, το Συνταγματικό Δικαστήριο, χωρίς να διαθέτει δικαιοδοτικές αρμοδιότητες, έθεσε σε εφαρμογή μέτρα δεσμευτικού χαρακτήρα τα οποία συνεπάγονται την κίνηση νέων δικαστικών διαδικασιών λόγω της προβαλλόμενης έλλειψης ειδίκευσης των δικαστικών σχηματισμών του ποινικού τμήματος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου για υποθέσεις αδικημάτων διαφθοράς, ενώ όλοι οι δικαστές του ποινικού τμήματος πληρούσαν, λόγω της ίδιας της ιδιότητάς τους ως δικαστών του συγκεκριμένου δικαστηρίου, την εν λόγω προϋπόθεση της ειδίκευσης.

100 Δεύτερον, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου και της σημασίας της αρχής της νομιμότητας, πρέπει να διευκρινιστεί η έννοια του όρου «δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως», που διαλαμβάνεται στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, προκειμένου να καθοριστεί αν η συγκεκριμένη διάταξη αντιτίθεται στην ερμηνεία στην οποία προέβη το Συνταγματικό Δικαστήριο όσον αφορά τον παράνομο χαρακτήρα της σύνθεσης του δικαστηρίου.

101 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να αφήσει ανεφάρμοστη την απόφαση 417/2019 προκειμένου να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων της Ένωσης. Γενικότερα, θα πρέπει να εξεταστεί αν θα πρέπει να μην εφαρμόζονται οι αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου που παραβιάζουν την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών σε υποθέσεις οι οποίες διέπονται αποκλειστικά από το εθνικό

δίκαιο. Τα ζητήματα αυτά τίθενται, ιδίως, λόγω του γεγονότος ότι το ρουμανικό πειθαρχικό καθεστώς προβλέπει την επιβολή πειθαρχικής κύρωσης σε δικαστή ο οποίος δεν εφαρμόζει τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

102 Το αιτούν δικαστήριο είναι της άποψης ότι η απόφαση 417/2019, η οποία καθιστά άκυρες τις πρωτόδικες αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν από τις 23 Ιανουαρίου 2019 από τριμελείς δικαστικούς σχηματισμούς του ποινικού τμήματος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, παραβιάζει την αρχή της αποτελεσματικότητας των ποινικών κυρώσεων σε σοβαρές περιπτώσεις παράνομων δραστηριοτήτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης. Συγκεκριμένα, η εν λόγω απόφαση δημιουργεί, αφενός, εντύπωση ατιμωρησίας και ενέχει, αφετέρου, συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας σε υποθέσεις σοβαρών αδικημάτων, λόγω των εθνικών κανόνων περί παραγραφής των διώξεων, δεδομένης της πολυπλοκότητας και της διάρκειας των διαδικασιών που προηγούνται της έκδοσης τελεσίδικης απόφασης μετά την επανεξέταση των οικείων υποθέσεων. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η δικαστική διαδικασία σε πρώτο βαθμό είχε ήδη διαρκέσει, λόγω της περιπλοκότητάς της, τέσσερα περίπου έτη. Πέραν τούτου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η κατοχυρωμένη στο δίκαιο της Ένωσης αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών αντιτίθεται στην επιβολή, με απόφαση δικαιοδοτικού οργάνου το οποίο δεν ανήκει στη δικαστική εξουσία, μέτρων δικονομικού χαρακτήρα τα οποία επιβάλλουν την επανεξέταση ορισμένων υποθέσεων σε πρώτο βαθμό, με αποτέλεσμα την αμφισβήτηση ποινικών διώξεων, χωρίς να συντρέχουν σοβαροί λόγοι δυνάμενοι να δημιουργήσουν αμφιβολίες όσον αφορά τον σεβασμό του δικαιώματος των κατηγορουμένων σε δίκαιη δίκη. Πλην όμως, εν προκειμένω, το γεγονός ότι οι δικαστικοί σχηματισμοί του ποινικού τμήματος του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου συγκροτούνται από δικαστές οι οποίοι, κατά τον διορισμό τους στο εν λόγω δικαστήριο, ήταν ειδικευμένοι στις ποινικές υποθέσεις δεν μπορεί να θεωρηθεί ως προσβολή του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη και του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

103 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το άρθρο 58 της οδηγίας [2015/849], [καθώς και] το άρθρο 4 της οδηγίας [2017/1371], την έννοια ότι αντιτίθενται στην έκδοση αποφάσεως εκ μέρους οργάνου ξένου προς τη δικαστική εξουσία, ήτοι του [Συνταγματικού Δικαστηρίου], το οποίο αποφαίνεται επί δικονομικής ενστάσεως έλλειψης νομιμότητας της σύνθεσης του δικαστικού σχηματισμού, υπό το πρίσμα της αρχής της ειδίκευσης των δικαστών του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, (που δεν προβλέπεται στο Σύνταγμα της Ρουμανίας) και το οποίο επιβάλλει σε ένα δικαιοδοτικό όργανο να αναπέμπει τις υποθέσεις που βρίσκονται στο στάδιο της εφέσεως (η οποία έχει μεταβιβαστικό αποτέλεσμα), με σκοπό την επανεξέτασή τους στο πλαίσιο του αρχικού διαδικαστικού σταδίου ενώπιον του ίδιου δικαιοδοτικού οργάνου;

2) Έχουν το άρθρο 2 ΣΕΕ και το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του [Χάρτη], την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε όργανο ξένο προς τη δικαστική εξουσία να κρίνει παράνομη τη σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού τμήματος του ανωτάτου δικαιοδοτικού οργάνου (σχηματισμού απαρτιζόμενου από εν ενεργεία δικαστές, οι οποίοι, κατά τον χρόνο της προαγωγής τους, πληρούσαν, μεταξύ άλλων, το κριτήριο της ειδίκευσης, το οποίο απαιτείτο για την προαγωγή τους στο ποινικό τμήμα του ανωτάτου δικαιοδοτικού οργάνου);

3) Έχει η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης την έννοια ότι επιτρέπει σε εθνικό δικαστήριο να μην εφαρμόσει απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η οποία ερμηνεύει έναν ιεραρχικά κατώτερο του Συντάγματος κανόνα, σχετικό με την οργάνωση του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, ο οποίος περιλαμβάνεται στην εθνική νομοθεσία για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τον ποινικό κολασμό της δωροδοκίας, και ο οποίος ερμηνεύεται παγίως με τον ίδιο τρόπο, επί δεκαέξι έτη, από δικαιοδοτικό όργανο;

4) Περιλαμβάνει η αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στη δικαιοσύνη, σύμφωνα με το άρθρο 47 του [Χάρτη], την ειδίκευση των δικαστών και τη συγκρότηση ειδικευμένων σχηματισμών σε ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο;»

Υπόθεση C-840/19

104 Με απόφαση της 26ης Μαΐου 2017, η οποία εκδόθηκε από δικαστικό σχηματισμό τριμελούς σύνθεσης, το ποινικό τμήμα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου καταδίκασε τον NC, μεταξύ άλλων, σε ποινή φυλάκισης τεσσάρων ετών για τη διάπραξη, στο πλαίσιο των βουλευτικών και υπουργικών καθηκόντων του, του αδικήματος της αθέμιτης άσκησης επιρροής, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 291, παράγραφος 1, του ποινικού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 και το άρθρο 7, στοιχείο a, του νόμου 78/2000, σε σχέση με την ανάθεση δημόσιας σύμβασης, χρηματοδοτούμενης κατά το μεγαλύτερο μέρος της από πόρους της Ένωσης. Η DNA και ο NC άσκησαν έφεση κατά της ως άνω απόφασης και το ποινικό τμήμα του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, με απόφαση της 28ης Ιουνίου 2018, εκδοθείσα από πενταμελή δικαστικό σχηματισμό, επικύρωσε την καταδικαστική απόφαση και απέρριψε την έφεση. Η εν λόγω απόφαση κατέστη τελεσίδικη.

105 Μετά τη δημοσίευση της απόφασης 685/2018, η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 60 της παρούσας απόφασης, ο NC και η DNA άσκησαν έκτακτα ένδικα μέσα για την εξαφάνιση της αποφάσεως, επικαλούμενοι, κατ' ουσίαν, την παράνομη σύνθεση του πενταμελούς δικαστικού σχηματισμού του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση επί των εφέσεων που είχαν ασκηθεί κατά της απόφασης της 26ης Μαΐου 2017, καθόσον μόνον τέσσερα από τα πέντε μέλη του είχαν οριστεί με κλήρωση.

106 Με αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου και της 20ής Μαΐου 2019, οι οποίες εκδόθηκαν από πενταμελή δικαστικό σχηματισμό, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, υπό το φως της απόφασης 685/2018, έκανε δεκτά τα έκτακτα ένδικα μέσα, εξαφάνισε την εις βάρος του NC καταδικαστική απόφαση και ανέπεμψε προς επανεξέταση τις ασκηθείσες από τον NC και την DNA εφέσεις.

107 Ενόσω η διαδικασία επανεξέτασης των εφέσεων εκκρεμούσε ενώπιον του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, δικάζοντος σε πενταμελή σύνθεση, το Συνταγματικό Δικαστήριο εξέδωσε την απόφαση 417/2019, η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 95 της παρούσας απόφασης.

108 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το συμβατό της ως άνω απόφασης με το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, με το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, με το άρθρο 47 του Χάρτη και με το άρθρο 4 της οδηγίας 2017/1371. Όσον αφορά, ειδικότερα, το άρθρο 325 ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο προβάλλει, κατ' ουσίαν, τους ίδιους λόγους με εκείνους που διατυπώνονται στην υπόθεση C-811/19. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι δικαστικές διαδικασίες διήρκεσαν περίπου τέσσερα έτη και ότι, συνεπεία της εφαρμογής της αποφάσεως 685/2018, η διαδικασία βρίσκεται στο στάδιο της επανεξέτασης των εφέσεων. Η

εφαρμογή της απόφασης 417/2019 συνεπάγεται εξάλλου την επανάληψη της διαδικασίας εκδίκασης της υπόθεσης επί της ουσίας σε πρώτο βαθμό, με αποτέλεσμα η ίδια δίκη να διεξαχθεί δύο φορές σε πρώτο βαθμό και τρεις φορές κατ' έφεση.

109 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η απόφαση 417/2019 έθεσε σε εφαρμογή δεσμευτικούς δικονομικούς κανόνες, οι οποίοι επιβάλλουν την κίνηση νέων δικαστικών διαδικασιών, λόγω έλλειψης ειδίκευσης των πρωτοβάθμιων δικαστικών σχηματισμών σε υποθέσεις που αφορούν τα προβλεπόμενα στον νόμο 78/2000 αδικήματα. Εξαιτίας της ως άνω απόφασης υφίσταται, επομένως, κίνδυνος ατιμωρησίας σε έναν σημαντικό αριθμό υποθέσεων οι οποίες αφορούν σοβαρά αδικήματα. Υπό τις συνθήκες αυτές, υπήρξε παράβαση της διαλαμβανόμενης στο άρθρο 325 ΣΛΕΕ απαίτησης αποτελεσματικότητας και προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος του κατηγορουμένου να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογης προθεσμίας.

110 Ομοίως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, όπως και στις υποθέσεις C-357/19, C-547/19 και C-811/19, πρέπει να υποβάλει ερώτημα στο Δικαστήριο σχετικά με το κατά πόσον η παρέμβαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι συμβατή με την αρχή του κράτους δικαίου. Υπογραμμίζοντας τη σημασία της συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι το ερώτημά του δεν αφορά τη νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου εν γένει, αλλά αποκλειστικά την απόφαση 417/2019. Στην απόφαση αυτή, το Συνταγματικό Δικαστήριο αντέταξε τη δική του ερμηνεία έναντι εκείνης του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου όσον αφορά τις αποκλίνουσες αντίστοιχες διατάξεις του νόμου 78/2000 και του τροποποιημένου νόμου 304/2004 σχετικά με τη συγκρότηση ειδικευμένων δικαστικών σχηματισμών και παρενέβη στην αρμοδιότητες του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου διατάσσοντας την επανεξέταση ορισμένων υποθέσεων.

111 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 4 της οδηγίας [2017/1371], η οποία εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 83, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ την έννοια ότι αντιτίθενται στην έκδοση αποφάσεως εκ μέρους οργάνου ξένου προς τη δικαστική εξουσία, ήτοι του [Συνταγματικού Δικαστηρίου], με την οποία επιβάλλεται η επανεξέταση των υποθέσεων διαφθοράς οι οποίες κρίθηκαν σε συγκεκριμένη περίοδο και οι οποίες βρίσκονται στο στάδιο της εφέσεως, λόγω της έλλειψης συγκρότησης, στο πλαίσιο του ανωτάτου δικαιοδοτικού οργάνου, δικαστικών σχηματισμών ειδικευμένων στις εν λόγω υποθέσεις, καίτοι αναγνωρίζεται [από την εν λόγω απόφαση] η ειδίκευση των δικαστών που απάρτιζαν [τους δικαστικούς σχηματισμούς];

2) Έχουν το άρθρο 2 ΣΕΕ και το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του [Χάρτη], την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε όργανο ξένο προς τη δικαστική εξουσία να κρίνει παράνομη τη σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού τμήματος του ανωτάτου δικαιοδοτικού οργάνου (σχηματισμού απαρτιζόμενου από εν ενεργεία δικαστές, οι οποίοι, κατά τον χρόνο της προαγωγής τους, πληρούσαν, μεταξύ άλλων, το κριτήριο της ειδίκευσης, το οποίο απαιτείτο για την προαγωγή τους στο ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο);

3) Έχει η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης την έννοια ότι επιτρέπει στο εθνικό δικαστήριο να αφήσει ανεφάρμοστη απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε σε υπόθεση σχετική με διαφορά συνταγματικής φύσεως και η οποία είναι υποχρεωτική κατά το εθνικό δίκαιο;»

Επί της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου

Επί της συνεκδικάσεως των υποθέσεων

112 Με αποφάσεις του Προέδρου του Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 2020, οι υποθέσεις C-357/19 και C-547/19, αφενός, και οι υποθέσεις C-811/19 και C-840/19, αφετέρου, ενώθηκαν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως. Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 21ης Μαΐου 2021, οι ως άνω υποθέσεις και η υπόθεση C-379/19 ενώθηκαν, λαμβανομένης υπόψη της συνάφειάς τους, προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των αιτημάτων υπαγωγής στην ταχεία διαδικασία και της κατά προτεραιότητα εκδικάσεως

113 Τα αιτούντα δικαστήρια στις υποθέσεις C-357/19, C-379/19, C-811/19 και C-840/19 ζήτησαν από το Δικαστήριο να εκδικαστούν οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στις εν λόγω υποθέσεις με την ταχεία διαδικασία, δυνάμει του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

114 Προς στήριξη των αιτημάτων τους, τα αιτούντα δικαστήρια υποστήριξαν, κατ' ουσίαν, ότι λόγω της κατάστασης των προσώπων τα οποία αφορούν οι διαδικασίες των υποθέσεων των κυρίων δικών απαιτείται απάντηση το συντομότερο δυνατόν. Όσον αφορά ειδικότερα τις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19, προέβαλαν επίσης το γεγονός ότι η παρέλευση του χρόνου μπορούσε ενδεχομένως να θέσει σε κίνδυνο την εκτέλεση της ποινής.

115 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου ή, σε εξαιρετική περίπτωση, αυτεπαγγέλτως, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου μπορεί να αποφασίσει, αφού ακούσει τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, την υπαγωγή της προδικαστικής παραπομπής σε ταχεία διαδικασία κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η φύση της υποθέσεως απαιτεί να αποφανθεί το Δικαστήριο το συντομότερο δυνατόν.

116 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι η εν λόγω ταχεία διαδικασία αποτελεί δικονομικό μέσο για την αντιμετώπιση εξαιρετικά επείγουσας καταστάσεως. Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η ταχεία διαδικασία μπορεί να μην εφαρμόζεται όταν ο ευαίσθητος και σύνθετος χαρακτήρας των νομικών ζητημάτων που εγείρει μια υπόθεση συμβιβάζεται δυσχερώς με την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής, ιδίως όταν δεν κρίνεται σκόπιμη η σύντμηση της έγγραφης διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου [απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

117 Εν προκειμένω, όσον αφορά τις υποθέσεις C-357/19 και C-379/19, με αποφάσεις της 23ης Μαΐου και της 17ης Ιουνίου 2019 αντιστοίχως, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε, αφού άκουσε τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, να απορρίψει το αίτημα υπαγωγής τους στην ταχεία διαδικασία. Συγκεκριμένα, αφενός, ο λόγος που αφορά το γεγονός ότι οι εν λόγω αιτήσεις αφορούν ποινικές διαδικασίες και, ως εκ τούτου, απαιτούν ταχεία απάντηση προκειμένου να αποσαφηνιστεί η νομική κατάσταση των κατηγορουμένων στις υποθέσεις των κυρίων δικών δεν μπορεί να αρκεί αφ' εαυτού για να δικαιολογήσει την υπαγωγή των εν λόγω υποθέσεων στην ταχεία διαδικασία του άρθρου 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, δεδομένου ότι τέτοιες περιστάσεις δεν είναι ικανές να προκαλέσουν εξαιρετικά επείγουσα κατάσταση όπως

αυτή που μνημονεύεται στη σκέψη 116 της παρούσας απόφασης (βλ., κατ' αναλογίαν, διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality, C-508/18 και C-509/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:766, σκέψη 11 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

118 Αφετέρου, μολονότι τα ζητήματα που τίθενται με τα υποβληθέντα ερωτήματα, τα οποία αφορούν θεμελιώδεις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, μπορούν a priori να θεωρηθούν ως κεφαλαιώδη για την καλή λειτουργία του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης, που έχει ως βασικό στοιχείο την ανεξαρτησία των εθνικών δικαστηρίων, ο ευαίσθητος και σύνθετος χαρακτήρας των ζητημάτων αυτών δεν συμβιβάζεται εύκολα με την εφαρμογή της ταχείας διαδικασίας [βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 105, και της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 34].

119 Εντούτοις, λόγω της φύσης των ζητημάτων που τίθενται με τα υποβληθέντα ερωτήματα, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, με απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2019, αποφάσισε την κατά προτεραιότητα εκδίκαση των υποθέσεων C-357/19 και C-379/19, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 53, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

120 Επισημαίνεται ότι από τις υποθέσεις C-811/19 και C-840/19, εξεταζόμενες από κοινού με τις υποθέσεις C-357/19 και C-379/19, προκύπτει ότι υφίσταται αβεβαιότητα στα ρουμανικά δικαστήρια όσον αφορά την ερμηνεία και την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης σε μεγάλο αριθμό υποθέσεων οι οποίες άπτονται του ποινικού δικαίου και στις οποίες υπάρχει κίνδυνος παρέλευσης της προθεσμίας παραγραφής και, ως εκ τούτου, κίνδυνος ατιμωρησίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, λαμβανομένης υπόψη και της προόδου των υποθέσεων C-357/19, C-379/19 και C-547/19, οι οποίες εγείρουν παρόμοια ζητήματα ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, με απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2019, αποφάσισε την υπαγωγή των υποθέσεων C-811/19 και C-840/19 σε ταχεία διαδικασία.

Επί του αιτήματος επανάληψης της προφορικής διαδικασίας

121 Η προβλεπόμενη για τις υπό κρίση υποθέσεις κοινή επ' ακροατηρίου συζήτηση αναβλήθηκε τρεις φορές, λόγω της υγειονομικής κρίσης που προκλήθηκε από την πανδημία του κορονοϊού, στη συνέχεια δε ακυρώθηκε, με απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2020. Σύμφωνα με το άρθρο 61, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου αποφάσισε να ζητήσει να απαντηθούν γραπτώς οι ερωτήσεις οι οποίες, εν όψει της επ' ακροατηρίου συζήτησης, είχαν γνωστοποιηθεί στους διαδίκους και στους κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένους που υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις. Οι CY, PM, RO, KI, LJ, NC, FQ, η ένωση «Forum δικαστών της Ρουμανίας», η DNA, η τοπική υπηρεσία DNA του Oradea, η Ρουμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή διαβίβασαν εμπροθέσμως στο Δικαστήριο τις απαντήσεις τους στις ως άνω ερωτήσεις.

122 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Απριλίου 2021, η PM ζήτησε να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας. Προς στήριξη του αιτήματός της, η PM υποστήριξε, κατ' ουσίαν, παραπέμποντας στα άρθρα 19, 20, 31 και 32 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στα άρθρα 64, 65, 80 και 81 του Κανονισμού Διαδικασίας, ότι η μη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως αποτελεί προσβολή του δικαιώματός της σε δίκαιη δίκη και παραβιάζει την αρχή της κατ' αντιμωλία συζητήσεως.

123 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το δικαίωμα ακρόασης, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, δεν επιβάλλει απόλυτη υποχρέωση διεξαγωγής επ' ακροατηρίου συζητήσεως σε όλες τις δίκες. Τούτο ισχύει ιδίως όταν η υπόθεση δεν εγείρει πραγματικά και νομικά ζητήματα τα οποία δεν μπορούν να επιλυθούν καταλλήλως επί τη βάσει της δικογραφίας και των γραπτών παρατηρήσεων των διαδίκων (πρβλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

124 Όσον αφορά επομένως την προφορική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, το άρθρο 76, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι το Δικαστήριο, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί να αποφασίσει να μη διεξαχθεί επ' ακροατηρίου συζήτηση, αν φρονεί, βάσει των υπομνημάτων ή παρατηρήσεων που κατατέθηκαν κατά την έγγραφη διαδικασία, ότι έχει επαρκώς διαφωτιστεί ώστε να αποφανθεί επί της υποθέσεως. Κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 76, η ως άνω διάταξη, εντούτοις, δεν ισχύει όταν η διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως έχει ζητηθεί, με αιτιολογημένη αίτηση, από ενδιαφερόμενο κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος δεν μετέσχε στην έγγραφη διαδικασία. Ωστόσο, εν προκειμένω, κανένας τέτοιος ενδιαφερόμενος δεν υπέβαλε σχετική αίτηση.

125 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο δεν παρέβη τις επιταγές που απορρέουν από το άρθρο 47 του Χάρτη αποφασίζοντας, σύμφωνα με το άρθρο 76, παράγραφοι 2 και 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, τη μη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζήτησης στις υπό κρίση υποθέσεις. Κατά τα λοιπά, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 121 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο έθεσε στους διαδίκους και στους ενδιαφερομένους που υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις ερωτήσεις προς γραπτή απάντηση, παρέχοντάς τους κατ' αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα να προσκομίσουν στο Δικαστήριο συμπληρωματικά στοιχεία, δυνατότητα την οποία άσκησε, μεταξύ άλλων, η PM.

126 Είναι αληθές ότι, κατά το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των ενδιαφερομένων.

127 Πάντως, από το αίτημα που διατύπωσε η PM περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας μετά την ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα, δεν προκύπτει κανένα νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει επιρροή επί της αποφάσεως που καλείται να εκδώσει το Δικαστήριο. Πέραν τούτου, το Δικαστήριο κρίνει, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, ότι διαθέτει, κατόπιν της διαδικασίας που διεξήχθη ενώπιόν του, όλα τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-357/19.

128 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο απορρίπτει την αίτηση της PM με την οποία ζητείται να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

129 Οι διάδικοι των κύριων δικών PM, RO, TQ, KI, LJ και NC και η Πολωνική Κυβέρνηση εκφράζουν αμφιβολίες ως προς την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να απαντήσει σε ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλαν τα αιτούντα δικαστήρια.

130 Οι αμφιβολίες που διατυπώνουν ως προς το ζήτημα αυτό οι PM, RO και TQ αφορούν τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην υπόθεση C-357/19, οι αμφιβολίες που εκφράζουν οι KI και LJ αφορούν τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην υπόθεση C-379/19, ενώ αυτές που προβάλλει ο NC αφορούν τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην υπόθεση C-840/19. Η Πολωνική Κυβέρνηση αμφισβητεί την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19 καθώς και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα της υπόθεσης C-379/19.

131 Οι ως άνω διάδικοι των κύριων δικών και η Πολωνική Κυβέρνηση προβάλλουν τρεις δέσμες επιχειρημάτων. Κατ' αρχάς, οι αμφιβολίες που διατυπώνουν τα αιτούντα δικαστήρια σχετικά με τη συμβατότητα της νομολογίας που απορρέει από τις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου με το δίκαιο της Ένωσης αφορούν την οργάνωση του δικαιοδοτικού συστήματος, έναν τομέα στον οποίο η Ένωση δεν διαθέτει καμία αρμοδιότητα. Έπειτα, δεδομένου ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν περιέχει κανέναν κανόνα σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και τα αποτελέσματα των εκδιδόμενων από εθνικό συνταγματικό δικαστήριο αποφάσεων, οι ως άνω αμφιβολίες δεν αφορούν το δίκαιο της Ένωσης, αλλά το εθνικό δίκαιο. Τέλος, τα αιτούντα δικαστήρια καλούν, στην πραγματικότητα, το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της νομιμότητας των ως άνω αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου, καθώς και επί ορισμένων στοιχείων του πραγματικού τα οποία έκανε δεκτά το τελευταίο, κρίση η οποία δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

132 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, είτε πρόκειται για διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου, μεταξύ άλλων του άρθρου 2, του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, του άρθρου 325 ΣΛΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, είτε για διατάξεις του παραγώγου δικαίου, μεταξύ άλλων της απόφασης 2006/928. Οι ως άνω αιτήσεις αφορούν επίσης τη Σύμβαση PIF, η οποία καταρτίσθηκε βάσει του άρθρου K.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την οποία το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει.

133 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, μολονότι η οργάνωση της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους, εντούτοις τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 111 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το ίδιο ισχύει και στον τομέα της πειθαρχικής ευθύνης των δικαστών λόγω μη συμμόρφωσής τους προς τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου.

134 Όσον αφορά την επιχειρηματολογία κατά την οποία με τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως καλείται, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο να εκτιμήσει το πεδίο εφαρμογής, τα αποτελέσματα και τη νομιμότητα των επίμαχων στις κύριες δίκες αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου και να

αποφανθεί επί ορισμένων στοιχείων του πραγματικού τα οποία το Συνταγματικό Δικαστήριο έκανε δεκτά, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι ενώ στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία στηρίζεται σε σαφή διαχωρισμό των καθηκόντων των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, ο εθνικός δικαστής είναι ο μόνος αρμόδιος να διαπιστώσει και να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, καθώς και να ερμηνεύσει και να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο, στο Δικαστήριο, αντιθέτως, απόκειται να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο που υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα τα ερμηνευτικά στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που κρίνονται αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τα στοιχεία που περιλαμβάνει η απόφαση περί παραπομπής όσον αφορά το εθνικό δίκαιο που έχει εφαρμογή στην εν λόγω διαφορά και τα πραγματικά περιστατικά που χαρακτηρίζουν τη διαφορά αυτή [απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός), C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 78 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

135 Αφετέρου, μολονότι ουδόλως απόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί, στο πλαίσιο τέτοιας διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής, επί της συμβατότητας διατάξεων ή πρακτικής του εθνικού δικαίου με τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο είναι ωστόσο αρμόδιο να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης και τα οποία μπορούν να του δώσουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει τη συμβατότητα αυτή για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί [πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός), C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

136 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα τα οποία υποβλήθηκαν στις υπό κρίση υποθέσεις, περιλαμβανομένων των ερωτημάτων που προαναφέρθηκαν στη σκέψη 130 της παρούσας απόφασης.

Επί του παραδεκτού

Υπόθεση C-379/19

137 Ο ΚΙ προβάλλει ένσταση απαραδέκτου και των τριών προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στην υπόθεση C-379/19. Όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, ισχυρίζεται ότι η απάντηση επί του σχετικού ζητήματος είναι προφανής, επισημαίνοντας παράλληλα ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας της κύριας δίκης δεν έγινε επίκληση ούτε της απόφασης 2006/928 ούτε των συστάσεων που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις τις οποίες συντάσσει η Επιτροπή επί τη βάσει της εν λόγω απόφασης. Όσον αφορά το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, ο ΚΙ είναι της άποψης ότι οι αμφιβολίες οι οποίες εγείρονται με αυτά δεν παρουσιάζουν κανένα στοιχείο συνάφειας με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, αλλά το αιτούν δικαστήριο επιχειρεί απλώς, στην πραγματικότητα, να αποφύγει την υποχρέωση εφαρμογής της νομολογίας που απορρέει από τις επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η μη τήρηση της οποίας επισύρει την πειθαρχική ευθύνη των μελών του.

138 Συναφώς, όσον αφορά το ότι η ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης είναι, εν προκειμένω, κατά τον ΚΙ, τόσο προφανής ώστε να μην καταλείπει καμία εύλογη αμφιβολία, αρκεί να υπομνησθεί ότι, μολονότι το γεγονός αυτό, εφόσον αποδεικνύεται, μπορεί να οδηγήσει το Δικαστήριο να αποφανθεί με διάταξη βάσει του άρθρου 99 του Κανονισμού Διαδικασίας, δεν μπορεί να

εμποδίσει ένα εθνικό δικαστήριο να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα ούτε να καταστήσει απαράδεκτο το ερώτημα που υποβλήθηκε [πρβλ. απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2021, IS (Μη σύννομο της διατάξεως περί παραπομπής), C-564/19, EU:C:2021:949, σκέψη 96].

139 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλονται από το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα [αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 116, και της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, INPS (Επίδομα τοκετού και μητρότητας για τους κατόχους ενιαίας άδειας), C-350/20, EU:C:2021:659, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

140 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο επιλήφθηκε, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας η οποία αφορά, μεταξύ άλλων, αδικήματα διαφθοράς, αίτηση των κατηγορουμένων με την οποία ζητούν να μη ληφθούν υπόψη στη διαδικασία, κατ' εφαρμογήν πλειόνων αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου, αποδεικτικά μέσα τα οποία συνίστανται σε πρακτικά καταγραφής παρακολουθήσεων τηλεπικοινωνιών. Ακριβώς λόγω των αμφιβολιών που διατηρεί ως προς τη συμβατότητα των εν λόγω αποφάσεων –των οποίων η μη εφαρμογή από εθνικό δικαστήριο μπορεί εξάλλου να επισύρει την πειθαρχική ευθύνη των δικαστών που μετείχαν στη σύνθεση του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση– με την απαίτηση περί ανεξαρτησίας των δικαστηρίων, η οποία απορρέει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να ζητήσει από το Δικαστήριο, στο πλαίσιο του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία της ως άνω διάταξης. Όσον αφορά τη μνημονευόμενη στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα απόφαση 2006/928, επισημαίνεται ότι, λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογικής σκέψης 3 αυτής, στην οποία αναφέρεται η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, η απαίτηση περί ανεξαρτησίας συγκεκριμενοποιείται με τους στόχους αναφοράς που διατυπώνονται στο παράρτημα της εν λόγω απόφασης και με τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις τις οποίες συντάσσει η Επιτροπή επί τη βάσει αυτής. Η σχέση μεταξύ της κύριας δίκης και των τριών προδικαστικών ερωτημάτων προκύπτει επομένως σαφώς από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

141 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι τα προδικαστικά ερωτήματα στην υπόθεση C-379/19 είναι παραδεκτά.

Υπόθεση C-547/19

142 Η Δικαστική Επιθεώρηση αμφισβητεί το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, με την αιτιολογία ότι τα άρθρα 2 και 19 ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, η ερμηνεία των οποίων ζητείται από το αιτούν δικαστήριο, δεν τυγχάνουν εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης.

143 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η διαφορά της κύριας δίκης στην υπόθεση C-547/19 αφορά προσφυγή δικαστή κατά της επιβληθείσας σε αυτή πειθαρχικής κύρωσης αποκλεισμού της από το δικαστικό σώμα η οποία ασκήθηκε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου και στο πλαίσιο της

οποίας η ενδιαφερόμενη αμφισβητεί τη νομιμότητα της σύνθεσης του εν λόγω δικαστηρίου, το οποίο συγκροτήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις της απόφασης 685/2018 του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί της ως άνω δικονομικής ενστάσεως και, στο πλαίσιο αυτό, να εκδώσει απόφαση επί της νομιμότητας της ίδιας της σύνθεσής του, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που απορρέει από την ως άνω απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου η οποία, κατά την άποψή του, θέτει υπό αμφισβήτηση την ανεξαρτησία του.

144 Πλην όμως, το αιτούν δικαστήριο είναι δικαιοδοτικό όργανο το οποίο, ως δικαστήριο, μπορεί να αποφαίνεται επί ζητημάτων τα οποία αφορούν την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, εμπίπτουν στους καλυπτόμενους από το δίκαιο της Ένωσης τομείς. Εν προκειμένω, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ μπορεί επομένως να εφαρμοστεί όσον αφορά το αιτούν δικαστήριο, το οποίο υποχρεούται βάσει της εν λόγω διάταξης να διασφαλίζει ότι το πειθαρχικό καθεστώς που ισχύει για τους δικαστές των εθνικών δικαστηρίων τα οποία εντάσσονται στο εθνικό σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης τηρεί την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, διασφαλίζοντας ιδίως ότι οι αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο των πειθαρχικών διαδικασιών που κινούνται κατ' αυτών ελέγχονται από όργανο το οποίο παρέχει το ίδιο τα συμφυή με την αποτελεσματική δικαστική προστασία εχέγγυα, μεταξύ των οποίων και αυτό της ανεξαρτησίας [απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 80 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία]. Στο πλαίσιο της ερμηνείας της ως άνω διάταξης, πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο το άρθρο 2 ΣΕΕ όσο και το άρθρο 47 του Χάρτη.

145 Επομένως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-547/19 είναι παραδεκτή.

Υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19

146 Όσον αφορά την υπόθεση C-357/19, οι PM, RO και TQ καθώς και η Πολωνική Κυβέρνηση προβάλλουν ένσταση απαραδέκτου της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Κατ' αρχάς, οι PM και RO επισημαίνουν ότι η προσωπική νομική τους κατάσταση ουδεμία σχέση έχει με αδικήματα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και, ως εκ τούτου, με το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Εν συνεχεία, οι RO και TQ επισημαίνουν ότι, κρίνοντας παραδεκτά τα έκτακτα ένδικα μέσα, το αιτούν δικαστήριο απεφάνθη ήδη επί του ζητήματος της δυνατότητας εφαρμογής της απόφασης 685/2018 του Συνταγματικού Δικαστηρίου και, ως εκ τούτου, κατά την άποψή τους, το συγκεκριμένο ζήτημα δεν χρήζει διευκρίνισης για τους σκοπούς της επίλυσης της διαφοράς της κύριας δίκης. Τέλος, η Πολωνική Κυβέρνηση θεωρεί ότι η υπόθεση C-357/19 εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη.

147 Όσον αφορά την υπόθεση C-811/19, η Πολωνική Κυβέρνηση αμφισβητεί επίσης το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, υποστηρίζοντας ότι ούτε και η εν λόγω υπόθεση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, δεν συντρέχει λόγος εφαρμογής του Χάρτη.

148 Όσον αφορά την υπόθεση C-840/19, ο NC ζητεί να κηρυχθεί απαράδεκτη η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, θεωρεί ότι το άρθρο 325 ΣΛΕΕ δεν έχει εφαρμογή στη συγκεκριμένη υπόθεση για τον λόγο ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη αδίκημα δεν αφορά τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Όσον αφορά το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, ο NC υποστηρίζει ότι, λαμβανομένης υπόψη της σχετικής με την αρχή της υπεροχής

του δικαίου της Ένωσης νομολογίας του Δικαστηρίου, η απάντηση επί του ερωτήματος αυτού δεν αφήνει περιθώριο εύλογης αμφιβολίας. Γενικότερα, πέραν του ότι θεωρεί ότι η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης δεν εξαρτάται από την απάντηση που θα δοθεί στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα, ο NC υποστηρίζει ότι οι πληροφορίες και οι εκτιμήσεις τις οποίες παρέσχε το αιτούν δικαστήριο όσον αφορά το Συνταγματικό Δικαστήριο, ιδίως δε όσον αφορά την απόφαση 417/2019 του τελευταίου, ήταν ελλιπείς και εν μέρει εσφαλμένες. Από την πλευρά της, η Πολωνική Κυβέρνηση εκτιμά ότι, για τους ίδιους λόγους με αυτούς που προέβαλε στην υπόθεση C-811/19, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-840/19 είναι απαράδεκτη.

149 Επί των διαφόρων αυτών ζητημάτων υπενθυμίστηκε ήδη, στη σκέψη 139 της παρούσας απόφασης, ότι, κατά πάγια νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλονται από το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη, και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή.

150 Όσον αφορά την υπόθεση C-357/19, από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι αυτή αφορά ποινική διαδικασία η οποία κινήθηκε κατά πλειόνων προσώπων τα οποία διώκονται για αδικήματα διαφθοράς σε σχέση με τη διαχείριση πόρων της Ένωσης καθώς και για αδικήματα φοροδιαφυγής σχετικά με τον ΦΠΑ. Όσον αφορά τις υποθέσεις C-811/19 και C-840/19, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι οι επίμαχες στις κύριες δίκες ποινικές διαδικασίες αφορούν αδικήματα διαφθοράς σε σχέση με την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο έργων χρηματοδοτούμενων από πόρους της Ένωσης. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω στοιχείων, ο έλεγχος της ακρίβειας των οποίων δεν απόκειται στο Δικαστήριο, προκύπτει ότι οι κύριες δίκες πρέπει να θεωρηθούν ότι αφορούν, εν μέρει, περιπτώσεις απάτης περί τον ΦΠΑ οι οποίες μπορούν να βλάψουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης και ότι εμπίπτουν, επομένως, στο άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, σκέψεις 31 και 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Όσον αφορά τα αδικήματα διαφθοράς σε σχέση με την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο χρηματοδοτούμενων με πόρους της Ένωσης έργων, τα αιτούντα δικαστήρια διερωτώνται, μεταξύ άλλων, αν το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ τυγχάνει εφαρμογής σε τέτοια αδικήματα, και επομένως κατά πόσον μπορεί να αμφισβητηθεί το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων που έχουν υποβληθεί συναφώς με το επιχείρημα που αντλείται από ενδεχόμενη μη εφαρμογή της εν λόγω διάταξης.

151 Επιπλέον, εκτιμώντας ότι η απορρέουσα από τις αποφάσεις 685/2018 και 417/2019 του Συνταγματικού Δικαστηρίου νομολογία θα μπορούσε να θίξει την ανεξαρτησία των δικαστών και να παρακωλύσει την καταπολέμηση της διαφθοράς, το αιτούν στις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19 δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο διευκρινίσεις ως προς την ερμηνεία, μεταξύ άλλων, του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, καθώς και της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, προκειμένου να κρίνει αν πρέπει να εφαρμόσει ή, αντιθέτως, να αφήσει ανεφάρμοστες τις εν λόγω αποφάσεις. Η τυχόν εφαρμογή των ως άνω αποφάσεων, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, θα είχε ως αποτέλεσμα να πρέπει να γίνει δεκτό το μέσο ένδικης προστασίας ή να επαναληφθεί η διαδικασία έκδοσης αποφάσεως επί της ουσίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η ερμηνεία του άρθρου 325 ΣΛΕΕ, του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, διατάξεων στις οποίες αναφέρονται οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, δεν έχει προδήλως καμία σχέση με την εξέταση των μέσων ένδικης προστασίας των κυρίων δικών.

152 Όσον αφορά το ότι η απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα της υποθέσεως C-840/19 δεν αφήνει περιθώριο αμφιβολίας, ένα γεγονός τέτοιας φύσεως δεν μπορεί, όπως προκύπτει από τη σκέψη 138 της παρούσας απόφασης, να αποτελέσει κώλυμα για την εκ μέρους εθνικού δικαστηρίου υποβολή στο Δικαστήριο προδικαστικού ερωτήματος, ούτε καθιστά απαράδεκτο το υποβληθέν ερώτημα.

153 Κατά συνέπεια, οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19 είναι παραδεκτές.

Επί της ουσίας

154 Με τις αιτήσεις τους για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, τα αιτούντα δικαστήρια ερωτούν το Δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία πλειόνων αρχών και διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, όπως του άρθρου 2 και του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, του άρθρου 2 της Σύμβασης PIF και της απόφασης 2006/928. Τα σχετικά ζητήματα που θέτουν αφορούν, κατ' ουσίαν:

– το κατά πόσον η απόφαση 2006/928 καθώς και οι συνταχθείσες βάσει αυτής εκθέσεις έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για τη Ρουμανία (πρώτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-379/19)·

– τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως με το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης PIF, εθνικής ρύθμισης ή πρακτικής κατά την οποία οι δικαστικές αποφάσεις επί υποθέσεων διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ οι οποίες δεν εκδόθηκαν, σε πρώτο βαθμό, από ειδικευμένους δικαστικούς σχηματισμούς για τις εν λόγω υποθέσεις ή, σε δεύτερο βαθμό, από δικαστικούς σχηματισμούς στη σύνθεση των οποίων μετείχαν αποκλειστικά δικαστές ορισθέντες με κλήρωση, πάσχουν απόλυτη ακυρότητα, με αποτέλεσμα οι οικείες υποθέσεις διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ να πρέπει, ενδεχομένως κατόπιν ασκήσεως έκτακτου ένδικου μέσου κατά τελεσίδικων αποφάσεων που εκδόθηκαν κατ' έφεση, να επανεξετάζονται σε πρώτο και/ή δεύτερο βαθμό (πρώτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-357/19 και C-840/19 καθώς και πρώτο και τέταρτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-811/19), και

– τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως, αφενός, με το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ καθώς και με την απόφαση 2006/928 και, αφετέρου, με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, εθνικής ρύθμισης ή πρακτικής κατά την οποία τα εθνικά τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου, οι οποίες αφορούν το κατά πόσον ορισμένες αποδείξεις μπορούν να γίνουν αποδεκτές και τη νομιμότητα της σύνθεσης των δικαστικών σχηματισμών που αποφαίνονται επί υποθέσεων διαφθοράς, απάτης περί τον ΦΠΑ και επί πειθαρχικών υποθέσεων δικαστών, και δεν δύνανται, εξ αυτού του λόγου, να αφήσουν αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη την απορρέουσα από τις εν λόγω αποφάσεις νομολογία, καίτοι θεωρούν ότι η νομολογία αυτή είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, διότι άλλως οι δικαστές των εν λόγω τακτικών δικαστηρίων διαπράττουν πειθαρχικό παράπτωμα (δεύτερο και τρίτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-357/19, C-379/19, C-811/19 και C-840/19 και μοναδικό προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-547/19).

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-379/19

155 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υποθέσεως C-379/19, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η απόφαση 2006/928 και οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις τις οποίες συντάσσει η Επιτροπή επί τη βάσει της εν λόγω απόφασης είναι δεσμευτικές για τη Ρουμανία.

156 Υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι η απόφαση 2006/928 είναι πράξη εκδοθείσα από θεσμικό όργανο της Ένωσης, ήτοι από την Επιτροπή, βάσει της Πράξης Προσχώρησης, η οποία εντάσσεται στο πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης, και αποτελεί, πιο συγκεκριμένα, «απόφαση» κατά την έννοια του άρθρου 288, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Οι δε εκθέσεις της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, οι οποίες καταρτίζονται στο πλαίσιο του ΜΣΕ που θεσπίστηκε με την προαναφερθείσα απόφαση, πρέπει επίσης να θεωρηθούν ως πράξεις εκδοθείσες από θεσμικό όργανο της Ένωσης, οι οποίες έχουν ως νομική βάση το δίκαιο της Ένωσης, και δη το άρθρο 2 της εν λόγω αποφάσεως (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 149).

157 Η απόφαση 2006/928, όπως καθίσταται σαφές στις αιτιολογικές της σκέψεις 4 και 5, εκδόθηκε στο πλαίσιο της προσχώρησης της Ρουμανίας στην Ένωση, η οποία πραγματοποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2007, και έχει ως βάση τα άρθρα 37 και 38 της Πράξης Προσχώρησης, τα οποία εξουσιοδοτούν την Επιτροπή να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, σε περίπτωση, αντιστοίχως, άμεσου κινδύνου σοβαρής δυσλειτουργίας της εσωτερικής αγοράς λόγω μη τήρησης, εκ μέρους της Ρουμανίας, των δεσμεύσεων που ανέλαβε στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης ή άμεσου κινδύνου σοβαρών ελλείψεων στη Ρουμανία όσον αφορά την τήρηση των σχετικών με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.

158 Η απόφαση 2006/928 εκδόθηκε λόγω της ύπαρξης άμεσων κινδύνων κατά την έννοια των άρθρων 37 και 38 της Πράξης Προσχώρησης. Πράγματι, όπως προκύπτει από την έκθεση παρακολούθησης της Επιτροπής, της 26ης Σεπτεμβρίου 2006, σχετικά με τον βαθμό προετοιμασίας για την προσχώρηση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση [COM(2006) 549 final], στην οποία παραπέμπει η αιτιολογική σκέψη 4 της αποφάσεως 2006/928, το θεσμικό όργανο διαπίστωσε ότι εξακολουθούσαν να υπάρχουν προβλήματα στη Ρουμανία, ιδίως στους τομείς της δικαιοσύνης και της καταπολέμησης της διαφθοράς, και πρότεινε στο Συμβούλιο, ως όρο για την προσχώρηση του συγκεκριμένου κράτους, να θεσπιστεί ένας μηχανισμός συνεργασίας και ελέγχου ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά. Προς τον σκοπό αυτόν, με την προαναφερθείσα απόφαση, όπως επισημαίνεται ειδικότερα στις αιτιολογικές σκέψεις 4 και 6 αυτής, θεσπίστηκε ο ΜΣΕ και τέθηκαν οι στόχοι αναφοράς σχετικά με τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος και την καταπολέμηση της διαφθοράς, για τους οποίους γίνεται λόγος στο άρθρο 1 και στο παράρτημα της ίδιας αποφάσεως (πρβλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 157 και 158).

159 Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3 της απόφασης 2006/928, ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και η εσωτερική αγορά βασίζονται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη ότι οι δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις καθώς και οι πρακτικές όλων των κρατών μελών σέβονται πλήρως το κράτος δικαίου, όπερ προϋποθέτει την ύπαρξη, σε όλα τα κράτη μέλη, αμερόληπτου, ανεξάρτητου και αποτελεσματικού δικαστικού και διοικητικού

συστήματος, κατάλληλα εξοπλισμένου, μεταξύ άλλων, για την καταπολέμηση της διαφθοράς (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 159).

160 Το άρθρο 49 ΣΕΕ, όπου προβλέπεται η δυνατότητα κάθε ευρωπαϊκού κράτους να ζητήσει να γίνει μέλος της Ένωσης, διευκρινίζει ότι η Ένωση απαρτίζεται από κράτη τα οποία έχουν προσχωρήσει ελεύθερα και οικειοθελώς στις μνημονευόμενες στο άρθρο 2 ΣΕΕ κοινές αξίες, σέβονται τις αξίες αυτές και αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τις προωθούν. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 2 ΣΕΕ καθιστά σαφές ότι η Ένωση βασίζεται σε αξίες, όπως το κράτος δικαίου, οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από τη δικαιοσύνη. Επισημαίνεται συναφώς ότι η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και, ιδίως, μεταξύ των δικαστηρίων τους εδράζεται στη θεμελιώδη παραδοχή ότι τα κράτη μέλη συμμερίζονται ορισμένες κοινές αξίες επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση, όπως διευκρινίζεται στο ως άνω άρθρο (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 160 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

161 Ως εκ τούτου, ο σεβασμός των αξιών στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2 ΣΕΕ αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση της προσχώρησης οποιουδήποτε ευρωπαϊκού κράτους ζητεί να γίνει μέλος της Ένωσης. Σε αυτό το πλαίσιο θεσπίστηκε με την απόφαση 2006/928 ο ΜΣΕ προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός της αξίας του κράτους δικαίου στη Ρουμανία (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 161).

162 Εξάλλου, ο σεβασμός, εκ μέρους ενός κράτους μέλους, των αξιών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ συνιστά προϋπόθεση για την απόλαυση όλων των δικαιωμάτων που απορρέουν από την εφαρμογή των Συνθηκών σε αυτό το κράτος μέλος. Επομένως, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να τροποποιούν τη νομοθεσία τους κατά τρόπο που να επιφέρει αποδυνάμωση της προστασίας του κράτους δικαίου ως αξίας που συγκεκριμενοποιείται, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 19 ΣΕΕ. Συνεπώς, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε να αποτρέπεται οποιασδήποτε μορφής αποδυνάμωση, ως προς την αξία αυτή, της νομοθεσίας τους στον τομέα της οργάνωσης της δικαιοσύνης, απέχοντας από τη θέσπιση κανόνων δυνάμενων να θίξουν την ανεξαρτησία των δικαστών [αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 162 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 51].

163 Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώνεται ότι οι προγενέστερες της προσχώρησης πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, στις οποίες περιλαμβάνεται η απόφαση 2006/928, δεσμεύουν τη Ρουμανία από την ημερομηνία προσχώρησης στην Ένωση, δυνάμει του άρθρου 2 της Πράξης Προσχώρησης, και παραμένουν σε ισχύ, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 3, της Συνθήκης Προσχώρησης, μέχρι την κατάργησή τους (απόφαση της 18 Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 163).

164 Όσον αφορά, ειδικότερα, τα μέτρα που λαμβάνονται βάσει των άρθρων 37 και 38 της Πράξης Προσχώρησης, μολονότι αληθεύει ότι το πρώτο εδάφιο και των δύο άρθρων επέτρεπε στην Επιτροπή να λάβει τα εκεί αναφερόμενα μέτρα «εντός τριών ετών από την προσχώρηση», εντούτοις το δεύτερο εδάφιο αυτών προέβλεψε ρητώς ότι τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί

κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούν να εφαρμόζονται και πέραν της χρονικής αυτής περιόδου, ενόσω δεν έχουν εκπληρωθεί οι αντίστοιχες δεσμεύσεις ή ενόσω εξακολουθούν να υφίστανται οι διαπιστωθείσες ελλείψεις, καθώς και ότι τα εν λόγω μέτρα αίρονται μόλις εκπληρωθεί η αντίστοιχη δέσμευση ή μόλις θεραπευθεί η επίμαχη έλλειψη. Εξάλλου και η ίδια η απόφαση 2006/928 διευκρινίζει, στην αιτιολογική της σκέψη 9, ότι «θα πρέπει να ανακληθεί όταν θα έχουν εκπληρωθεί ικανοποιητικά όλοι οι στόχοι αναφοράς».

165 Ως εκ τούτου, η απόφαση 2006/928 συνεχίζει να παράγει τα αποτελέσματά της και πέραν της ημερομηνίας προσχώρησης της Ρουμανίας στην Ένωση, εφόσον δεν έχει ανακληθεί (πρβλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 165).

166 Όσον αφορά το ζήτημα αν και κατά πόσον η απόφαση 2006/928 είναι δεσμευτική για τη Ρουμανία, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 288, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ προβλέπει, όπως και το άρθρο 249, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, ότι η απόφαση «είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της» για τους αποδέκτες τους οποίους ορίζει.

167 Κατά το άρθρο της 4, η απόφαση 2006/928 έχει ως αποδέκτες όλα τα κράτη μέλη, στα οποία περιλαμβάνεται και η Ρουμανία από την προσχώρησή της και εντεύθεν. Η ως άνω απόφαση είναι, κατά συνέπεια, δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για το κράτος μέλος αυτό ήδη από την προσχώρησή του στην Ένωση. Ειδικότερα, η εν λόγω απόφαση επιβάλλει στη Ρουμανία την υποχρέωση να επιτύχει τους μνημονευόμενους στο παράρτημά της στόχους αναφοράς και να υποβάλλει ετησίως στην Επιτροπή, όπως ορίζει το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της ίδιας αποφάσεως, έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί συναφώς (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 167 και 168).

168 Όσον αφορά, πιο συγκεκριμένα, τους στόχους αναφοράς, πρέπει επιπλέον να σημειωθεί ότι αυτοί ορίστηκαν, όπως προεκτέθηκε στις σκέψεις 157 έως 162 της παρούσας αποφάσεως, λόγω των προβλημάτων που είχαν διαπιστωθεί από την Επιτροπή πριν από την προσχώρηση της Ρουμανίας στην Ένωση, ιδίως στους τομείς των δικαστικών μεταρρυθμίσεων και της καταπολέμησης της διαφθοράς, και ότι έχουν ως σκοπό να διασφαλίσουν ότι η Ρουμανία σέβεται το κράτος δικαίου ως αξία την οποία διακηρύσσει το άρθρο 2 ΣΕΕ, όπερ συνιστά προϋπόθεση για την απόλαυση όλων των δικαιωμάτων που απορρέουν από την εφαρμογή των Συνθηκών στο κράτος μέλος αυτό. Επιπλέον, οι στόχοι αναφοράς συγκεκριμενοποιούν τις ειδικές δεσμεύσεις τις οποίες συμφώνησε να αναλάβει η Ρουμανία και τις απαιτήσεις που αποδέχθηκε κατά το πέρας των διαπραγματεύσεων προσχώρησης, στις 14 Δεκεμβρίου 2004, όπως αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα IX της Πράξης Προσχώρησης, αναφορικά, μεταξύ άλλων, με τους τομείς της δικαιοσύνης και της καταπολέμησης της διαφθοράς. Επομένως, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 4 και 6 της αποφάσεως 2006/928, η θέσπιση του ΜΣΕ και ο καθορισμός των στόχων αναφοράς είχαν ως σκοπό να συμβάλουν στην ολοκλήρωση της προσχώρησης της Ρουμανίας στην Ένωση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα τα οποία διαπίστωσε η Επιτροπή στους συγκεκριμένους τομείς πριν από την προσχώρηση (πρβλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 169 έως 171).

169 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι στόχοι αναφοράς έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για τη Ρουμανία, όπερ σημαίνει ότι το κράτος μέλος αυτό υπέχει ειδική υποχρέωση επίτευξής τους και λήψης των κατάλληλων μέτρων για την υλοποίησή τους το ταχύτερο δυνατόν. Ομοίως, το κράτος μέλος οφείλει να απέχει από την εφαρμογή οποιουδήποτε μέτρου θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την

υλοποίηση των ίδιων αυτών στόχων (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 172).

170 Ως προς τις εκθέσεις που καταρτίζει η Επιτροπή βάσει της αποφάσεως 2006/928, υπενθυμίζεται ότι, για να διαπιστωθεί αν μια πράξη της Ένωσης παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, πρέπει να εξετάζεται η ουσία της και να εκτιμώνται τα αποτελέσματά της με γνώμονα αντικειμενικά κριτήρια, όπως το περιεχόμενο της ίδιας της πράξης, λαμβανομένων ενδεχομένως υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου εκδόθηκε και των εξουσιών του θεσμικού οργάνου που την εξέδωσε (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 173 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

171 Εν προκειμένω, είναι αληθές ότι οι εκθέσεις που καταρτίζονται βάσει της αποφάσεως 2006/928 απευθύνονται, βάσει του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως αυτής, στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, και όχι στη Ρουμανία. Επιπλέον, οι ως άνω εκθέσεις περιέχουν μεν μια ανάλυση της κατάστασης στη Ρουμανία και θέτουν απαιτήσεις που την αφορούν, πλην όμως με τα συμπεράσματα τα οποία διατυπώνονται στις εκθέσεις αυτές απευθύνονται «συστάσεις» προς το εν λόγω κράτος μέλος, βάσει των συγκεκριμένων απαιτήσεων.

172 Εντούτοις, όπως συνάγεται από τον συνδυασμό των άρθρων 1 και 2 της προαναφερθείσας αποφάσεως, σκοπός των εκθέσεων αυτών είναι η ανάλυση και η εκτίμηση της προόδου της Ρουμανίας σε σχέση με τους στόχους αναφοράς τους οποίους υποχρεούται να επιτύχει. Όσον αφορά ειδικότερα τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις, οι συστάσεις αυτές διατυπώνονται για να συμβάλουν στην υλοποίηση των στόχων αναφοράς και για να κατευθύνουν τις σχετικές μεταρρυθμίσεις στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 175).

173 Επ' αυτού υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, απορρέει, αφενός, ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προς εξασφάλιση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης καθώς και να εξαλείφουν τις παράνομες συνέπειες τυχόν παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης και, αφετέρου, ότι την υποχρέωση αυτή υπέχουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, όλα τα όργανα του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 176 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

174 Υπό τις συνθήκες αυτές, για να συμμορφωθεί με τους στόχους αναφοράς που τίθενται με το παράρτημα της αποφάσεως 2006/928, η Ρουμανία οφείλει να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απαιτήσεις και τις συστάσεις οι οποίες διατυπώνονται στις εκθέσεις που καταρτίζει η Επιτροπή βάσει της αποφάσεως αυτής. Πιο συγκεκριμένα, το κράτος μέλος δεν πρέπει να λαμβάνει ή να διατηρεί σε ισχύ, στους τομείς τους οποίους καλύπτουν οι στόχοι αναφοράς, μέτρα που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την επίτευξη του αποτελέσματος που ορίζεται με τις εν λόγω απαιτήσεις και συστάσεις. Σε περίπτωση που η Επιτροπή διατυπώσει, σε μια τέτοια έκθεση, αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα εθνικού μέτρου με κάποιον από τους στόχους αναφοράς, η Ρουμανία θα πρέπει να συνεργαστεί καλόπιστα με το θεσμικό όργανο προκειμένου να υπερκεραστούν, με τρόπο απολύτως σύμφωνο τόσο προς τους στόχους αναφοράς όσο και προς

τις διατάξεις των Συνθηκών, οι δυσκολίες στην υλοποίηση των στόχων αναφοράς (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 177).

175 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-379/19 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η απόφαση 2006/928 παραμένει, εφόσον δεν έχει ανακληθεί, δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τη Ρουμανία. Οι στόχοι αναφοράς οι οποίοι περιλαμβάνονται στο παράρτημά της, αφενός, έχουν ως σκοπό να διασφαλίσουν ότι το κράτος μέλος αυτό σέβεται το κράτος δικαίου ως αξία που διακηρύσσεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και, αφετέρου, έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για το εν λόγω κράτος μέλος, υπό την έννοια ότι η Ρουμανία οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα προς επίτευξη των στόχων αναφοράς, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη, όπως επιτάσσει η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τις εκθέσεις τις οποίες καταρτίζει η Επιτροπή βάσει της ως άνω αποφάσεως, και ιδίως τις συστάσεις που διατυπώνονται στις εκθέσεις αυτές.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος στις υποθέσεις C-357/19 και C-840/19 και επί του πρώτου και του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-811/19

176 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-357/19 και C-840/19 και με το πρώτο και τέταρτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-811/19, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης PIF, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία οι δικαστικές αποφάσεις επί υποθέσεων διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ οι οποίες δεν εκδόθηκαν, σε πρώτο βαθμό, από ειδικευμένους για τέτοιες υποθέσεις δικαστικούς σχηματισμούς ή, σε δεύτερο βαθμό, από δικαστικούς σχηματισμούς στη σύνθεση των οποίων μετείχαν αποκλειστικά δικαστές ορισθέντες με κλήρωση πάσχουν απόλυτη ακυρότητα, με αποτέλεσμα οι οικείες υποθέσεις διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ να πρέπει, ενδεχομένως κατόπιν ασκήσεως έκτακτου ένδικου μέσου κατά τελεσίδικων αποφάσεων, να επανεξετάζονται σε πρώτο και/ή δεύτερο βαθμό.

177 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι το αιτούν δικαστήριο στις εν λόγω υποθέσεις υπογραμμίζει τη σημασία των αποτελεσμάτων τα οποία θα μπορούσε να έχει η απορρέουσα από τις αποφάσεις 685/2018 και 417/2019 νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου όσον αφορά τη σύνθεση των δικαστικών σχηματισμών του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου επί της αποτελεσματικότητας των διώξεων, των κυρώσεων, καθώς και της εκτέλεσης των ποινών σε υποθέσεις αδικημάτων διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ, όπως αυτές που αφορούν τους κατηγορουμένους, μεταξύ των οποίων καταλέγονται και πρόσωπα τα οποία κατά τον χρόνο που διαπράχθηκαν οι πράξεις που τους καταλογίζονται κατείχαν τις πιο υψηλόβαθμες θέσεις στο ρουμανικό Κράτος. Ως εκ τούτου, ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο αν μια τέτοια νομολογία είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης.

178 Μολονότι τα ερωτήματα που υποβάλλονται συναφώς αφορούν τυπικά το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης PIF, χωρίς να αναφέρονται στην απόφαση 2006/928, η εν λόγω απόφαση και οι μνημονευόμενοι στο παράρτημά της στόχοι αναφοράς ασκούν επιρροή για την απάντηση που θα δοθεί στα εν λόγω ερωτήματα. Αντιθέτως, μολονότι το αιτούν δικαστήριο, στα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλει, αναφέρεται επίσης και στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στις οδηγίες 2015/849 και 2017/1371 δεν προκύπτει, εντούτοις, ότι είναι αναγκαία η εξέταση, επιπροσθέτως, και των τελευταίων αυτών διατάξεων προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ζητήματα που τίθενται με τα

εν λόγω προδικαστικά ερωτήματα. Όσον αφορά τις ως άνω οδηγίες, επισημαίνεται, κατά τα λοιπά, ότι η κρίσιμη στις επίμαχες υποθέσεις των κυρίων δικών περίοδος προηγείται της έναρξης ισχύος των εν λόγω οδηγιών.

179 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα ανωτέρω προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να απαντηθούν με γνώμονα τόσο το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης PIF, όσο και την απόφαση 2006/928.

180 Συναφώς, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 133 της παρούσας απόφασης, στο παρόν στάδιο εξελίξεώς του, το δίκαιο της Ένωσης δεν προβλέπει κανόνες οι οποίοι να ρυθμίζουν την οργάνωση της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη και, ειδικότερα, τη σύνθεση των δικαστικών σχηματισμών σε υποθέσεις διαφθοράς και απάτης. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω κανόνες εμπίπτουν, κατ' αρχήν, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Εντούτοις, τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά την άσκηση της σχετικής αρμοδιότητας, να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης.

181 Όσον αφορά τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η εν λόγω διάταξη επιβάλλει στα κράτη μέλη να καταπολεμούν την απάτη και οποιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, λαμβάνοντας αποτελεσματικά και αποτρεπτικά μέτρα (αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ., C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 17ης Ιανουαρίου 2019, Dzivev κ.λπ., C-310/16, EU:C:2019:30, σκέψη 25).

182 Στο πλαίσιο αυτό, προς διασφάλιση της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, τα κράτη μέλη οφείλουν, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την πραγματική και πλήρη είσπραξη των ιδίων πόρων οι οποίοι συνίστανται στα έσοδα από την εφαρμογή ενιαίου συντελεστή όσον αφορά την εναρμονισμένη βάση του ΦΠΑ (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, σκέψεις 31 και 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ., C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψεις 51 και 52). Ομοίως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για την ανάκτηση των ποσών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως στον δικαιούχο επιδοτήσεως χρηματοδοτούμενης εν μέρει από τον προϋπολογισμό της Ένωσης (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, σκέψη 55).

183 Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας, κατ' ουσίαν, στα σημεία 94 και 95 των προτάσεών του στις υποθέσεις C-357/19 και C-547/19, η έννοια των «οικονομικών συμφερόντων» της Ένωσης, κατά το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, δεν περιλαμβάνει μόνον τα έσοδα που αποδίδονται στο προϋπολογισμό της Ένωσης, αλλά επίσης και τις δαπάνες που καλύπτονται από τον εν λόγω προϋπολογισμό. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τον ορισμό της έννοιας «απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων [της Ένωσης]», ο οποίος διαλαμβάνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της Σύμβασης PIF και ο οποίος αφορά διάφορες εκ προθέσεως πράξεις ή παραλείψεις οι οποίες αφορούν τόσο τις δαπάνες όσο και τα έσοδα.

184 Πέραν τούτου, όσον αφορά τη φράση «οιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα», η οποία διαλαμβάνεται στο άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, υπενθυμίζεται ότι ο όρος «παράνομη δραστηριότητα» αναφέρεται συνήθως στις αντίθετες προς τον νόμο συμπεριφορές, ενώ η χρήση της αντωνυμίας «οιαδήποτε» καταδεικνύει ότι περιλαμβάνεται το σύνολο των συμπεριφορών αυτών, αδιακρίτως. Άλλωστε, λαμβανομένης υπόψη της σπουδαιότητας που πρέπει να αναγνωρίζεται στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, η οποία συνιστά

έναν από τους σκοπούς της Ένωσης, η έννοια της «παράνομης δραστηριότητας» δεν μπορεί να ερμηνεύεται στενά (απόφαση της 2ας Μαΐου 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

185 Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας, κατ' ουσίαν, στο σημείο 100 των προτάσεών του στις υποθέσεις C-357/19 και C-547/19, η προαναφερθείσα έννοια της «παράνομης δραστηριότητας» καταλαμβάνει, μεταξύ άλλων, κάθε πράξη διαφθοράς δημοσίων υπαλλήλων ή κάθε εκ μέρους τους κατάχρηση εξουσίας η οποία μπορεί να θίξει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, υπό τη μορφή, παραδείγματος χάριν, αχρεώστητης είσπραξης πόρων της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, δεν ασκεί επιρροή το ζήτημα αν οι πράξεις διαφθοράς εκδηλώνονται ως πράξη ή παράλειψη εκ μέρους του δημοσίου υπαλλήλου, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι μια παράλειψη μπορεί να είναι το ίδιο επιζήμια για τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης με μια πράξη και να συνδέεται άρρηκτα με αυτή, όπως συμβαίνει, παραδείγματος χάριν, στην περίπτωση παράλειψης δημοσίου υπαλλήλου να διενεργήσει τους ελέγχους και τις εξακριβώσεις που απαιτούνται για καλυπτόμενες από τον προϋπολογισμό της Ένωσης δαπάνες ή στην περίπτωση της έγκρισης μη προσήκουσας ή εσφαλμένης διάθεσης πόρων της Ένωσης.

186 Το γεγονός ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Σύμβασης PIF, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω Σύμβασης, αναφέρεται αποκλειστικά στην απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης δεν μπορεί να αναιρέσει την ως άνω ερμηνεία του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το γράμμα του οποίου αναφέρεται ρητώς στην «απάτη ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης». Εξάλλου, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, στοιχείο α', της Σύμβασης PIF, μια μη κατά προορισμό χρήση πόρων που προέρχονται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης, για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους χορηγήθηκαν αρχικώς, συνιστά απάτη, ενώ μια τέτοια μη κατά προορισμό χρήση μπορεί επίσης να είναι η αιτία ή το αποτέλεσμα πράξης διαφθοράς. Τούτο καταδεικνύει ότι πράξεις διαφθοράς μπορεί να συνδέονται με περιπτώσεις απάτης και, αντιστρόφως, η διάπραξη απάτης μπορεί να διευκολύνεται με πράξεις διαφθοράς, οπότε ενδεχόμενη προσβολή των οικονομικών συμφερόντων μπορεί να προκύπτει, σε ορισμένες περιπτώσεις, από τον συνδυασμό απάτης περί τον ΦΠΑ και πράξεων διαφθοράς. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας, κατ' ουσίαν, στο σημείο 98 των προτάσεών του στις υποθέσεις C-357/19 και C-547/19, η πιθανή ύπαρξη τέτοιου συνδέσμου επιβεβαιώνεται από το πρωτόκολλο της Σύμβασης PIF, το οποίο καλύπτει, κατά το γράμμα των άρθρων του 2 και 3, τις πράξεις της παθητικής και της ενεργητικής δωροδοκίας.

187 Υπενθυμίζεται, επίσης, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ακόμη και παρατυπίες χωρίς συγκεκριμένο οικονομικό αντίκτυπο μπορούν να πλήξουν σοβαρά τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre, C-465/10, EU:C:2011:867, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 103 των προτάσεών του στις υποθέσεις C-357/19 και C-547/19, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ μπορεί να καλύπτει όχι μόνον πράξεις οι οποίες πράγματι προκαλούν απώλεια ιδίων πόρων, αλλά και απόπειρες τελέσεως τέτοιων πράξεων.

188 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται επιπροσθέτως ότι, όσον αφορά τη Ρουμανία, η υποχρέωση καταπολέμησης της διαφθοράς που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, όπως προκύπτει από το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, συμπληρώνεται από τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις που ανέλαβε το εν λόγω κράτος μέλος κατά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στις 14 Δεκεμβρίου 2004. Συγκεκριμένα, κατά το σημείο Ι, 4, του παραρτήματος ΙΧ της Πράξης Προσχώρησης, το εν λόγω κράτος μέλος ανέλαβε, μεταξύ άλλων, τη δέσμευση «να

ενταθεί η καταπολέμηση της δωροδοκίας, ιδίως δε της δωροδοκίας υψηλού επιπέδου, εξασφαλίζοντας αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας κατά της δωροδοκίας». Η ως άνω δέσμευση έλαβε, εν συνεχεία, συγκεκριμένο χαρακτήρα με την έκδοση της απόφασης 2006/928, στην οποία καθορίζονται οι στόχοι αναφοράς προκειμένου να λυθούν τα προβλήματα που είχε εντοπίσει η Επιτροπή πριν από την προσχώρηση της Ρουμανίας στην Ένωση, ιδίως στον τομέα της καταπολέμησης της διαφοράς. Συνακόλουθα, το παράρτημα της εν λόγω απόφασης όπου εκτίθενται οι στόχοι αναφοράς θέτει, στο σημείο 3, τον στόχο «να συνεχιστεί η διεξαγωγή επίσημων, αμερόληπτων ερευνών για καταγγελίες διαφθοράς υψηλού επιπέδου» και στο σημείο 4 τον στόχο «[ν]α λαμβάνονται περαιτέρω μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς, ιδίως στο πλαίσιο των τοπικών αρχών».

189 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 169 της παρούσας απόφασης, οι στόχοι αναφοράς τους οποίους η Ρουμανία δεσμεύτηκε, κατά τα ανωτέρω, να επιτύχει έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για το εν λόγω κράτος μέλος, υπό την έννοια ότι αυτό υπέχει ειδική υποχρέωση επίτευξής τους και λήψης των κατάλληλων μέτρων για την υλοποίησή τους το ταχύτερο δυνατόν. Ομοίως, το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να απέχει από την εφαρμογή οποιουδήποτε μέτρου θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την υλοποίηση των ίδιων στόχων. Πλην όμως, η υποχρέωση αποτελεσματικής καταπολέμησης της διαφθοράς και, ειδικότερα, της διαφθοράς υψηλού επιπέδου, η οποία απορρέει από τους στόχους αναφοράς που παρατίθενται στο παράρτημα της απόφασης 2006/928, σε συνδυασμό με τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις της Ρουμανίας, δεν περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις διαφθοράς που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.

190 Εξάλλου, από τις διατάξεις, αφενός, του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, οι οποίες επιβάλλουν την υποχρέωση καταπολέμησης της απάτης και οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και, αφετέρου, από τις διατάξεις της απόφασης 2006/928, οι οποίες απαιτούν την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς εν γένει, προκύπτει ότι η Ρουμανία πρέπει να προβλέπει την επιβολή αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων σε τέτοιες περιπτώσεις (πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ., C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψη 53).

191 Συναφώς, μολονότι το εν λόγω κράτος μέλος διαθέτει ελευθερία επιλογής των εφαρμοστέων κυρώσεων, οι οποίες είναι δυνατόν να προσλαμβάνουν τη μορφή διοικητικών κυρώσεων, ποινικών κυρώσεων ή ενός συνδυασμού των δύο, οφείλει εντούτοις, σύμφωνα με το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να διασφαλίζει ότι σε σοβαρές περιπτώσεις απάτης και διαφθοράς κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης επιβάλλονται αποτελεσματικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ., C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 17ης Ιανουαρίου 2019, Dzivev κ.λπ., C-310/16, EU:C:2019:30, σκέψη 27). Εξάλλου, όσον αφορά εν γένει τα αδικήματα διαφθοράς, η υποχρέωση θέσπισης αποτελεσματικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων προκύπτει, για τη Ρουμανία, από την απόφαση 2006/928, καθόσον, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 189 της παρούσας αποφάσεως, με αυτήν επιβάλλεται στο εν λόγω κράτος μέλος η υποχρέωση καταπολέμησης της διαφθοράς και, ιδίως, της διαφθοράς υψηλού επιπέδου, κατά τρόπο αποτελεσματικό και ανεξαρτήτως τυχόν βλάβης των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης.

192 Πέραν τούτου, εναπόκειται στη Ρουμανία να διασφαλίσει ότι οι κανόνες του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικονομίας της καθιστούν δυνατή την αποτελεσματική καταστολή των αδικημάτων απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και των αδικημάτων διαφθοράς εν γένει. Επομένως, αν και οι προβλεπόμενες κυρώσεις και οι ποινικές διαδικασίες που θεσπίζονται για την καταπολέμηση των εν λόγω αδικημάτων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του εν λόγω

κράτους μέλους, η αρμοδιότητα αυτή περιορίζεται, ωστόσο, όχι μόνον από τις αρχές της αναλογικότητας και της ισοδυναμίας, αλλά και από την αρχή της αποτελεσματικότητας, η οποία επιβάλλει να είναι οι εν λόγω κυρώσεις αποτελεσματικές και αποτρεπτικές (πρβλ. αποφάσεις της 2ας Μαΐου 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, σκέψη 29, και της 17ης Ιανουαρίου 2019, Dzivev κ.λπ., C-310/16, EU:C:2019:30, σκέψεις 29 και 30). Η απαίτηση αυτή της αποτελεσματικότητας εκτείνεται κατ' ανάγκην τόσο στη δίωξη και στις κυρώσεις των αδικημάτων απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και των αδικημάτων διαφθοράς εν γένει όσο και στην εφαρμογή των ποινών που επιβάλλονται, καθόσον, ελλείψει αποτελεσματικής εκτέλεσής τους, οι κυρώσεις δεν μπορούν να είναι αποτελεσματικές και αποτρεπτικές.

193 Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται κατ' αρχάς στον εθνικό νομοθέτη να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Ο εθνικός νομοθέτης οφείλει να τροποποιεί το νομικό πλαίσιο, εφόσον απαιτείται, και να διασφαλίζει ότι η διαδικασία που εφαρμόζεται για τη δίωξη και την τιμωρία των αδικημάτων που αφορούν απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και των αδικημάτων διαφθοράς εν γένει δεν είναι σχεδιασμένη με τρόπο ώστε να ενέχει, για εγγενείς της διαδικασίας αυτής λόγους, συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας για πράξεις που συνιστούν τέτοια αδικήματα, διασφαλίζοντας συγχρόνως την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των κατηγορουμένων (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ., C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψη 65, και της 17ης Ιανουαρίου 2019, Dzivev κ.λπ., C-310/16, EU:C:2019:30, σκέψη 31).

194 Τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να εξασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καθώς και από την απόφαση 2006/928 και να αφήνουν ανεφάρμοστες διατάξεις του εσωτερικού δικαίου οι οποίες, στο πλαίσιο διαδικασίας με αντικείμενο σοβαρά αδικήματα απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ή αδικήματα διαφθοράς εν γένει, εμποδίζουν την εφαρμογή κυρώσεων αποτελεσματικού και αποτρεπτικού χαρακτήρα για την καταπολέμηση των εν λόγω αδικημάτων (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 17ης Ιανουαρίου 2019, Dzivev κ.λπ., C-310/16, EU:C:2019:30, σκέψη 32, και της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 249 και 251).

195 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19, τα οποία συνοψίζονται στις σκέψεις 60, 95 και 107 της παρούσας απόφασης, προκύπτει ότι, με την απόφασή του 417/2019, η οποία εκδόθηκε στις 3 Ιουλίου 2019 κατόπιν αιτήματος του προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, το Συνταγματικό Δικαστήριο διέταξε όλες οι υποθέσεις επί των οποίων το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε αποφανθεί σε πρώτο βαθμό πριν από τις 23 Ιανουαρίου 2019 και στις οποίες οι αποφάσεις που εκδόθηκαν δεν είχαν καταστεί τελεσίδικες κατά την ημερομηνία εκδόσεως της ως άνω αποφάσεως να επανεξεταστούν από δικαστικούς σχηματισμούς ειδικευμένους σε υποθέσεις καταπολέμησης της διαφθοράς, οι οποίοι συγκροτούνται σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 1, του νόμου 78/2000, όπως αυτός ερμηνεύθηκε από το Συνταγματικό Δικαστήριο. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, τα συμπεράσματα που απορρέουν από την απόφαση 417/2019 απαιτούν επανεξέταση σε πρώτο βαθμό, μεταξύ άλλων, όλων των υποθέσεων στις οποίες στις 23 Ιανουαρίου 2019 εκκρεμούσε η εκδίκαση έφεσης ή στις οποίες η εκδοθείσα κατ' έφεση απόφαση μπορούσε ακόμη, κατά την ίδια ως άνω ημερομηνία, να προσβληθεί με το έκτακτο ένδικο μέσο κατά τελεσιδίκων αποφάσεων. Από τα εν λόγω στοιχεία προκύπτει ακόμη ότι, με την απόφαση 685/2018, την οποία εξέδωσε στις 7 Νοεμβρίου 2018 κατόπιν αιτήματος του Πρωθυπουργού, το Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε ότι ο ορισμός με κλήρωση τεσσάρων μόνον

εκ των πέντε μελών των πενταμελών σχηματισμών του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου δικάζοντος κατ' έφεση ήταν αντίθετος στο άρθρο 32 του τροποποιημένου νόμου 304/2004, διευκρινίζοντας ότι, από την ημερομηνία δημοσίευσής της, η απόφαση αυτή τύγχανε εφαρμογής, μεταξύ άλλων, στις εκκρεμείς υποθέσεις και στις υποθέσεις επί των οποίων είχε εκδοθεί απόφαση, καθόσον οι διοικούμενοι μπορούσαν ακόμη να ασκήσουν εμπροθέσμως τα κατάλληλα έκτακτα ένδικα μέσα, και ότι η νομολογία που απορρέει από την εν λόγω απόφαση απαιτεί όλες αυτές οι υποθέσεις να επανεξεταστούν κατ' έφεση από δικαστικό σχηματισμό του οποίου όλα τα μέλη έχουν οριστεί με κλήρωση.

196 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 108 της παρούσας απόφασης, η απορρέουσα από τις μνημονευόμενες στην προηγούμενη σκέψη αποφάσεις νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου μπορεί να τύχει διαδοχικής εφαρμογής, γεγονός το οποίο μπορεί να συνεπάγεται, όσον αφορά κατηγορούμενο ο οποίος βρίσκεται σε κατάσταση όπως αυτή του NC, την ανάγκη εξέτασης της υποθέσεως δύο φορές σε πρώτο βαθμό και, ενδεχομένως, την ανάγκη εξέτασής της τρεις φορές κατ' έφεση.

197 Επομένως, η απορρέουσα από την ως άνω νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου ανάγκη επανεξέτασης των επίμαχων υποθέσεων διαφθοράς συνεπάγεται οπωσδήποτε την παράταση της διάρκειας των αντίστοιχων ποινικών διαδικασιών. Πλην όμως, πέραν του ότι η Ρουμανία έχει αναλάβει τη δέσμευση, όπως προκύπτει από το σημείο I, 5, του παραρτήματος IX της Πράξης Προσχώρησης, για «αναθεώρηση της χρονοβόρου ποινικής δικονομίας μέχρι τα τέλη του 2005 ώστε να εξασφαλίσει ότι οι υποθέσεις δωροδοκίας διεκπεραιώνονται κατά ταχύ και διαφανή τρόπο, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιβολή κατάλληλων αποτρεπτικών ποινών», το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών υποχρεώσεων τις οποίες υπέχει το εν λόγω κράτος μέλος από την απόφαση 2006/928 όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς, οι εθνικές ρυθμίσεις και πρακτικές στον τομέα αυτόν δεν πρέπει να έχουν ως συνέπεια ούτε να παρατείνεται η διάρκεια των ερευνών επί αδικημάτων διαφθοράς ούτε να αποδυναμώνονται με οποιονδήποτε άλλον τρόπο οι προσπάθειες καταπολέμησης της διαφθοράς (πρβλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 214).

198 Πρέπει να προστεθεί ότι το αιτούν δικαστήριο στις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19 δεν αναφέρθηκε μόνο στην πολυπλοκότητα και τη διάρκεια μιας τέτοιας επανεξέτασης ενώπιον του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, αλλά και στους εθνικούς κανόνες περί παραγραφής, ιδίως στον κανόνα του άρθρου 155, παράγραφος 4, του ποινικού κώδικα, κατά τον οποίο η παραγραφή επέρχεται, ανεξαρτήτως του πόσες φορές είχε διακοπεί, το αργότερο κατά τη λήξη χρονικού διαστήματος ίσου με το διπλάσιο της οικείας νόμιμης προθεσμίας παραγραφής. Εκτιμά, επομένως, ότι η εφαρμογή της απορρέουσας από τις αποφάσεις 685/2018 και 417/2019 νομολογίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα, σε σημαντικό αριθμό περιπτώσεων, την παραγραφή των αδικημάτων και, ως εκ τούτου, ενέχει συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας σοβαρών αδικημάτων απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ή σοβαρών αδικημάτων διαφθοράς εν γένει.

199 Τέλος, σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο είναι αποκλειστικά αρμόδιο για την εκδίκαση όλων των αδικημάτων απάτης τα οποία μπορούν να θίξουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης και των αδικημάτων διαφθοράς εν γένει τα οποία διαπράχθηκαν από πρόσωπα κατέχοντα τις πιο υψηλόβαθμες θέσεις στο ρουμανικό Κράτος στο πλαίσιο της εκτελεστικής, της νομοθετικής και της δικαστικής εξουσίας.

200 Συναφώς, δέον να επισημανθεί ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί συστημικός κίνδυνος ατιμωρησίας όταν η εφαρμογή της απορρέουσας από τις αποφάσεις 685/2018 και 417/2019 νομολογίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου, σε συνδυασμό με τη θέση σε εφαρμογή των εθνικών διατάξεων περί παραγραφής, έχει ως αποτέλεσμα να αποφεύγεται η αποτελεσματική και αποτρεπτική τιμωρία μιας πολύ συγκεκριμένης κατηγορίας προσώπων, εν προκειμένω προσώπων τα οποία κατείχαν τις πιο υψηλόβαθμες θέσεις στο ρουμανικό Κράτος και τα οποία καταδικάστηκαν για τη διάπραξη, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σοβαρών πράξεων απάτης και/ή διαφθοράς με απόφαση εκδοθείσα από το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο σε πρώτο και/ή δεύτερο βαθμό, η οποία προσβλήθηκε, εντούτοις, με έφεση και/ή έκτακτο ένδικο μέσο ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου.

201 Πράγματι, καίτοι περιορισμένης χρονικής ισχύος, οι ως άνω αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου ενδέχεται, μεταξύ άλλων, να έχουν άμεσο και γενικευμένο αντίκτυπο στη συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων, δεδομένου ότι, επιφέροντας την απόλυτη ακυρότητα μιας τέτοιας καταδικαστικής αποφάσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου και απαιτώντας επανεξέταση των οικείων υποθέσεων απάτης και/ή διαφθοράς, μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα την παράταση της διάρκειας των αντίστοιχων ποινικών διαδικασιών, πέραν των εφαρμοστέων προθεσμιών παραγραφής, με συνέπεια ο κίνδυνος ατιμωρησίας να καθίσταται κατ' αυτόν τον τρόπο συστημικός όσον αφορά την εν λόγω κατηγορία προσώπων.

202 Πλην όμως, ένας τέτοιος κίνδυνος θα έθετε εν αμφιβόλω τον σκοπό που επιδιώκει τόσο το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ όσο και η απόφαση 2006/928, ο οποίος συνίσταται στην καταπολέμηση της διαφθοράς υψηλού επιπέδου μέσω αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων.

203 Επομένως, σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο στις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19 καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η απορρέουσα από τις αποφάσεις 685/2018 και 417/2019 νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου, σε συνδυασμό με την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων περί παραγραφής, και ιδίως της απόλυτης προθεσμίας παραγραφής του άρθρου 155, παράγραφος 4, του ποινικού κώδικα, ενέχει συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας πράξεων οι οποίες συνιστούν σοβαρά αδικήματα απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ή σοβαρών αδικημάτων διαφθοράς εν γένει, οι προβλεπόμενες στο εθνικό δίκαιο κυρώσεις για την καταπολέμηση τέτοιων αδικημάτων δεν μπορούν να θεωρηθούν αποτελεσματικές και αποτρεπτικές, όπερ δεν συνάδει με το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης PIF, καθώς και με την απόφαση 2006/928.

204 Τούτου λεχθέντος, καθόσον οι επίμαχες στην κύρια δίκη ποινικές διαδικασίες συνιστούν εφαρμογή του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και/ή της απόφασης 2006/928 και, ως εκ τούτου, του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, το αιτούν δικαστήριο πρέπει επίσης να βεβαιωθεί ότι γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη όσον αφορά τους κατηγορουμένους στις υποθέσεις των κύριων δικών, ιδίως δε εκείνα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 47 του Χάρτη. Στο ποινικό δίκαιο, ο σεβασμός των εν λόγω δικαιωμάτων πρέπει να διασφαλίζεται όχι μόνο στο στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας, από τη στιγμή που ένα πρόσωπο κατηγορείται για τη διάπραξη αδικήματος, αλλά και κατά τις ποινικές διαδικασίες (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2018, Kolev κ.λπ., C-612/15, EU:C:2018:392, σκέψεις 68 και 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 17ης Ιανουαρίου 2019, Dzivev κ.λπ., C-310/16, EU:C:2019:30, σκέψη 33) και στο πλαίσιο της εκτέλεσης των ποινών.

205 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, του Χάρτη κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Με την απαίτηση το δικαστήριο να «έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως», η διάταξη αυτή αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι η οργάνωση του δικαιοδοτικού συστήματος διέπεται από νόμο θεσπιζόμενο από τη νομοθετική εξουσία κατά τρόπο σύμφωνο προς τους κανόνες που διέπουν την άσκηση της αρμοδιότητάς της, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο να αφεθεί η οργάνωση αυτή στη διακριτική ευχέρεια της εκτελεστικής εξουσίας. Η απαίτηση αυτή εφαρμόζεται στη νομική βάση της ίδιας της ύπαρξης του δικαστηρίου και σε κάθε άλλη διάταξη του εσωτερικού δικαίου της οποίας η μη τήρηση καθιστά μη νόμιμη τη συμμετοχή ενός ή περισσοτέρων δικαστών στην εξέταση της υποθέσεως, όπως είναι οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού [βλ., κατ' αναλογίαν, κατά παραπομπή στη σχετική με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αποφάσεις της 26ης Μαρτίου 2020, Επανεξέταση Simpson κατά Συμβουλίου και HG κατά Επιτροπής, C-542/18 RX-II και C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, σκέψη 73, και της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός), C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 129].

206 Επισημαίνεται ότι πλημμέλεια κατά τη σύνθεση των δικαστικών σχηματισμών συνιστά παράβαση του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, του Χάρτη, ιδίως όταν η πλημμέλεια αυτή είναι τέτοιας φύσεως και σοβαρότητας ώστε να δημιουργείται πραγματικός κίνδυνος να μπορούν άλλες εξουσίες, ιδίως η εκτελεστική, να ασκήσουν αδικαιολόγητη διακριτική εξουσία θέτοντας σε κίνδυνο την ακεραιότητα του αποτελέσματος στο οποίο οδηγεί η διαδικασία συγκρότησης των δικαστικών σχηματισμών και δημιουργώντας με τον τρόπο αυτόν εύλογη αμφιβολία στους πολίτες ως προς την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του ή των οικείων δικαστών, όπερ συμβαίνει οσάκις πρόκειται για θεμελιώδεις κανόνες που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της θεσπίσεως και της λειτουργίας του οικείου δικαιοδοτικού συστήματος [πρβλ. αποφάσεις της 26ης Μαρτίου 2020, Επανεξέταση Simpson κατά Συμβουλίου και HG κατά Επιτροπής, C-542/18 RX-II και C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, σκέψη 75, και της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός), C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 130].

207 Εν προκειμένω, μολονότι το Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε, στις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις, ότι η προηγούμενη πρακτική του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, η οποία στηριζόταν, μεταξύ άλλων, στον κανονισμό οργάνωσης και διοικητικής λειτουργίας και η οποία αφορούσε την ειδίκευση και τη σύνθεση των δικαστικών σχηματισμών σε υποθέσεις διαφθοράς, δεν ήταν σύμφωνη με τις εφαρμοστέες εθνικές διατάξεις, εντούτοις, δεν προκύπτει ότι η πρακτική αυτή αποτελούσε πρόδηλη παράβαση θεμελιώδους κανόνα του δικαιοδοτικού συστήματος της Ρουμανίας ικανού να θέσει υπό αμφισβήτηση τον χαρακτήρα των δικαστικών σχηματισμών του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου σε υποθέσεις διαφθοράς –όπως συγκροτούνταν σύμφωνα με την ως άνω πρακτική πριν από την έκδοση των εν λόγω αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου– ως δικαστηρίου που «έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως».

208 Επιπλέον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 95 της παρούσας απόφασης, στις 23 Ιανουαρίου 2019 το Συμβούλιο Διοικήσεως του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου εξέδωσε απόφαση κατά την οποία όλοι οι τριμελείς δικαστικοί σχηματισμοί του ήταν ειδικευμένοι για την εκδίκαση υποθέσεων διαφθοράς, απόφαση η οποία, κατά το Συνταγματικό Δικαστήριο, μπορούσε να αποτρέψει την αντισυνταγματικότητα μόνον από την ημερομηνία έκδοσής της και εφεξής και όχι αναδρομικώς. Κατά την απόφαση αυτή, όπως ερμηνεύτηκε από το Συνταγματικό Δικαστήριο, η προηγούμενη πρακτική του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου περί ειδίκευσης δεν συνιστά

πρόδηλη παράβαση θεμελιώδους κανόνα του δικαιοδοτικού συστήματος της Ρουμανίας, δεδομένου ότι η απορρέουσα από την απόφαση 417/2019 του Συνταγματικού Δικαστηρίου απαίτηση ειδίκευσης θεωρήθηκε ως τηρηθείσα με την έκδοση και μόνον τυπικής πράξεως, όπως η απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2019, η οποία απλώς επιβεβαίωνε ότι οι δικαστές του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου που συμμετείχαν στους δικαστικούς σχηματισμούς σε υποθέσεις διαφθοράς πριν από την έκδοση της εν λόγω απόφασης ήταν ειδικευμένοι σε τέτοιες υποθέσεις.

209 Εξάλλου, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των υποθέσεων C-357/19, C-840/19 και C-811/19 και, αφετέρου, της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, αν το εθνικό δικαστήριο καταλήξει ότι η υποχρέωση να αφήσει ανεφάρμοστες τις επίμαχες εθνικές διατάξεις προσκρούει στην αρχή «ουδέν έγκλημα, ουδεμία ποινή χωρίς νόμο», όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 49 του Χάρτη, δεν υποχρεούται να συμμορφωθεί προς αυτή (πρβλ. απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, σκέψη 61). Αντιθέτως, οι απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, του Χάρτη δεν εμποδίζουν τη μη εφαρμογή της νομολογίας που απορρέει από τις αποφάσεις 685/2018 και 417/2019 στις υποθέσεις C-357/19, C-840/19 και C-811/19.

210 Με την απάντησή της σε ερώτηση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-357/19, η PM υποστήριξε ότι η απαίτηση κατά την οποία οι εφετειακές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς πρέπει να εκδίδονται από δικαστικούς σχηματισμούς των οποίων όλα τα μέλη ορίζονται με κλήρωση αποτελεί εθνικό πρότυπο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Από την πλευρά τους, η Ρουμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή θεωρούν, εντούτοις, ότι ο χαρακτηρισμός αυτός είναι εσφαλμένος όσον αφορά τόσο τη συγκεκριμένη απαίτηση όσο και την απαίτηση σχετικά με τη συγκρότηση σχηματισμών ειδικευμένων στις υποθέσεις αδικημάτων διαφθοράς.

211 Συναφώς, αρκεί η υπενθύμιση ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι οι ως άνω απαιτήσεις συνιστούν ένα τέτοιο εθνικό πρότυπο προστασίας, γεγονός παραμένει ότι, όταν δικαστήριο κράτους μέλους καλείται να ελέγξει τη συμφωνία προς τα θεμελιώδη δικαιώματα εθνικής διατάξεως ή εθνικού μέτρου τα οποία, σε μια κατάσταση στην οποία η δράση των κρατών μελών δεν καθορίζεται εξ ολοκλήρου από το δίκαιο της Ένωσης, εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, το άρθρο 53 του Χάρτη επιβεβαιώνει ότι οι εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια δύνανται να εφαρμόζουν εθνικά πρότυπα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό τον όρον ότι η εφαρμογή αυτή δεν διακυβεύει το επίπεδο προστασίας που προβλέπει ο Χάρτης, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο, ούτε την υπεροχή, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 29, της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 60, και της 29ης Ιουλίου 2019, Pelham κ.λπ., C-476/17, EU:C:2019:624, σκέψη 80).

212 Πλην όμως, σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο στις υποθέσεις C-357/19, C-811/19 και C-840/19 καταλήξει στο μνημονευόμενο στη σκέψη 203 της παρούσας απόφασης συμπέρασμα, η εφαρμογή του εθνικού προτύπου προστασίας που επικαλείται η PM, ακόμη και αν αποδεικνυόταν, θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την υπεροχή, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως του άρθρου 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης PIF, και της απόφασης 2006/928. Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, η εφαρμογή του εν λόγω εθνικού προτύπου προστασίας θα ενείχε συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας των πράξεων που συνιστούν σοβαρά αδικήματα απάτης εις βάρος των

οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ή διαφθοράς εν γένει, κατά παράβαση της απορρέουσας από τις διατάξεις αυτές απαιτήσεως να προβλέπονται αποτελεσματικές και αποτρεπτικές κυρώσεις για την καταπολέμηση τέτοιου είδους αδικημάτων.

213 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-357/19 και C-840/19 και στο πρώτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-811/19 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης PIF, και η απόφαση 2006/928 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία οι δικαστικές αποφάσεις επί υποθέσεων διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ οι οποίες δεν εκδόθηκαν, σε πρώτο βαθμό, από ειδικευμένους για τέτοιες υποθέσεις δικαστικούς σχηματισμούς ή, σε δεύτερο βαθμό, από δικαστικούς σχηματισμούς στη σύνθεση των οποίων μετείχαν αποκλειστικά δικαστές ορισθέντες με κλήρωση πάσχουν απόλυτη ακυρότητα, με αποτέλεσμα οι οικείες υποθέσεις διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ να πρέπει, ενδεχομένως κατόπιν ασκήσεως έκτακτου ένδικου μέσου κατά τελεσίδικων αποφάσεων, να επανεξετάζονται σε πρώτο και/ή δεύτερο βαθμό, καθόσον η εφαρμογή της εν λόγω εθνικής ρύθμισης ή πρακτικής μπορεί να δημιουργήσει συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας πράξεων οι οποίες στοιχειοθετούν σοβαρά αδικήματα απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ή σοβαρά αδικήματα διαφθοράς εν γένει. Η υποχρέωση διασφάλισης αποτελεσματικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων για τέτοια αδικήματα δεν απαλλάσσει το αιτούν δικαστήριο από τον έλεγχο του αναγκαίου σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 47 του Χάρτη, χωρίς το εν λόγω δικαστήριο να μπορεί να εφαρμόσει εθνικό πρότυπο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων το οποίο ενέχει τέτοιο συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας.

Επί του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος στις υποθέσεις C-357/19, C-379/19, C-811/19 και C-840/19 και επί του μοναδικού προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-547/19

214 Με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-357/19, C-379/19, C-811/19 και C-840/19 και το μοναδικό προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-547/19, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, αφενός, το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 47 του Χάρτη και η απόφαση 2006/928 και, αφετέρου, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, σε συνδυασμό με τις ως άνω διατάξεις και το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία τα τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου και δεν δύνανται, εξ αυτού του λόγου, να αφήσουν αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη την απορρέουσα από τις εν λόγω αποφάσεις νομολογία, καίτοι θεωρούν, υπό το πρίσμα απόφασης του Δικαστηρίου, ότι η νομολογία αυτή είναι αντίθετη προς τις ως άνω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, διότι άλλως οι δικαστές των εν λόγω δικαστηρίων διαπράττουν πειθαρχικό παράπτωμα.

– *Επί της κατοχύρωσης της ανεξαρτησίας των δικαστών*

215 Τα αιτούντα δικαστήρια εκτιμούν ότι η νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου που απορρέει από τις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις δύναται να θέσει υπό αμφισβήτηση την ανεξαρτησία τους και είναι, ως εκ τούτου, ασύμβατη προς το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως προς τις εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2 και στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, καθώς και στο άρθρο 47 του Χάρτη και στην απόφαση 2006/928. Συναφώς, εκτιμούν ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο δεν αποτελεί μέρος του ρουμανικού δικαστικού συστήματος, με την έκδοση των επίμαχων στις κύριες δίκες αποφάσεων υπερέβη τις αρμοδιότητές του,

σφετεριζόμενο την αρμοδιότητα των τακτικών δικαστηρίων να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν τη νομοθεσία που έχει ιεραρχική ισχύ κατώτερη από το Σύνταγμα. Τα αιτούντα δικαστήρια αναφέρουν επίσης ότι η μη συμμόρφωση προς τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου συνιστά, κατά το ρουμανικό δίκαιο, πειθαρχικό παράπτωμα, οπότε διερωτώνται, κατ' ουσίαν, αν μπορούν, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να αφήσουν ανεφάρμοστες τις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις χωρίς τον φόβο των απαρτιζόντων αυτά δικαστών ότι θα κινηθεί εις βάρος τους πειθαρχική διαδικασία.

216 Συναφώς, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 133 της παρούσας απόφασης, μολονότι η οργάνωση της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών, περιλαμβανομένης της σύστασης, της σύνθεσης και της λειτουργίας συνταγματικού δικαστηρίου, εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους, τα κράτη μέλη οφείλουν, εντούτοις, κατά την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας, να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης.

217 Βάσει του άρθρου 19 ΣΕΕ, το οποίο συγκεκριμενοποιεί την αξία του κράτους δικαίου που μνημονεύεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο ανατίθεται η διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης στο σύνολο των κρατών μελών και της ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης [αποφάσεις της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 98 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 2ας Μαρτίου 2021, A. B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 108].

218 Ειδικότερα, όπως επιβεβαιώνεται στην αιτιολογική σκέψη 3 της απόφασης 2006/928, η αξία του κράτους δικαίου «προϋποθέτει για όλα τα κράτη μέλη την ύπαρξη αμερόληπτου, ανεξάρτητου και αποτελεσματικού δικαστικού και διοικητικού συστήματος κατάλληλα εξοπλισμένου, μεταξύ άλλων, για την καταπολέμηση της διαφθοράς».

219 Η ίδια η ύπαρξη αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου προς διασφάλιση της τήρησης των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ύπαρξη κράτους δικαίου. Στο πλαίσιο αυτό, και όπως προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν ένα σύστημα μέσων ένδικης προστασίας και διαδικασιών το οποίο να διασφαλίζει στους πολίτες τον σεβασμό του δικαιώματός τους σε αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης. Η μνημονευόμενη στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία απορρέει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και έχει κατοχυρωθεί με τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ και, σήμερα πλέον, με το άρθρο 47 του Χάρτη (απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 189 και 190 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

220 Επομένως, βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να διασφαλίζει ότι τα όργανα τα οποία καλούνται, ως «δικαστήρια» υπό την έννοια του δικαίου της Ένωσης, να αποφανθούν επί ζητημάτων σχετικών με την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, και τα οποία εντάσσονται επομένως στο εθνικό του σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, πληρούν τις απαιτήσεις της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, με τη διευκρίνιση ότι η διάταξη αυτή κάνει λόγο για «τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης», ανεξαρτήτως της περιπτώσεως στην οποία τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51,

παράγραφος 1, του Χάρτη [πρβλ. αποφάσεις της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψεις 101 και 103 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 20ής Απριλίου 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 36 και 37, και της 18ης Μαΐου 2021, Asociaţia «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 191 και 192].

221 Εξάλλου, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα δικαιοδοτικά όργανα τα οποία καλούνται να αποφανθούν επί ζητημάτων σχετικών με την εφαρμογή ή με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης είναι σε θέση να εγγυηθούν την αποτελεσματική δικαστική προστασία που απαιτείται από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας τους έχει πρωταρχική σημασία, όπως επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο ανάγει την πρόσβαση σε «ανεξάρτητο» δικαστήριο σε μια από τις απαιτήσεις που συνδέονται με το θεμελιώδες δικαίωμα πραγματικής προσφυγής [αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2021, A. B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 115 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 18ης Μαΐου 2021, Asociaţia «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 194].

222 Η απαίτηση ανεξαρτησίας των δικαιοδοτικών οργάνων, η οποία είναι άμεσα συνυφασμένη με την αποστολή του δικαστή, αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, το οποίο είναι κεφαλαιώδους σημασίας ως εχέγγυο για τη διασφάλιση της προστασίας του συνόλου των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης και για την προάσπιση των μνημονευόμενων στο άρθρο 2 ΣΕΕ κοινών αξιών των κρατών μελών, και δη της αξίας του κράτους δικαίου [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A. B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 116].

223 Ομοίως, όπως προκύπτει μεταξύ άλλων από την αιτιολογική σκέψη 3 της απόφασης 2006/928 και από τους στόχους αναφοράς που μνημονεύονται στα σημεία 1 έως 3 του παραρτήματος αυτής, η ύπαρξη αμερόληπτου, ανεξάρτητου και αποτελεσματικού δικαιοδοτικού συστήματος έχει ιδιαίτερη σημασία για την καταπολέμηση της διαφθοράς, ιδίως της διαφθοράς υψηλού επιπέδου.

224 Η απαίτηση περί ανεξαρτησίας των δικαστηρίων, η οποία απορρέει από το άρθρο 19 παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, περιλαμβάνει δύο πτυχές. Η πρώτη, εξωτερική πτυχή, προϋποθέτει ότι το σχετικό όργανο ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη αυτονομία, χωρίς να υπόκειται σε οποιαδήποτε ιεραρχική σχέση ή σχέση υπαγωγής έναντι οποιουδήποτε και χωρίς να λαμβάνει εντολές ή οδηγίες οποιασδήποτε προελεύσεως και ότι, ως εκ τούτου, προστατεύεται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους. Η δεύτερη πτυχή, εσωτερικής φύσεως, είναι παρεμφερής προς την έννοια της αμεροληψίας και συναρτάται προς την τήρηση ίσων αποστάσεων ως προς τους διαδίκους και τα αντιπαρατιθέμενα συμφέροντά τους σε σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς. Η τελευταία αυτή πτυχή επιτάσσει την τήρηση αντικειμενικότητας και την απουσία κάθε συμφέροντος ως προς την επίλυση της διαφοράς πέραν της αυστηρής εφαρμογής των κανόνων δικαίου [πρβλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 121 και 122 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

225 Οι εγγυήσεις αυτές ανεξαρτησίας και αμεροληψίας οι οποίες απαιτούνται βάσει του δικαίου της Ένωσης προϋποθέτουν την ύπαρξη κανόνων που να μην αφήνουν περιθώριο για καμία εύλογη αμφιβολία των πολιτών ως προς τη θωράκιση του επίμαχου οργάνου απέναντι σε εξωτερικούς παράγοντες και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων [πρβλ. αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 196, και της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

226 Συναφώς, επιβάλλεται οι δικαστές να προφυλάσσονται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις δυνάμενες να θέσουν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία τους. Οι κανόνες οι οποίοι διέπουν το καθεστώς των δικαστών και την άσκηση του λειτουργήματός τους πρέπει, ειδικότερα, να αποκλείουν όχι μόνον κάθε άμεση επιρροή, υπό τη μορφή εντολών, αλλά και πιο έμμεσες μορφές επιρροής δυνάμενες να κατευθύνουν τις αποφάσεις τους, ούτως ώστε να μη δημιουργείται η εντύπωση ότι οι δικαστές δεν είναι ανεξάρτητοι ή αμερόληπτοι, η οποία θα μπορούσε να υπονομεύσει την εμπιστοσύνη που πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου [πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A. B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 119 και 139 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

227 Όσον αφορά, πιο συγκεκριμένα, τους κανόνες που διέπουν το πειθαρχικό καθεστώς, η απαίτηση ανεξαρτησίας επιβάλλει, κατά πάγια νομολογία, να περιβάλλεται το καθεστώς αυτό τις αναγκαίες εγγυήσεις, ώστε να αποφεύγεται κάθε ενδεχόμενο χρήσης του ως συστήματος πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων. Προς τον σκοπό αυτόν, είναι ουσιώδες το γεγονός ότι μια δικαστική απόφαση ενέχει ενδεχομένως πλάνη κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των κανόνων του εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης, ή κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων, να μην μπορεί, αφ' εαυτού, να στοιχειοθετήσει την πειθαρχική ευθύνη του οικείου δικαστή [πρβλ. αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 198 και 234 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψεις 134 και 138]. Αποτελεί, εξάλλου, εγγύηση συμφυή με την ανεξαρτησία των εθνικών δικαστών η προστασία τους έναντι του κινδύνου πειθαρχικών διαδικασιών ή κυρώσεων επειδή άσκησαν την εμπίπτουσα στην αποκλειστική αρμοδιότητά τους ευχέρεια υποβολής αίτησης προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ [πρβλ. αποφάσεις της 5ης Ιουλίου 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψεις 17 και 25, της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 59, και της 23ης Νοεμβρίου 2021, IS (Μη σύννομο της διατάξεως περί παραπομπής), C-564/19, EU:C:2021:949, σκέψη 91].

228 Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της διακρίσεως των εξουσιών που χαρακτηρίζει τη λειτουργία ενός κράτους δικαίου, η ανεξαρτησία των δικαστηρίων πρέπει ιδίως να διασφαλίζεται έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας [αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 124 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 2ας Μαρτίου 2021, A. B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 118].

229 Καίτοι ούτε το άρθρο 2, ούτε το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, ούτε κάποια άλλη διάταξη του δικαίου της Ένωσης επιβάλλουν στα κράτη μέλη συγκεκριμένο συνταγματικό πρότυπο ρυθμίζον τις σχέσεις και τη διάδραση μεταξύ των διαφόρων κρατικών εξουσιών, μεταξύ άλλων όσον αφορά τον ορισμό και την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων τους, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν, μεταξύ άλλων, τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας των δικαστηρίων οι οποίες απορρέουν από τις ως άνω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης [βλ., κατά παραπομπή στη σχετική με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 130].

230 Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και η απόφαση 2006/928 δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία οι αποφάσεις του συνταγματικού δικαστηρίου δεσμεύουν τα τακτικά δικαστήρια, υπό την προϋπόθεση ότι το εθνικό δίκαιο εγγυάται την ανεξαρτησία του εν λόγω συνταγματικού δικαστηρίου έναντι ιδίως της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, όπως απαιτείται από τις εν λόγω διατάξεις. Αντιθέτως, αν το εθνικό δίκαιο δεν εγγυάται την ανεξαρτησία αυτή, οι εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης αντιτίθενται σε μια τέτοια εθνική ρύθμιση ή πρακτική, δεδομένου ότι ένα τέτοιο συνταγματικό δικαστήριο δεν είναι σε θέση να διασφαλίσει την αποτελεσματική δικαστική προστασία που απαιτεί το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

231 Εν προκειμένω, οι αμφιβολίες που διατυπώνουν τα αιτούντα δικαστήρια όσον αφορά την απορρέουσα από τις εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης απαίτηση περί ανεξαρτησίας των δικαστών αφορούν, αφενός, ένα σύνολο πτυχών σχετικών με το καθεστώς, τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Συνταγματικού Δικαστηρίου, που εξέδωσε τις επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις. Ειδικότερα, τα αιτούντα δικαστήρια επισημαίνουν ότι, κατά το ρουμανικό Σύνταγμα, το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν αποτελεί μέρος του δικαστικού συστήματος, ότι τα μέλη του διορίζονται από όργανα της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, τα οποία επίσης διαθέτουν την εξουσία να υποβάλλουν ζητήματα στην κρίση του, καθώς και ότι υπερέβη τις αρμοδιότητές του και προέβη σε αυθαίρετη ερμηνεία της σχετικής εθνικής ρύθμισης.

232 Όσον αφορά το γεγονός ότι, κατά το ρουμανικό Σύνταγμα, το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν αποτελεί μέρος του δικαστικού συστήματος, στη σκέψη 229 της παρούσας απόφασης υπομνήσθηκε ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένο συνταγματικό πρότυπο το οποίο να διέπει τις σχέσεις και τη διάδραση μεταξύ των διαφόρων κρατικών εξουσιών, ιδίως όσον αφορά τον καθορισμό και την οριοθέτηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Συναφώς, διευκρινίζεται ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται στη σύσταση συνταγματικού δικαστηρίου του οποίου οι αποφάσεις δεσμεύουν τα τακτικά δικαστήρια, υπό την προϋπόθεση ότι το εν λόγω δικαστήριο τηρεί τις μνημονευόμενες στις σκέψεις 224 έως 230 της παρούσας απόφασης απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας. Εν προκειμένω, από τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δεν προκύπτει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο, στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτει, μεταξύ άλλων, ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων και των διαταγμάτων και η επίλυση των αναφυόμενων μεταξύ των δημοσίων αρχών νομικών συγκρούσεων συνταγματικής φύσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 146, στοιχεία d και e, του ρουμανικού Συντάγματος, δεν πληροί τις απαιτήσεις αυτές.

233 Όσον αφορά τις συνθήκες διορισμού των δικαστών στο Συνταγματικό Δικαστήριο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι απλώς και μόνον ο διορισμός των οικείων δικαστών, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των δικαστών του Συνταγματικού Δικαστηρίου βάσει του

άρθρου 142, παράγραφος 3, του ρουμανικού Συντάγματος, από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία δεν δύναται να δημιουργήσει εξάρτηση των δικαστών αυτών έναντι των εν λόγω εξουσιών ούτε να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία τους, εφόσον, κατόπιν του διορισμού τους, οι ενδιαφερόμενοι δεν υπόκεινται σε καμία πίεση και δεν δέχονται εντολές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 133 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

234 Μολονότι μπορεί, βεβαίως, να αποδειχθεί αναγκαίο να διασφαλισθεί ότι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις και οι όροι της διαδικασίας για την έκδοση των ως άνω αποφάσεων περί διορισμού δεν θα μπορούν να προκαλέσουν στους πολίτες, μετά τον διορισμό των ενδιαφερομένων, εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των οικείων δικαστών από εξωτερικά στοιχεία και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων, και μολονότι, προς τούτο, επιβάλλεται, ιδίως, οι εν λόγω προϋποθέσεις και όροι να έχουν καθορισθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να πληρούν τις απαιτήσεις που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 226 της παρούσας απόφασης [απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A. B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές), C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 123 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία], εντούτοις, από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δεν προκύπτει ότι οι συνθήκες υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι διορισμοί των δικαστών του Συνταγματικού Δικαστηρίου που εξέδωσε τις επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις δεν πληρούν τις εν λόγω απαιτήσεις.

235 Επισημαίνεται εξάλλου ότι, σύμφωνα με τα ίδια ως άνω στοιχεία, το ρουμανικό Σύνταγμα προβλέπει, στο άρθρο 142, παράγραφος 2, ότι οι δικαστές του Συνταγματικού Δικαστηρίου «διορίζονται για θητεία εννέα ετών η οποία δεν μπορεί να παραταθεί ή να ανανεωθεί», και διευκρινίζει, στο άρθρο 145, ότι οι εν λόγω δικαστές «χαίρουν ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και δεν μπορούν να απομακρυνθούν από τη θέση τους καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους». Εξάλλου, το άρθρο 143 του ρουμανικού Συντάγματος καθορίζει τις προϋποθέσεις διορισμού των δικαστών του Συνταγματικού Δικαστηρίου, απαιτώντας, προς τούτο, να διαθέτουν «άριστα νομικά προσόντα, επαγγελματική επάρκεια υψηλού επιπέδου και δεκαοκταετή κατ' ελάχιστον επαγγελματική πείρα στον τομέα του δικαίου ή στην ανώτατη νομική εκπαίδευση», ενώ το άρθρο 144 του εν λόγω Συντάγματος καθιερώνει την αρχή ασυμβίβαστου των καθηκόντων του δικαστή του Συνταγματικού Δικαστηρίου «με οποιοδήποτε άλλο δημόσιο ή ιδιωτικό καθήκον, εξαιρουμένων των εκπαιδευτικών καθηκόντων σε ανώτατες νομικές σχολές».

236 Πρέπει να προστεθεί, εν προκειμένω, ότι το γεγονός ότι όργανα της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας μπορούν να προσφεύγουν στο Συνταγματικό Δικαστήριο συνδέεται με τη φύση και τη λειτουργία ενός δικαστηρίου το οποίο ιδρύθηκε για την επίλυση διαφορών συνταγματικού χαρακτήρα και δεν μπορεί το γεγονός αυτό και μόνο να αποτελέσει στοιχείο δυνάμενο να θέσει εν αμφιβόλω την ανεξαρτησία του εν λόγω δικαστηρίου έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας.

237 Όσον αφορά το ζήτημα αν το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν λειτούργησε κατά τρόπο ανεξάρτητο και αμερόληπτο στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις, το μόνο γεγονός το οποίο επικαλούνται τα αιτούντα δικαστήρια, ότι δηλαδή το Συνταγματικό Δικαστήριο υπερέβη τις αρμοδιότητές του εις βάρος της ρουμανικής δικαστικής εξουσίας και προέβη σε αυθαίρετη ερμηνεία της κρίσιμης εθνικής ρύθμισης, ακόμη και αν ισχύει, δεν είναι ικανό να αποδείξει ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν πληροί τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας, οι οποίες υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 224 έως 230 της παρούσας

απόφασης. Συγκεκριμένα, στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δεν περιλαμβάνονται εμπεριστατωμένα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι οι ως άνω αποφάσεις εκδόθηκαν σε πλαίσιο το οποίο δημιουργεί εύλογες αμφιβολίες όσον αφορά την εκ μέρους του Συνταγματικού Δικαστηρίου τήρηση των ως άνω απαιτήσεων στο ακέραιο.

238 Όσον αφορά, αφετέρου, την πειθαρχική ευθύνη που ενδεχομένως υπέχουν οι δικαστές των τακτικών δικαστηρίων, κατά την επίμαχη εθνική ρύθμιση, σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους με τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου, είναι αληθές ότι η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων δεν μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, ως συνέπεια να αποκλείεται εντελώς το ενδεχόμενο να στοιχειοθετείται, σε ορισμένες όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, η πειθαρχική ευθύνη δικαστή λόγω των δικαστικών αποφάσεων που αυτός εξέδωσε. Πράγματι, η συγκεκριμένη απαίτηση περί ανεξαρτησίας δεν έχει, προφανώς, ως σκοπό να επιτρέψει ενδεχόμενες σοβαρές και όλως ασύγγνωστες συμπεριφορές εκ μέρους των δικαστών, οι οποίες θα συνίσταντο, επί παραδείγματι, στο να παραβλέπουν οι δικαστές αυτοί σκοπίμως και κακόπιστα ή λόγω σοβαρής αμέλειας και άγνοιας τους κανόνες του εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης των οποίων την τήρηση οφείλουν να διασφαλίζουν ή στο να καταλήγουν στη χρήση αυθαιρεσίας ή στην αρνησιδικία, μολονότι οφείλουν, ως θεματοφύλακες του δικαστικού λειτουργήματος, να αποφαίνονται επί των διαφορών που υποβάλλουν στην κρίση τους πολίτες [απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 137].

239 Εντούτοις, είναι ουσιώδες, προκειμένου να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και να αποτραπεί με τον τρόπο αυτό το ενδεχόμενο να καταστρατηγηθούν οι θεμιτοί σκοποί του πειθαρχικού καθεστώτος και να χρησιμοποιηθεί το συγκεκριμένο καθεστώς για σκοπούς πολιτικού ελέγχου των δικαστικών αποφάσεων ή ασκήσεως πιέσεως επί των δικαστών, το γεγονός ότι μια δικαστική απόφαση ενέχει ενδεχομένως πλάνη κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των κανόνων του εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης, ή κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων, να μην μπορεί, αφ' εαυτού, να στοιχειοθετήσει την πειθαρχική ευθύνη του οικείου δικαστή [απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 138 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

240 Κατά συνέπεια, η στοιχειοθέτηση της πειθαρχικής ευθύνης δικαστή λόγω δικαστικής αποφάσεως πρέπει να περιορίζεται σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως αυτές για τις οποίες γίνεται λόγος στη σκέψη 238 της παρούσας αποφάσεως και να οριοθετείται, συναφώς, από αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια, απτόμενα των επιταγών της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, καθώς και από εγγυήσεις που αποσκοπούν στην αποτροπή κάθε κινδύνου ασκήσεως εξωτερικών πιέσεων επί του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων, ώστε να μην προκαλείται στους πολίτες καμία εύλογη αμφιβολία ως προς το ανεπηρέαστο των οικείων δικαστών και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων [απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), C-791/19, EU:C:2021:596, σκέψη 139 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

241 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία που περιέχονται στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δεν προκύπτει ότι η πειθαρχική ευθύνη των εθνικών δικαστών των τακτικών δικαστηρίων λόγω της μη συμμόρφωσής τους με τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου –η οποία προβλέπεται στο άρθρο 99, στοιχείο ș, του νόμου 303/2004, το γράμμα του οποίου δεν περιλαμβάνει καμία άλλη προϋπόθεση– περιορίζεται στις όλως εξαιρετικές περιπτώσεις που μνημονεύονται στη σκέψη 238 της παρούσας απόφασης, σε αντίθεση με την υπομνησθείσα στις σκέψεις 239 και 240 της παρούσας απόφασης νομολογία.

242 Επομένως, το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ καθώς και η απόφαση 2006/928 έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία τα τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του συνταγματικού δικαστηρίου, υπό την προϋπόθεση ότι το εθνικό δίκαιο εγγυάται την ανεξαρτησία του δικαστηρίου αυτού έναντι, μεταξύ άλλων, της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, όπως απαιτείται από τις εν λόγω διατάξεις. Αντιθέτως, οι συγκεκριμένες διατάξεις της Συνθήκης ΕΕ και η εν λόγω απόφαση έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία οποιαδήποτε περίπτωση μη συμμόρφωσης των δικαστών των εθνικών τακτικών δικαστηρίων προς τις αποφάσεις του συνταγματικού δικαστηρίου μπορεί να επισύρει την πειθαρχική τους ευθύνη.

243 Υπό τις συνθήκες αυτές, και δεδομένου ότι πρόκειται για υποθέσεις στις οποίες η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση ή πρακτική συνιστά εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, δεν απαιτείται για τους σκοπούς της απάντησης στα ερωτήματα των αιτούντων δικαστηρίων και για την επίλυση των διαφορών των οποίων αυτά έχουν επιληφθεί χωριστή εξέταση του άρθρου 47 του Χάρτη, η οποία θα μπορούσε μόνο να επιβεβαιώσει το διατυπωθέν ήδη στην προηγούμενη σκέψη συμπέρασμα.

– *Επί της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης*

244 Τα αιτούντα δικαστήρια επισημαίνουν ότι η απορρέουσα από τις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ως προς τη συμβατότητα της οποίας με το δίκαιο της Ένωσης διατηρούν αμφιβολίες, έχει, σύμφωνα με το άρθρο 147, παράγραφος 4, του ρουμανικού Συντάγματος, δεσμευτικό χαρακτήρα και τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να συμμορφώνονται με αυτή επ' απειλή επιβολής εις βάρος των μελών τους πειθαρχικής κύρωσης δυνάμει του άρθρου 99, στοιχείο ș, του νόμου 303/2004. Υπό τις συνθήκες αυτές, ζητούν να διευκρινιστεί αν η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης αντιτίθεται σε μια τέτοια εθνική ρύθμιση ή πρακτική και επιτρέπει σε εθνικό δικαστήριο να αφήσει ανεφάρμοστη τέτοιου είδους νομολογία, χωρίς τα μέλη του να διατρέχουν τον κίνδυνο επιβολής εις βάρος τους πειθαρχικής κύρωσης.

245 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, με πάγια νομολογία του σχετικά με τη Συνθήκη ΕΟΚ, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι κοινοτικές Συνθήκες, σε αντίθεση με τις συνήθεις διεθνείς συνθήκες, δημιούργησαν νέα έννομη τάξη, η οποία ενσωματώθηκε στα νομικά συστήματα των κρατών μελών από της θέσεως σε ισχύ των Συνθηκών και δεσμεύει τα δικαστήριά τους. Αυτή η νέα έννομη τάξη, προς όφελος της οποίας τα κράτη μέλη έχουν περιορίσει τα κυριαρχικά τους δικαιώματα στους τομείς που ορίζουν οι Συνθήκες και της οποίας υποκείμενα δεν είναι μόνον τα κράτη μέλη αλλά και οι υπήκοοί τους, έχει τα δικά της θεσμικά όργανα (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Φεβρουαρίου 1963, van Gend & Loos, 26/62, EU:C:1963:1, σ. 863, και της 15ης Ιουλίου 1964, Costa, 6/64, EU:C:1964:66, σ. 1191)

246 Συνακόλουθα, με την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1964, Costa (6/64, EU:C:1964:66, σ. 1191), το Δικαστήριο καθιέρωσε την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου, η οποία νοείται ως κατοχυρώνουσα την προτεραιότητα του εν λόγω δικαίου έναντι του δικαίου των κρατών μελών. Συναφώς, διαπίστωσε ότι η θέσπιση με τη Συνθήκη ΕΟΚ μιας ιδιαίτερης έννομης τάξης, την οποία τα κράτη μέλη αποδέχθηκαν με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας, συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να θεωρούν ότι μεταγενέστερο μονομερές μέτρο υπερισχύει της εν λόγω έννομης τάξης ούτε να αντιτάσσουν στο δίκαιο που γεννήθηκε από τη Συνθήκη ΕΟΚ οποιονδήποτε κανόνα του εθνικού δικαίου, χωρίς να χάνει το δίκαιο που γεννήθηκε από τη Συνθήκη ΕΟΚ τον κοινοτικό του χαρακτήρα και χωρίς να διακυβεύεται η νομική βάση της ίδιας της Κοινότητας. Επιπλέον, η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου δεν είναι δυνατόν να ποικίλλει

από κράτος μέλος σε κράτος μέλος υπέρ των μεταγενέστερων εσωτερικών νομοθετικών κειμένων χωρίς να υπονομεύεται η πραγμάτωση των σκοπών της Συνθήκης ΕΟΚ και χωρίς να προκαλούνται διακρίσεις λόγω ιθαγένειας τις οποίες απαγορεύει η εν λόγω Συνθήκη.

247 Στο σημείο 21 της γνωμοδότησης 1/91 (Συμφωνία ΕΟΧ – I), της 14ης Δεκεμβρίου 1991 (EU:C:1991:490), το Δικαστήριο έκρινε, συνακόλουθα, ότι η Συνθήκη ΕΟΚ, καίτοι συνήφθη υπό μορφή διεθνούς συμφωνίας, αποτελεί εντούτοις τον συνταγματικό χάρτη μιας κοινότητας δικαίου και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά αυτής της κοινοτικής έννομης τάξεως είναι, ειδικότερα, η υπεροχή της έναντι των δικαίων των κρατών μελών καθώς και το άμεσο αποτέλεσμα μιας σειράς διατάξεων οι οποίες εφαρμόζονται στους πολίτες τους και στα ίδια τα κράτη μέλη.

248 Τα ουσιώδη αυτά χαρακτηριστικά της έννομης τάξης της Ένωσης και η σημασία του σεβασμού που της οφείλεται επιβεβαιώθηκαν, εξάλλου, με την ανεπιφύλακτη επικύρωση των Συνθηκών που τροποποιούν τη Συνθήκη ΕΟΚ και, ιδίως, της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Συγκεκριμένα, κατά τη σύναψη της συνθήκης αυτής, η Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών υπενθύμισε ρητώς, στη δήλωση αριθ. 17 σχετικά με την υπεροχή, η οποία προσαρτάται στην Τελική Πράξη της διακυβερνητικής διάσκεψης η οποία υιοθέτησε τη Συνθήκη της Λισσαβώνας (ΕΕ 2012, C 326, σ. 346), ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι Συνθήκες και το δίκαιο που θεσπίζεται από την Ένωση βάσει των Συνθηκών υπερισχύουν του δικαίου των κρατών μελών, υπό τους όρους που ορίζονται στην εν λόγω νομολογία.

249 Επισημαίνεται επιπροσθέτως ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ προβλέπει ότι η Ένωση σέβεται την ισότητα των κρατών μελών ενώπιον των Συνθηκών. Πλην όμως, η Ένωση μπορεί να σεβαστεί την ισότητα αυτή μόνον εφόσον τα κράτη μέλη αδυνατούν, δυνάμει της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, να θεωρούν ότι οποιοδήποτε μονομερές μέτρο υπερισχύει της έννομης τάξης της Ένωσης.

250 Μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε επανειλημμένως την προγενέστερη νομολογία σχετικά με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, αρχή η οποία επιβάλλει σε όλες τις αρχές των κρατών μελών να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των διαφόρων κανόνων της Ένωσης, το δε δίκαιο των κρατών μελών δεν μπορεί να επηρεάσει το αποτέλεσμα που αναγνωρίζεται στους κανόνες αυτούς εντός των εν λόγω κρατών [αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 244 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός), C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 156, και της 23ης Νοεμβρίου 2021, IS (Μη σύννομο της διατάξεως περί παραπομπής), C-564/19, EU:C:2021:949, σκέψη 78 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

251 Συνεπώς, λόγω της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, η επίκληση από κράτος μέλος των διατάξεων του εθνικού του δικαίου, ακόμη και του συνταγματικού, δεν είναι δυνατόν να υπονομεύσει την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, τα αποτελέσματα της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης δεσμεύουν όλα τα όργανα ενός κράτους μέλους και οι εσωτερικές διατάξεις, περιλαμβανομένων των διατάξεων συνταγματικής ισχύος, δεν μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο συναφώς [αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 245 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων

του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός), C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 157, και της 23ης Νοεμβρίου 2021, IS (Μη σύννομο της διατάξεως περί παραπομπής), C-564/19, EU:C:2021:949, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

252 Συναφώς, υπενθυμίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η αρχή της υπεροχής επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του καλείται να εφαρμόσει τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης, την υποχρέωση, σε περίπτωση που είναι αδύνατη η σύμφωνη προς τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης ερμηνεία της εθνικής νομοθεσίας, να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα των απαιτήσεων του δικαίου της Ένωσης στην ενώπιόν του διαφορά, αποφασίζοντας αυτεπαγγέλτως να αφήσει, εν ανάγκη, ανεφάρμοστη κάθε εθνική ρύθμιση ή πρακτική, έστω και μεταγενέστερη, η οποία είναι αντίθετη σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης που έχει άμεσο αποτέλεσμα, χωρίς να οφείλει να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνιση της εν λόγω εθνικής ρύθμισης ή πρακτικής είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας [πρβλ. αποφάσεις της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 247 και 248, και της 23ης Νοεμβρίου 2021, IS (Μη σύννομο της διατάξεως περί παραπομπής), C-564/19, EU:C:2021:949, σκέψη 80].

253 Όσον αφορά τις μνημονευόμενες στις υπό κρίση αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, υπενθυμίζεται ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθώς και οι στόχοι αναφοράς που παρατίθενται στο παράρτημα της απόφασης 2006/928 διατυπώνονται με σαφήνεια και ακρίβεια, χωρίς να συνοδεύονται από οποιαδήποτε προϋπόθεση και, ως εκ τούτου, έχουν άμεσο αποτέλεσμα (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, σκέψεις 38 και 39, και της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 249 και 250).

254 Στο πλαίσιο αυτό, διευκρινίζεται ότι, κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ, εναπόκειται τόσο στα εθνικά δικαστήρια όσο και στο Δικαστήριο να εγγυώνται την πλήρη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης στο σύνολο των κρατών μελών, καθώς και την αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, το δε Δικαστήριο διατηρεί αποκλειστική αρμοδιότητα ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Δημοκρατία της Μολδαβίας, C-741/19, EU:C:2021:655, σκέψη 45). Πάντως, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, εναπόκειται εν τέλει στο Δικαστήριο να διευκρινίσει το περιεχόμενο της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης υπό το πρίσμα των σχετικών διατάξεων του ενωσιακού δικαίου, δεδομένου ότι το εν λόγω περιεχόμενο δεν μπορεί να εξαρτάται από την ερμηνεία διατάξεων του εθνικού δικαίου, ούτε από την ερμηνεία διατάξεων του δικαίου της Ένωσης εκ μέρους εθνικού δικαστηρίου η οποία δεν αντιστοιχεί προς εκείνη του Δικαστηρίου. Προς τον σκοπό αυτόν, η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του δικαιοδοτικού συστήματος που έχουν καθιερώσει οι Συνθήκες, καθιερώνει διάλογο σε επίπεδο δικαιοδοτικών οργάνων ακριβώς μεταξύ του Δικαστηρίου και των δικαστηρίων των κρατών μελών ο οποίος αποσκοπεί στη διασφάλιση της ενότητας της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, καθιστώντας κατά τον τρόπο αυτό δυνατή τη διασφάλιση της συνοχής του, της πλήρους αποτελεσματικότητάς του και της αυτονομίας του καθώς και, εν τέλει, του ιδιάζοντος χαρακτήρα του δικαίου που θεσπίζουν οι Συνθήκες (αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, σκέψη 27).

255 Εν προκειμένω, τα αιτούντα δικαστήρια επισημαίνουν ότι, βάσει του ρουμανικού Συντάγματος, δεσμεύονται από την απορρέουσα από τις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου νομολογία και δεν μπορούν, υπό την απειλή κινήσεως πειθαρχικής διαδικασίας ή επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων εις βάρος των μελών τους, να αφήσουν ανεφάρμοστη την εν λόγω νομολογία, έστω και αν κρίνουν, υπό το πρίσμα προδικαστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου, ότι αυτή είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.

256 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι η προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου δεσμεύει, όσον αφορά την ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, το εθνικό δικαστήριο κατά την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης (πρβλ. απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

257 Επομένως, εθνικός δικαστής ο οποίος άσκησε την ευχέρεια ή συμμορφώθηκε προς την υποχρέωση υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ δεν μπορεί να εμποδίζεται να εφαρμόσει, άμεσα, το δίκαιο της Ένωσης κατά τρόπο σύμφωνο προς την απόφαση ή τη νομολογία του Δικαστηρίου, διότι διαφορετικά θα αποδυναμωνόταν η πρακτική αποτελεσματικότητα της εν λόγω διάταξης (πρβλ. αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, σκέψη 20, και της 5ης Απριλίου 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψη 39). Πρέπει να προστεθεί ότι η εξουσία να πράττει, ακριβώς κατά τον χρόνο της εν λόγω εφαρμογής, ό,τι είναι αναγκαίο ώστε να αποκλειστεί η εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως ή πρακτικής που μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο στην πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων του δικαίου της Ένωσης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του λειτουργήματος του δικαστή της Ένωσης, το οποίο οφείλει να επιτελεί το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Ένωσης, με αποτέλεσμα η άσκηση της εξουσίας αυτής να αποτελεί εγγύηση συμφυή με την ανεξαρτησία των δικαστών, η οποία απορρέει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ [πρβλ. αποφάσεις της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 59, και της 23ης Νοεμβρίου 2021, IS (Μη σύννομο της διατάξεως περί παραπομπής), C-564/19, EU:C:2021:949, σκέψη 91].

258 Επομένως, δεν είναι συμβατή με τις επιταγές που είναι συμφυείς με την ίδια τη φύση του δικαίου της Ένωσης οποιαδήποτε εθνική ρύθμιση ή πρακτική που έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης λόγω της μη αναγνωρίσεως στο αρμόδιο για την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης δικαστήριο της εξουσίας να πράττει, ακριβώς κατά τον χρόνο της εφαρμογής αυτής, οτιδήποτε είναι αναγκαίο ώστε να αποκλείεται η εφαρμογή εθνικής διάταξης ή πρακτικής που παρακωλύει ενδεχομένως την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων δικαίου της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 2010, Melki και Abdeli, C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 5ης Απριλίου 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψη 41, και της 4ης Δεκεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality και Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψη 36).

259 Εθνική κανονιστική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία οι αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου δεσμεύουν τα τακτικά δικαστήρια, ενώ αυτά εκτιμούν, υπό το πρίσμα προδικαστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου, ότι η νομολογία που απορρέει από τις αποφάσεις αυτές του συνταγματικού δικαστηρίου είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, είναι ικανή να εμποδίσει τα εν λόγω δικαστήρια να διασφαλίσουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των απαιτήσεων του ενωσιακού δικαίου, αποτέλεσμα το οποίο μπορεί να ενισχυθεί από το γεγονός ότι το εθνικό δίκαιο χαρακτηρίζει την ενδεχόμενη μη συμμόρφωση με τη νομολογία του συνταγματικού δικαστηρίου ως πειθαρχικό παράπτωμα.

260 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ αντιτίθεται σε κάθε εθνική ρύθμιση ή πρακτική η οποία δύναται να εμποδίσει τα εθνικά δικαστήρια, κατά περίπτωση, να κάνουν χρήση της ευχέρειας ή να συμμορφωθούν με την υποχρέωση υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ [πρβλ. αποφάσεις της 5ης Απριλίου 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψεις 32 έως 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 103, και της 23ης Νοεμβρίου 2021, IS (Μη σύννομο της διατάξεως περί παραπομπής), C-564/19, EU:C:2021:949, σκέψη 93]. Εξάλλου, κατά την υπομνησθείσα στη σκέψη 227 της παρούσας απόφασης νομολογία, η προστασία των εθνικών δικαστών έναντι του κινδύνου πειθαρχικών διαδικασιών ή κυρώσεων επειδή άσκησαν την εμπίπτουσα στην αποκλειστική αρμοδιότητά τους ευχέρεια υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί εγγύηση συμφυή με την ανεξαρτησία τους. Ομοίως, στην περίπτωση κατά την οποία, κατόπιν της απαντήσεως του Δικαστηρίου, εθνικό τακτικό δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η νομολογία του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, το γεγονός ότι το εθνικό τακτικό δικαστήριο αφήνει ανεφάρμοστη την εν λόγω νομολογία, κατ' εφαρμογήν της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, ουδόλως μπορεί να θεμελιώσει την πειθαρχική ευθύνη των δικαστών του εν λόγω δικαστηρίου.

261 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι κινήθηκαν πειθαρχικές διαδικασίες δυνάμει του άρθρου 99, στοιχείο ș, του νόμου 303/2004 κατά ορισμένων δικαστών των αιτούντων δικαστηρίων κατόπιν της εκ μέρους τους υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Εξάλλου, σε περίπτωση που η απάντηση του Δικαστηρίου θα είχε ως αποτέλεσμα να αφήσουν τα εν λόγω δικαστήρια ανεφάρμοστη την απορρέουσα από τις επίμαχες στις κύριες δίκες αποφάσεις νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο, λαμβανομένης υπόψη της μνημονευόμενης στη σκέψη 58 της παρούσας απόφασης νομολογίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου, οι δικαστές που μετέχουν στη σύνθεση των εν λόγω δικαστηρίων να διατρέχουν τον κίνδυνο να υποστούν πειθαρχικές κυρώσεις.

262 Επομένως, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία τα εθνικά τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου και δεν μπορούν, εξ αυτού του λόγου, να αφήσουν αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη την απορρέουσα από τις εν λόγω αποφάσεις νομολογία, καίτοι θεωρούν, υπό το πρίσμα αποφάσεως του Δικαστηρίου, ότι η νομολογία αυτή είναι αντίθετη προς το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 325 παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ή την απόφαση 2006/928, διότι άλλως οι δικαστές των εν λόγω δικαστηρίων διαπράττουν πειθαρχικό παράπτωμα.

263 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-357/19, C-379/19, C-811/19 και C-840/19 και στο μοναδικό προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-547/19 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι

– το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ καθώς και η απόφαση 2006/928 έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία τα τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου, υπό την προϋπόθεση ότι το εθνικό δίκαιο εγγυάται την ανεξαρτησία του δικαστηρίου αυτού έναντι, μεταξύ άλλων, της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, όπως απαιτείται από τις εν λόγω διατάξεις. Αντιθέτως, οι συγκεκριμένες διατάξεις της Συνθήκης ΕΕ και η εν λόγω απόφαση έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία οποιαδήποτε περίπτωση μη συμμόρφωσης των δικαστών των εθνικών

τακτικών δικαστηρίων προς τις αποφάσεις του συνταγματικού δικαστηρίου μπορεί να επισύρει την πειθαρχική τους ευθύνη·

– η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία τα εθνικά τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου και δεν δύνανται, εξ αυτού του λόγου, να αφήσουν αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη την απορρέουσα από τις εν λόγω αποφάσεις νομολογία, καίτοι θεωρούν, υπό το πρίσμα απόφασης του Δικαστηρίου, ότι η νομολογία αυτή είναι αντίθετη προς το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ή την απόφαση 2006/928, διότι άλλως οι δικαστές των εν λόγω δικαστηρίων διαπράττουν πειθαρχικό παράπτωμα.

Επί των δικαστικών εξόδων

264 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κυρίων δικών τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον των αιτούντων δικαστηρίων, σ' αυτά εναπόκειται να αποφανθούν επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

1) Η απόφαση 2006/928/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου στη Ρουμανία όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς, παραμένει, εφόσον δεν έχει ανακληθεί, δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τη Ρουμανία. Οι στόχοι αναφοράς οι οποίοι περιλαμβάνονται στο παράρτημά της, αφενός, έχουν ως σκοπό να διασφαλίσουν ότι το κράτος μέλος αυτό σέβεται το κράτος δικαίου ως αξία που διακηρύσσεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και, αφετέρου, έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για το εν λόγω κράτος μέλος, υπό την έννοια ότι η Ρουμανία οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα προς επίτευξή των στόχων αναφοράς, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη, όπως επιτάσσει η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τις εκθέσεις τις οποίες καταρτίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει της ως άνω αποφάσεως, και ιδίως τις συστάσεις που διατυπώνονται στις εκθέσεις αυτές.

2) [Όπως διορθώθηκε με διάταξη της 15ης Μαρτίου 2022] Το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης η οποία καταρτίσθηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 26 Ιουλίου 1995, καθώς και η απόφαση 2006/928 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία οι δικαστικές αποφάσεις επί υποθέσεων διαφθοράς και απάτης περί τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) οι οποίες δεν εκδόθηκαν, σε πρώτο βαθμό, από ειδικευμένους για τέτοιες υποθέσεις δικαστικούς σχηματισμούς ή, σε δεύτερο βαθμό, από δικαστικούς σχηματισμούς στη σύνθεση των οποίων μετείχαν αποκλειστικά δικαστές ορισθέντες με κλήρωση πάσχουν απόλυτη ακυρότητα, με αποτέλεσμα οι οικείες υποθέσεις διαφθοράς και απάτης περί τον ΦΠΑ να πρέπει, ενδεχομένως κατόπιν ασκήσεως έκτακτου ένδικου μέσου κατά τελεσίδικων αποφάσεων, να επανεξετάζονται σε πρώτο και/ή δεύτερο βαθμό, καθόσον η εφαρμογή της εν λόγω εθνικής ρύθμισης ή πρακτικής μπορεί να δημιουργήσει συστημικό κίνδυνο

ατιμωρησίας πράξεων οι οποίες στοιχειοθετούν σοβαρά αδικήματα απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ή σοβαρά αδικήματα διαφθοράς εν γένει. Η υποχρέωση διασφάλισης αποτελεσματικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων για τέτοια αδικήματα δεν απαλλάσσει το αιτούν δικαστήριο από τον έλεγχο του αναγκαίου σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς το εν λόγω δικαστήριο να μπορεί να εφαρμόσει εθνικό πρότυπο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων το οποίο ενέχει τέτοιο συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας.

3) **Το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ καθώς και η απόφαση 2006/928 έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία τα τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου, υπό την προϋπόθεση ότι το εθνικό δίκαιο εγγυάται την ανεξαρτησία του δικαστηρίου αυτού έναντι, μεταξύ άλλων, της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, όπως απαιτείται από τις εν λόγω διατάξεις. Αντιθέτως, οι συγκεκριμένες διατάξεις της Συνθήκης ΕΕ και η εν λόγω απόφαση έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση κατά την οποία οποιαδήποτε περίπτωση μη συμμόρφωσης των δικαστών των εθνικών τακτικών δικαστηρίων προς τις αποφάσεις του συνταγματικού δικαστηρίου μπορεί να επισύρει την πειθαρχική τους ευθύνη.**

4) **Η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση ή πρακτική κατά την οποία τα εθνικά τακτικά δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις του εθνικού συνταγματικού δικαστηρίου και δεν δύνανται, εξ αυτού του λόγου, να αφήσουν αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη την απορρέουσα από τις εν λόγω αποφάσεις νομολογία, καίτοι θεωρούν, υπό το πρίσμα απόφασης του Δικαστηρίου, ότι η νομολογία αυτή είναι αντίθετη προς το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 325, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ή την απόφαση 2006/928, διότι άλλως οι δικαστές των εν λόγω δικαστηρίων διαπράττουν πειθαρχικό παράπτωμα.**

(υπογραφές)